

Sergiu Ciocârlan

FĂRĂ FRICĂ

Despre curajul mărturisirii lui
Hristos

„Cinci ani de condamnare. Una dintre posibilitățile de a te sustrage sistemului dictatorial este să te consideri mort pentru lumea aceasta. Dovada inutilității torturilor vine din faptul că mai înainte părintele S. murise lumii acesteia.” Iată titlul unuia dintre capitole, prin care autorul Sergiu Ciocârlan ne prezintă – poate fără să vrea – și rezumatul cărții.

Părintele Radu Stanciu este unul din noii mărturisitori ai lui Hristos din secolul XX. Este un frate mai mare al părintelui Gheorghe Calciu Dumitreasa – și cititorii vor înțelege legătura dintre ei.

Chiar dacă biserica la care slujea părintele Radu Stanciu a fost dinamitată de comuniști, bisericile vii pe care le-a ridicat în sufletele ucenicilor săi nu au putut fi biruite de vitregia veacului. Parcurgând cu atenție această carte, vom găsi în ea un veritabil *Manual de apărare a bisericii lăuntrice*. Este, pur și simplu, o carte despre arta războiului duhovnicesc în vreme de prigoană...

Editorul

Difuzare:
Tel. 0733 58 00 08
editura.agapis@gmail.com
www.areopag.ro

*Dedic acest roman
părintelui Radu Stanciu,
luptătorul și prigonitul
pentru Adevăr*

Sergiu Ciocârlan

FĂRĂ FRICĂ

Curajul mărturisirii lui Hristos

Schiță istorico-biografică

Părintele Radu Stanciu se naște pe 17 aprilie 1886, în comuna Blăjani din județul Buzău. Urmează cursurile Școlii Normale, apoi pe cele ale Facultății de Teologie. Este hirotonit diacon pe seama Mănăstirii Coțești (județul Râmnicu-Sărat), pe 1 octombrie 1907, iar un an mai târziu este hirotonit preot pe seama Bisericii Adormirea Maicii Domnului din comuna Valea Teancului (județul Buzău). În mai 1911, este transferat la Biserica Sfinții Trei Ierarhi din comuna Surdila Greci (județul Brăila). În afara programului liturgic, va fi solicitat să ocupe postul de al doilea învățător al școlii din comună.

În octombrie 1931, se transferă la Biserica Sfânta Cuvioasă Parascheva din Brăila, fiind paroh în perioada ianuarie 1941 - decembrie 1949. De asemenea, vocația sa de luminător al celor mici îl determină să fie profesor de religie la școlile din parohie (Școala Primară nr. 8 de Băieți, școlile de ucenici și ucenice nr. 1) între 1931 și 1944, activitate pentru care a primit Medalia „25 de ani neîntrerupți în slujba statului”.

Ocupă numeroase portofolii: membru al Adunării Eparhiale și al Consiliului Eparhial (1932-1938), secretar al Băncii Preoților și Cântăreților (1935), membru în Colegiul Electoral pentru alegerea lui Iustinian Marina ca Arhiepiscop al Bucureștilor și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, director al Căminului Cultural „Spiru Haret” din Brăila (1939-1948) și al Căminului Cultural Orășenesc „Sandu Aldea” (1943). Slujește ca preot până la data de 10 martie 1959, mutându-se la Domnul pe 14 iunie, în același an.

Cu un curaj remarcabil, protestează în biserică împotriva regimului comunist care fură realmente sărbătorile, fapt consemnat și în sentința de condamnare: „În ziua de 6 ianuarie 1948, de Bobotează, preotul Radu Stanciu a anunțat pe cei ce se aflau în biserică la slujbă că guvernul a interzis să se mai facă sfințirea apei cu fast, spunând că «astăzi aceștia ne-au luat boboteaza, iar mâine ne vor lua și paștele»”. Nu este singurul moment în care se opune ideologiei de partid. Refuză să vorbească în biserică despre pericolul pe care îl reprezintă partidele istorice sau despre rolul nefast jucat de Iuliu Maniu, deși comuniștii luaseră măsuri ca toți preoții să vor-

bească în biserici în acest sens pentru „lămurirea” poporului. Tot în semn de protest, refuză să vorbească despre însemnătatea Revoluției de la 1848, la sărbătorirea centenarului acesteia. O altă acuzație a fost aceea că a comunicat în biserică, imediat după publicarea legii reformei învățământului, că „de acum înainte, în toate școlile, în loc de *Tatăl nostru* se cântă un cântec rusesc”.

În urma delațiunilor făcute de paracliserul de atunci, preotul Radu Stanciu a fost condamnat în 1949 de Tribunalul Brăila la cinci ani de închisoare pentru „atitudine ostilă regimului”. Inculpatul Radu Stanciu, deținut în Penitenciarul Brăila, face recurs, iar Curtea de Apel Galați admite recursul și casează sentința corecțională nr. 64/1949 a Tribunalului Județului Brăila, „declinând competența de a judeca acțiunea publică în favoarea Tribunalului Militar Galați”. Tribunalul Militar îl condamnă pe preotul Radu Stanciu la șase luni de închisoare corecțională și patru mii de lei amendă pentru delictul de „răspândire de știri false”, dar, pentru că executase deja pedeapsa, a fost eliberat, fiind obligat să restituie suma de zece mii de lei care reprezenta cheltuielile de judecată.

Adevărat iubitor de Hristos și luptător pentru construirea bisericii (a treia, pentru că prima se prăbușește pe 12 ianuarie 1896, iar a doua este Paraclisul construit în 1896), preotul Radu Stanciu va suferi de pe urma regimului ateu, însă nu apucă să vadă cum, în 1964, biserica este dinamitată, potrivit planului diabolic de sistematizare a orașului. Dumnezeu l-a ferit de priveriștea plină de durere a demolării în data de 6 aprilie 1964, chiar în Duminica a treia din Postul Mare, a Sfintei Cruci.

Într-o săptămână, monumentală biserică, a cărei piatră de temelie fusese pusă la 29 septembrie 1935 și care beneficiase de sprijinul financiar și material al mareșalului Ion Antonescu, a fost la pământ. Autoritățile au interzis până și memoria acestui trist eveniment, căci nu există astăzi fotografii, iar cuvintele-mărturii pier, unul câte unul, odată cu oamenii care trec la cele veșnice.

Surse bibliografice

1. BOUNEGRU, Stanca, *Biserica Sfânta Parascheva din Brăila: monografie*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2005.
2. www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/ioanitoiu/ortodoxa/preoti_ortodocsi_9/preoti_ortodocsi_9.pdf.

Capitolul 1

Pe faleza Dunării se întâlnesc doi foști colegi de școală generală. Între doctrina comunistă și libertate. Retrospectiva unor evenimente-mărturie.

- Există trei posibilități: dacă nu știi, te-nvățăm, dacă nu poți, te ajutăm, dacă nu vrei, te obligăm.

- Dar libertatea?

- Este cuprinsă aici. Acesta este catehismul libertății.

- Și dacă există mai mult decât atât?

- Ce vrei să spui?

- Dacă există libertatea al cărei sens voi nu-l intuiești, ceva care nu suportă definiții, șabloane, ceva care vine din altă parte decât credeți voi?

- Este imposibil. Sau...

- Sau ce?

- Sau libertatea nu există! Dar noi nu ne-nșelăm! Există și e așa cum am spus-o. E regretabil că unii n-o înțeleg așa și nici nu vor s-o înțeleagă. Uite, sunt sincer... Și tu îmi pari suspect! Nu cumva crezi că există o altfel de libertate?

- Și eu sunt sincer și îți spun că așa cred. Există libertate, dar nu este cea de ca-

re vorbești tu. Însă cum să te fac să vezi această diferență între libertate și doctrină?

- Ești nebun! Nu-ți dai seama că oricând poți fi închis pentru aceste cuvinte?

- Ba da. Însă n-aș putea spune altceva decât adevărul. Iar adevărul e atât de limpede în inima mea, încât în el mă cuprind ca într-o oglindă.

Vasile Danciu se uită la fostul său coleg de clasă și nu mai putu să scoată un cuvânt. Întoarse vigilent privirea de jur împrejur. Se aflau pe faleza Dunării. Erau ultimele zile din februarie 1955, iar iarna părea epuizată. Puținii care ieșiseră la plimbare în după-amiaza aceea păreau statui plantate ici-colo. Întreg peisajul acela cenușiu semăna cu un vas de laborator plin de lichid amniotic în care el înota, lovind în pereți fără succes. Mai degrabă i se părea că Radu se află dincolo de pereții de sticlă și îl cheamă să iasă, să se nască, să fie. Dar nu se putea, iar asta îl apăsa dureros. Ce forță în cuvintele lui Radu! Îl prinse ciuda. În generală, Radu fusese unul dintre cei mai liniștiți copii. Nu avea treabă cu fetele, se înroșea când ceilalți debatau prostii, un motălău, spre care colegele aruncau priviri șirete, căci nu era deloc urât. Nici nu înjura așa cum o făceau cei-

lalți băieți. Foarte simțit. Și din cauza asta era prost. Așa spuneau și gândeau toți. Bagă-l pe Radu în poartă! Radu apăra cu înverșunare la meciurile de fotbal și un timp își mai schimbau părerea. Tu trebuie să aperi cât mai multe șuturi! Și Radu apăra. Îi plăcea să apere. Toți credeau că se va face portar la vreo echipă din județ.

Însă, iată, Radu dăduse la seminar, ca să iasă vreun popă prost. Și la seminar tot prost îi spuneau. Era prost, dar învăța. Ceilalți erau deștepți, dar nu învățau. Cum vine asta cu deșteptăciunea? Ești deștept pentru că ești deștept, așa te-ai născut, atent la mișcările de suprafață și la mersul lucrurilor. Oamenii te văd că ești fâșneț, că te miști bine, apreciază că te descurci în lume, nu contează prin ce mijloace, cert este că răzbați în orice împrejurare, în orice domeniu, în orice context: potrivit, mai puțin potrivit, neprielnic. Rotițele se învârtesc, mecanismele interioare capătă configurații inedite, și descoperi în tine, cel deștept, mulți de eu, o infinitate de eu. Ce de posibilități! În fiecare secundă poți fi un alt eu, adaptat la situația care se cere. Și ești deștept. Apoi atât de repede se schimbă fiecare eu, că nu mai știi, realmente nu mai știi cine ești tu cu adevărat, o horă

nebună, un carusel al groazei de a nu fi tu, cel adevărat. „Cine sunt eu?” - se întrebă aproape instantaneu Vasile Danciu.

- Și mai cred, Vasile, că nimic, dar absolut nimic nu poate constrânge libertatea omului din afară. Totul se derulează înăuntru ca un film. Acțiune, suspans, pasiune. Noi suntem singurii ce putem condiționa libertatea. Restul e decor.

Danciu privi în jos și dădu cu piciorul într-o pietricică, urmărind-o să vadă cum se rostogolește până la capăt. Radu o urmări și el atent.

- Vezi, continuă el, a fost nevoie de un impuls ca piatra să se miște. Dar piatra e lipsită de viață, iar unde nu e viață nu poți vorbi de libertate. Ființa din noi este liberă și nu suportă un astfel de impuls. De fapt, nu-l recunoaște. Orice doctrină este un șut aplicat umanității noastre, care și-a pierdut viața, care s-a conceptualizat. Noi ne rostogolim și avem impresia că dorim să parcurgem acel traseu din propria dorință, dar nu-i deloc așa. Ne înșelăm. Dar cum poți înțelege propria dezorientare, când tu nu ești? Adică te uiți, te miști, mănânci, dormi, dar toate acestea le poate face și un câine, de pildă. Noi, oamenii, suntem mai mult. Avem suflet și sufletul este flacăra în noi.

- Ești patetic, Radule, îl întrerupse Danciu. Eu n-am zis că n-avem suflet. Om fi având. Cred doar că, în unele momente ale istoriei, libertatea se vede mai bine decât în altele. Iar acum trăim un astfel de moment, când putem vedea pe unde trebuie să pășim fără să avem neapărat nevoie de flacăra de care zici. Istoria, Radule, la care tu n-ai fost niciodată atent! Țin minte că și în generală lăsați să treacă pe lângă tine toate amănuntele istoriei, ca și cum nu te-ar fi interesat.

- Nici acum nu mă interesează! zise Radu blajin. Și știi de ce?

- Spune!

- Pentru că în mine există o istorie aparte, un șir de evenimente atât de importante, încât ceea ce se întâmplă pentru ochii aceștia (își duse mâna efectiv la ochi) nu are așa mare relevanță.

Danciu tăcu a doua oară și simți iarăși pereții de sticlă ai uriașului vas cu lichid amniotic pe care el îi pipăia, îi forța prin lovituri repetate să se desfacă, să se spargă, pentru a ieși să respire. Ce? Poate că tocmai libertatea aceea, a cărei adiere o simțea în cuvintele lui Radu, deși nu era sigur. De ce era el sigur? De nimic. Cum așa? Dar tot ceea ce învățase în Academie,

tot ceea ce acumulase făcând practică pe lângă oameni cu experiență, care aplicau principiile fericirii pământești pe care doar socialismul o făcea posibilă? Da. Nu credea el chiar tot, însă așa era. Ce puteai face de unul singur? Erai pierdut. Închisorile pe care le vizitase alături de colegii săi în timpul orelor de practică gemeau de oameni ca Radu, care gândeau altfel, reprezentând astfel un pericol pentru regim. Ca și cum i-ar fi intuit gândul, Radu continuă:

- Îmi dau seama perfect că ceea ce spun este rațiunea suficientă pentru a fi socotit indezirabil și închis. Dar nu mă tem. Ar fi mârșav ca acum, când cei mai buni dintre noi zac în temniță, noi să ne dezicem de ei și să fugim pe traseele prestabilite ale unor cuvinte, idei.

- Uite, Radule, ce e. Cred că ar fi bine să nu-mi spui mai multe. Înțeleg într-o bună măsură punctul tău de vedere, dar nu-l accept. În miile de ore de practică am asistat la nenumărate interogatorii de noapte în care acuzații pledau în același mod în care o faci și tu sau poate asemănător. Eu nu pot să gândesc așa. Doar pentru că am fost colegi și îți port simpatie, nu te voi denunța, deși aceasta intră în atribuția mea de om al legii și al securității statului.

O vor face alții, însă, dacă vei continua așa. Mai mult, nedenunțându-te ca exponent al luptei împotriva revoluției socialiste, îmi asum riscul de a cădea eu însumi sub acuzația de ascundere a bandiților ca tine. Așa sunteți socotiți. Eu știu că nu ești bandit, dar...

- Vasile, fără curaj nu suntem oameni!

Danciu privea în jos, abătut. Ar fi putut privi spre Dunărea limpezită de ghețuri. Ce iarnă grea trecuse peste apele acelea vii! Un adevărat pod de gheață se formase, încât căruțele pline cu lemne treceau de pe un mal pe altul fără nicio teamă. Vedea adevărate caravane, dar și copii care se jucau cu schiuri și patine improvizate. Oamenii călătoreau pe deasupra apelor, fără să le mai pese dacă înăuntru mai clipește ceva. Senzația puternică era că fluviul înghețase în întregime și gerul care nu se potolea nicidecum îți făcea impresia că nimic nu se va mai mișca, că nimic nu mai trăiește. Iată că acum, de o săptămână și ceva, apele se arătaseră iar, parcă mai frumoase ca niciodată. Era o adevărată plăcere să vii aici și să privești, din aproape în aproape, cuprinzând val după val, oglindea cu oglindă, teritoriul acvatic al fluviului care se lătea în această zonă cel mai mult.

Culoarul întins, mărginit de păduri, părea drumul unei vieți, da, așa era, sinuos pe alocuri, alteori așezat, drept, pierzându-se în depărtare, unde ochii erau purtați de undele nostalgice.

Dar Danciu n-avea chef să privească fluviul. El abia mergea, de parcă se împovărase cu 20-30 de ani. Se gândea la Radu. Prostul clasei ajunsese să filosofeze în fața lui. Nu-și dădea aere, era adevărat, însă îl enerva ceva în cuvintele lui, curajul de care nu l-ar fi crezut în stare atât timp cât petrecuseră în generală. Dar timpul trecuse și oamenii se schimbă. Sau poate că Radu nu s-a schimbat deloc, a fost tot timpul așa, numai că el nu l-a cunoscut. Cu un prost nimeni nu vrea să stea de vorbă, să petreacă. Radu era singur. Colegii veneau pe la el să-i ceară o rezolvare de exerciții, un comentariu, o carte, dar, în rest, găștile erau formate, iar Radu nu intra în calculele nimănui. E drept că nici nu își dorea asta.

Acum se întreba cum gândea Radu atunci. Nu avusese curiozitatea atunci, dar acum o avea. Atunci nimeni nu era interesat de planurile și visurile lui Radu cel prost. Ca în poveste. Petrea Prostul. Aici era Radu prostu', cățelușu' nostru! Numai că nu-i ziceau în față, dar era de la sine în-

teles. Radu tăcea și respira adânc o lume pe care ei nu o înțelegeau. Nu participa la ironii și bătaia de joc i se părea adevărată crimă. Cum poți să ucizi un om? În mai multe feluri. Depinde de cinismul ucigașului. Bătaia de joc este instrumentul de tortură al cinicului, iar el se situa la antipodul acestei atitudini. Organizaseră în clasă intrarea triumfală a armatei sovietice în București. 23 august 1944. Trecuseră doi ani, iar ei, în frunte cu Danciu, erau sovieticii eliberatori și fluturau steaguri, cântau ostășește cântece de libertate, purtau tablouri cu tovarășul Stalin. El, Radu, stătea deoparte și privea fără zâmbet această defilare. Pauza dura suficient pentru ca armata sovietică să treacă. Unii trebuiau să aplaude și o făceau asurzitor, cu un entuziasm care poate nu li se cerea. Spațiu mic, îngrămădeală mare, toți voiau în față. Ne-fiind loc, unul, Voinea, care fusese împins în spate, s-a îmbufnat, și-a întrerupt bătrea din palme și s-a așezat în fundul clasei. Gestul a fost imediat reperat. Unii dintre copii, intrând adânc în pielea personajelor, au denunțat comportamentul colegului și armata sovietică și-a întrerupt defilarea. Un asemenea element trebuia pedepsit. Cum?

Danciu își aducea aminte, de ce tocmai acum?, cum, cu un gest teatral, a luat steagul și a împuns pieptul vinovatului, strigându-i sălbatic: „Banditul!”. Atât. Colegii au aplaudat așa cum se aplaudă la teatru după o replică de mare efect. Cuvântul acela avea să devină stigmatul lui Voinea pentru mult timp, poate pentru întreaga viață. Cuvântul care ucide. De atunci înainte, pentru toți, în afară de Radu, Voinea era banditul. Chiar și fetele îi spuneau așa, iar profesorii, ușor-ușor, învățaseră și ei să-l strige la catalog Banditul. Cel mai mare haz se făcea atunci când intrau în colimatorul colegilor Radu și Voinea: Prostul și Banditul. Voinea se retrăgea în spatele clasei și plângea. Lui Radu i se ivera un zâmbet tâmp pe figură ca și cum ar fi râs și el cu ei de el însuși. Îi părea rău pentru Voinea. Se vedea asta din faptul că se ducea la el, îl consola. Voinea nu voia compasiune de la prostul clasei, așa că, într-o zi, exasperat de a fi văzut împreună cu Radu, i-a strigat: „Prostule! Tu ești prostul clasei, iar eu n-am nevoie să-i fie unui prost milă de mine. Pleacă!”. Clasa a încremenit. Era multă ură în cuvintele acelea și Radu nu le merita, chiar dacă era prost. Radu a înțeles ceva atunci: că trebuie să meargă singur

înainte, ferindu-se de astfel de cuvinte careucid. „Voinea, pentru mine n-ai fost și nu vei fi niciodată un bandit, să știi!”. Voinea s-a gândit mult la cuvintele lui Radu, dar timpul s-a grăbit și nu a mai avut când să-și ceară iertare de la el. Radu plecase la seminar, el se înscrisese la o școală profesională, apoi Radu plecase la facultate, iar Voinea se angajase la Combinatul de celuloză și hârtie.

- Radule, știi una? Eu am ales să fac ceva în viață. Eu..., făcu o pauză fâstâcindu-se, eu nu vreau să fiu...

- Prost.

- Mă ierți că spun astfel, dar așa e. Tu te-ai obișnuit cu asta. Așa ești tu. Ți place să fii așa. Așa ai ales. Eu nu pot... Eu simt în mine o poftă teribilă de a mă descurca chiar într-o lume așa de întoarsă pe dos cum e asta. Nu pot să te înțeleg. Și nici nu vreau. Adică, eu pot să gândesc într-un fel și totuși să nu mă afișez cu gândirea mea. Eu pot spune cu totul altceva. Eu pot fi altul la serviciu și altul acasă. De ce trebuie să spunem numaidecât ce gândim?

- Într-o zi va trebuie să alegi, Vasile.

- Ce să aleg? Am ales deja.

- Cine ești tu.

- Cine sunt eu?!

- Da. Cine ești tu dintre atâtea roluri pe care le joci. Într-un anumit moment din viața ta va trebui să spui limpede care este alegerea ta și atunci va fi greu. Chiar foarte greu.

- De ce spui asta? Omul este o ființă care se adaptează ușor la mediu. Am observat lucrul ăsta la foarte mulți oameni. Poate că tu, într-adevăr, ești o excepție. Așa ai fost de când te știu. Doar că...

- Doar că ce?

- Doar că pari a avea o forță în cuvinte care nu mi-e așa clară.

- Nu am nimic de la mine. Ceea ce am e dincolo de mine. De aceea nici nu mă tem că mi-ar putea fi luat. Dar tu ai de ce să te temi!

- De ce?

- Poți uita definitiv drumul înapoi.

- Înapoi?

- Da. Înapoi. Înapoi la tine însuși. Cine ești tu cu adevărat? Care dintre personajele tale? Vezi? Într-o zi va trebui să alegi și nu vei ști ce să alegi, pentru că nu mai ai îndemânarea și siguranța de a fi tu însuși. Prin jongleriile acestea se pierde identitatea, Vasile. Unii trăiesc o viață întreagă cu iluzia că sunt ei înșiși, că oricând se pot dezbrăca de efectele bufonului, dar nu-i

așa deloc. Se pierde sufletul. Neexersând mult timp, uiți că ești. Ființa adevărată și liberă presupune exercițiul zilnic, clipă de clipă, neîncetat. Un moment scurt dacă ai ales să nu mai fii tu însuși este ca o plagă ce roade din conștiința ta. Un cunoscut poet francez spunea ca tine: „Je est un autre!”. Crezi că merită? Este un risc greu de cuantificat. Eu am ales. Oriunde mă aflu, aleg să fiu eu însumi. E cel mai simplu.

- Îți dai seama ce spui? O enormitate. Ce te faci cu partidul, cu securitatea, cu lumea care pândește de peste tot ca să informeze?

- Asta nu e o problemă. De fapt, aici e cursa. Eu văd lucrurile invers.

- Cum invers?

- Ce mă fac cu mine? Cum voi mai ieși la lumină dacă mă voi ascunde de mine însumi? Eu nu mă tem de ei. Ei nu îmi pot face nimic.

- Nimic, spui! De ce crezi asta? Dar atâtea torturi la care eu însumi am fost martor, atâtea bătăi și crime, astea le numești nimic?

Danciu spuse toate cuvintele acestea șoptit și îndârjit. Nu era nimeni prin preajmă, dar așa fusese educat: peste tot există urechi. Suntem supravegheați. Cineva are

grijă de noi cum să gândim, cum să muncim, cum să simțim, cum să reacționăm, cum să...

- De nimic nu mă tem decât de mine însumi, răspunse Radu. Vasile, eu nu pot, mă înțelegi, nu pot să stau și să privesc nedreptatea și să zic că e dreptate. Și, cu toate astea, de nimic nu mă tem mai mult ca de mine însumi. Eu am pornit pe o cale și nu mă mai întorc, indiferent ce se va întâmpla cu mine.

- Dar poate vei avea o familie... Tot așa vei gândi? Soția, copiii, te vor înțelege?

- Trebuie să înțeleagă. Altfel n-am putea fi împreună de la bun început.

- Ești un fenomen rar, Radule!

- Nu. Cum poți să spui asta, când temnițele sunt pline de oameni mari, de inimi vii care au ales să pătimească pentru adevăr, libertate, frumos?

- Ce înseamnă toate astea, Radule? Sunt prețuri ieftine. Ani frumoși risipiți în pușcărie. Idealurile sunt himere, trupuri iluzorii ale unei lumi ce nu există.

- Te înșeli, îți spun. Există ideal viu, dar pentru asta trebuie să alegi între a te ucide lent și sigur pe tine însuși din proprie voință, așa încât chipul desfigurat și imposibil de reconstituit să nu-ți mai ofere

certitudinea identității sau a fi tu însuți neîncetat, dar pentru asta e un preț mare.

- Care?

- Suferința.

- Dă-o dracului de suferință! Hai mai bine să petrecem! Uite, te invit la un pahar de vin. Ce zici?

- Nu pot, Vasile. Crede-mă că nu pot. Îmi vine să plâng pentru mine că sunt așa de prost că nu te pot face să pricepi nimic din ce simt eu. Dacă aș trăi deplin, aș putea să schimb măcar ceva în tine, dar așa, e clar: din viața mea nu iese nicio lumină care să te îndrume spre lumea pe care o înțeleg eu.

Radu își puse mâinile la ochi și plânse. Danciu era înmărmurit. Băiatul ăsta chiar trăia cu toată ființa lui cuvintele pe care le spunea. Îi venea să fugă. Lacrimile lui Radu deșteptau în el niște imagini cutremurătoare, pe care le îngropase în adâncul sufletului, acolo unde zicea el că este cimitirul gândurilor, a pornirilor nepotrivite, a sentimentelor neadecvate. „Drace! E o prostie!”

- Radule, eu plec!

Vasile se întoarse, făcu cinci pași, se opri și-i strigă lui Radu:

- Și sper să nu ne mai vedem nicio dată!

Capitolul 2

Radu cel prost pentru oameni, dar atât de iubit de Dumnezeu Cel ce îi mângâie în taina inimii pe cei prigonți pentru Adevăr. De ce se dăruie bisericele?

Danciu se depărtă grăbit, iar Radu îl urmări până când ajunse la treptele lungi care dădeau în Silistrei. Acolo Danciu făcu dreapta și ieși din câmpul său vizual. Poate că fusese prea lipsit de delicatețe și asta îl supăraseră pe fostul său coleg. Dar cum poți fi delicat în astfel de probleme de viață și de moarte fără să cedezi? A fi delicat înseamnă a face un compromis, a accepta că libertatea este câte puțin din toate, un mozaic de comportamente. Și nu era așa. Despre el putea să spună în continuare că era prost, nu-i păsa, dar a spune că o doctrină politică reprezintă libertatea întrecea orice măsură. Poți gândi că există o lume încorsetată în convenții, că omul este condiționat în cadrul unei societăți, că apar o serie de dependențe, determinări ce limitează orizontul așteptărilor umane, iar revoltele sociale, culturale etc., apar tocmai pe fundalul acesta cenușiu ce retează posibilitatea libertății, reducând pe om la auto-

matisme. Chiar și atunci observi că unele revolte sunt sterile, că evoluția este consecutivitatea unor forme fără fond. Poți lupta pentru libertate fără principiul libertății? Este un paradox pe care mulți nu-l percep și astfel analizează istoria lumii în secvențe ce par că țin de arbitrar, iar nu de pronia divină.

Omul vede cum o formă își epuizează substanța și luptă pentru a o înlocui. Nu-i deloc simplu să trudești la substituția aceasta. Este chiar un travaliu imens. Lupti cu inerția unor forme perimate, cu încremenirea într-o mentalitate învechită. Omul vrea ceva nou, fiindcă își dă seama de caducitatea unor idei, a unor exprimări sau a unor instituții care le girează pe acestea. Și ce face? Se revoltă. Refuză veșmântul uzat al unei epoci și caută să creeze o îmbrăcămintă care să i se potrivească felului său actual de a fi. Reușește? Sigur că reușește, în măsura în care își propune. Și astfel se schimbă decorul unei lumi. Bine, asta e varianta rezumată. Inevitabil, o mutație a valorilor implică o infinitate de detalii, conexiuni, procese, care te-ar ului dacă le-ai analiza în complexitatea lor. Dar nu este întotdeauna necesar să parcurgi toate detaliile pentru a pune în evidență o

schimbare de paradigmă. Este de ajuns, de pildă, să urmărești liniile generale și schema va ieși singură la suprafață.

Pe Radu îl interesau toate aceste detalii. El studiase atent cum se petrec mutațiile valorice ale societăților, cum se perindă formele în toată splendoarea și apoi decăderea lor. Ce putea să zică decât că istoria lumii se putea reduce la istoria formelor! Omul avea nevoie de forme noi, dar era mereu nemulțumit. O formă dispărea, alta apărea, într-o succesiune despre care ar fi zis că-i absurdă, dacă ar fi fost să o catalogheze. De ce absurdă? Pentru că nu exista nicio stabilitate, totul era relativ, se mișca atât de repede, încât orice istorie ai fi citit, la sfârșit rămâneai cuprins de o nostalgie incurabilă. Ce se întâmpla? Balzac avea dreptate. De fapt, titlul cărții sale. Radu începuse în ultima vreme să vadă că *Strălucirea și decăderea curtezanelor*, romanul faimos, este un pandant la istoria întregii omeniri. Formele, aceste curtezane, își afixau grațiile, apoi se stafideau și erau casate. Care forme? Formele gândirii omenești, ideile cu care omul a cochetat din cele mai vechi timpuri până azi, sistemele de gândire din care s-au nutrit sistemele sociale, politice, culturale, ideologiile,

doctrinile de variate categorii. Toate acestea veneau de undeva și piereau în neant. Sau mecanismele acestea erau atât de bine reglate, încât rotirile erau insesizabile pentru ochiul neînvățat?

Nu știa. Cert era că rulajul mentalitar era derizoriu în ultimă fază, adică o mască era aruncată de pe ochi și înlocuită cu alta, într-un joc perpetuu al ascunderii adevărului. Oamenii nu erau sinceri față de ei înșiși, asta era. Dacă omul ar fi acceptat să vadă că există adevăr, atunci totul s-ar fi rezolvat simplu și elegant, dar câtă vreme minciuna are partizani, formele se vor succeda așa cum se întâmplă cu un *perpetuum mobile*. Se declanșează de la sine întregul sistem. Omul nu poate trăi fără adevăr și, de multe ori, adevărul îi este mestecat de intermediari ideologici, fără ca el să înțeleagă trauma pe care o suferă. Ori din indolență, ori din neputință, ori din teamă, o jumătate de adevăr este primit ca adevăr deplin. Sau poate că mulți nici nu cred în adevăr deplin. Există adevăr absolut?

Ce chestie! De la libertate la istorie și de la istorie la adevăr. Toate acestea se legau într-un mod organic, în sensul că nu puteai avea decât o viziune de ansamblu în care intrau toate aceste date. Pentru el era simplu,

fiindcă nu le interpreta după manuale, adică secvențial, contextual: există un progres în cunoașterea adevărului și, iată, acum trăim într-o epocă în care s-a atins apogeul științei. Nimic mai fals! Manualele nu mai spuneau de multă vreme nimic. Pustiu, pustiu. Școala era o adevărată cursă ideologică. Cine ajungea în vârf era recrutat în structurile partidului comunist. Avusese colegi de clasă care învățau pentru notă și situația lor școlară era o bună recomandare pentru dobândirea unui carnet de membru de partid. Premianții erau vânați și ei cădeau lesne în plasa activiștilor, politrucilor și a pedagogilor de școală nouă, care mișunau peste tot, căutând noi resurse pentru lupta de clasă. Poporul trebuia scăpat de dușmani, de contrarevoluționari, iar ei, tinerii cu carte, constituiau viitorul luminos al unei revoluții pline de speranță pentru toată planeta. Ce păcat că planeta nu înțelegea aceste binefaceri!

Radu era considerat prost. Ce să faci cu proștii? Viitorul se construia cu deștepți, cu oameni descurcăreți, partidul avea nevoie de destupați, nu de tolomaci. Așa a absolvit seminarul, așa și facultatea. Era numai bun de popă. Un popă prost era o treabă bună acum, când partidul îi avea

pe toți deșteptii de partea sa. Nimeni nu l-a împiedicat să aleagă această cale, un drum falimentar într-o epocă a descoperirilor științifice care negau cu totul existența unui Creator.

Ce a existat? O explozie uriașă. Big Bang. Dintr-o nebuloasă s-a desprins lumea noastră și, în decursul a milioane, bilioane sau trilioane de ani, s-a definit specia umană. Din maimuță? Dar din ce altceva? Parcă exista acum posibilitatea alegerii. Pe evoluționism se fundamentau toate științele. De la o gândire primitivă, omul a pornit cu pași repezi și a cucerit cele mai înalte culmi ale umanității sale. Atât? Umanitate? Da. Și e simplu, pentru că, în afară de om, nu mai e altceva important în univers. Pur și simplu nu mai e. Toate cărțile o spun. Istoria o dovedește. Dar ceea ce se spunea înainte? Dar credința înaintașilor noștri? Oare așa de înapoiați să fi fost? Da. Erau primitivi, barbari în absoluta accepție a termenului. Dumnezeu nu există. Dumnezeu a murit așa de demult, încât s-au scris tot felul de mituri pe tema existenței Sale, dar nimic nu e clar. Așa cum sunt poveștile. Oricine citește cască, se plictisește și adoarme. Religia este opiul popoarelor. Făcătura popilor care au

vrut să pună mâna pe putere și, ajutați de învățătura pe care o aveau, au exploatat masele fără milă, ducându-le la îndobitocire. Astăzi masele sunt libere. Ele pot alege un mod de viață derogat de dogmatismul la care le-a supus atâta timp creștinismul, iar acest lucru este posibil numai datorită socialismului comunist, care este apogeul năzuințelor din toate timpurile. Acum trăim progresul efectiv, în timp ce ieri visam la el. Iată că visul a devenit realitate și oamenii se bucură. Pretutindeni vezi numai zâmbete: în ziare, la televizor, pe stradă. Toți oamenii au serviciu și lucrează în trei schimburi, în uzine, pentru prosperitatea patriei comuniste. Sunt consultați în diferitele probleme care apar în procesul industrializării și al colectivizării și sălile pline aplaudă frenetic. Un succes colosal al unei politici numai și numai în favoarea poporului muncitor, în favoarea unei lumi care prin muncă se definește pe sine, o istorie nouă care a început, în fond adevărata istorie, și care nu se va încheia niciodată, pentru că aceasta e fericirea.

Seminarul pe care-l făcuse funcționa pe aceleași principii ideologizante. Forța cu care aparatul represiv al regimului comunist își făcea treaba golise scena de ve-

chea trupă de actori și adusesese niște circari care mimau competența, dar care în fond o batjocoreau prin ridicolul justificărilor ateiste pe care le tot învârteau pe degete ca adevărați prestidigitatori. Clădirea seminarului era un loc al groazei, în care căpcăuni nevăzuți îți ascultau cuvintele, șoaptele, poate și gândurile, iar a doua zi dispăreai și nimeni nu mai întreba de tine. Unde erau duși acești elevi? La Târgșor, se șoptea. Închisorile erau înspăimântătoare, așa se auzea. Bătaie, bătaie, bătaie, până spui și țâța la care ai supt. Dar profesorii? Ei ce ziceau? Asta era, că nu ziceau nimic. Cu fețe pământii, veneau la ore și le vorbeau sec și repede, temându-se parcă de întrebări, de imprevizibilul unor gânduri. Cine știe ce-i putea trece prin cap vreunui seminarist prost să întrebe, și gata interogatoriul în beciurile securității! Și iată că într-o zi seminaristul prost întreabă:

- De ce se dărâmă bisericile?

O tăcere apăsătoare se așează peste întreaga clasă. Părintele director simți că a fost lovit în moalele capului și că lumea întreagă s-a înțepenit într-un loc din care nu mai e chip să iasă. Bâlbâi câteva cuvinte fără noimă, se scuză și ieși. Se duse la toaletă, unde aruncă cu apă pe față și se în-

toarse în clasă, unde continuă lecția de istorie a BOR, arătând cât de importantă a fost ivirea socialismului în viața Bisericii. Statul și Biserica trebuie să fie împreună la bine și la rău. Unul o sprijină pe cealaltă, iar Biserica ajută Statul. Ca la un om: povara apasă pe ambii umeri. Biserica a cunoscut o nouă etapă în evoluția ei (Și aici tot de evoluție venea vorba!), iar stadiul actual al vieții bisericești din RPR este satisfăcător. Bisericile sunt înfloritoare, slujitorii își fac datoria față de Stat și Biserică, dar unii nu înțeleg că există anumite situații în care ori Statul, ori Biserica trebuie să cedeze. Și mai bine să cedeze Biserica, fiindcă prin aceasta dă lumii întregi o dovadă de dialog. Dialogul înseamnă ca părțile să nu fie inflexibile. Ei bine, asta era! Biserica este flexibilă în raport cu Statul și bine face, pentru că altfel n-ar proceda după spusele Scripturii: „Supuneți-vă înalțelor stăpâniri!”. Sunt locuri, evident, în care bisericile n-au ce căuta, dar sunt acolo datorită proiectului vreunui neavenit și Statul este în drept să corecteze această eroare. Biserica trebuie să stea la locul ei, locuri adecvate, dacă vrea să fie biserică, iar dacă nu, să se dărâme, nu-i nimic rău în asta, este o pedagogie folositoare tuturor,

în sensul că, de acum înainte, vom fi atenți unde construim biserici. Unde? Acolo unde Biserica și Statul hotărăsc. Nu este corect așa? Până acum Biserica hotăra de capul ei, dar a venit vremea să găsească bun sfătuitor în Stat. Oamenii nu înțeleg și nici nu cercetează. Judecă numaidecât. Nu-i bine! Să cerceteze, să vadă toate aspectele unei astfel de conlucrări rodnice și abia apoi să delibereze.

Radu era scârbit de răspunsul acesta atât de amestecat. Privi în ochii părintelui director, iar acela, enervat, deschise catalogul și strigă:

- S.! Ce-am avut de pregătit pentru astăzi?

Radu continuă să-l privească atent pe acel om care sărise imediat la cuțit și-l provoca la luptă. Apoi dacă voia luptă, să înceapă lupta dreaptă, că-i mai sfântă!

- Raportul dintre Stat și Biserica Ortodoxă în perioada actuală.

- Spune!

- Biserica Ortodoxă este aceeași în toate timpurile și în toate epocile. Ea nu suferă modificări după cum bat vânturile diferitelor doctrine politice. Vreau să spun că Biserica nu a fost ceva în perioada regalității, iar în comunism devine altceva. Ar fi

o eroare cruntă să credem astfel de vorbe fără adevăr.

Părintele director avea o privire rece ca de mort. Colegii auzeau niște lucruri pe care nu le mai auziseră de la niciun profesor. De unde le știa Radu? Cum de le expunea așa de sigur, de parcă ar fi citit dintr-o carte?

- Așa cum Hristos este același, iar Hristos este capul Bisericii, așa și Biserica nu poate fi decât Una. Biserica nu suferă determinări. Ea este chemată la slujire necondiționată, iar Statul reprezintă o condiționare. Cum am putea crede că Biserica poate rămâne fără pată sau zbârcitură ori altceva de acest fel, dacă își declină deplina responsabilitate în favoarea Statului? Păi una-i una, alta-i alta. Statul trebuie să aibă grijă de viața materială a oamenilor, ăsta e rostul său, pe când Biserica trebuie să aibă grijă de suflete. Așa se poate justifica exemplul cu cei doi umeri. Altfel, nicidecum. Servilismul nu este atitudinea potrivită. Atitudinea potrivită este lupta, iar pentru luptă e nevoie de curaj. „Ce este da, da, ce este nu, nu.”

Întreaga clasă l-a aplaudat. Prostul de seminarist fusese singurul capabil să spună lucruri ce trebuiau predate de la catedra aceea, dar care nu erau. Clasa s-a împărțit

în două: unii îl susțineau pe Radu, alții pe părintele director. De unde știa Radu toate astea? Apoi a lipsit o săptămână de la școală. Au venit doi inși îmbrăcați bine și l-au dus într-o clădire cu multe birouri, au închis ușa antifonată și, fără să-i pună multe întrebări, l-au bătut vreo câteva zile la rând, să-i iasă din cap gândurile astea de seminarist prost. Bușit de pereți și de poadea, cu sânge peste tot, s-a străduit să rămână în picioare, dar nu se putea. De fiecare dată când încerca să se ridice, cădea ca un buștean. Securiștii râdeau de el:

- Sus, prostănacule! Am înțeles că tu ești prostul seminarului. Păi, tocmai un prost ca tine s-a găsit să vină aici? Ai noroc că ești prost, altfel te lua dracu' și te duceam la iad! Ha! Există rai și iad?

- Există!

- Bă, tu nu ești prost!

- Se face că e! zise altul. Uite, așa a prostit el pe toată lumea.

- Tu vrei să zici că noi suntem proști, nu-i așa?

- Așa-i! Ne face proști fără să scoată un cuvânt, tu nu vezi?

- Bă, prostu' proștilor, o să vezi tu prostie ce-o să-ți scoatem din bolovanul ăla de cap. Ești tare-n gură, ă?

Și bătaia începea din nou. Sleit de puteri, Radu rămânea singur și abia mai simțea gândurile risipite în toate părțile. Se aduna greu, după câteva ore. Atunci își estima puterea de a rezista bățăilor și se ruga. „Rugăciunea!” îi spusese duhovnicul. „Cine se roagă luptă.” „Doamne, apără-mă pe mine, prostul, și nu mă lăsa! Doamne, ajută-mă pe mine, prostul, nu mă părăsi!” Și când se ruga tot prost își spunea. Se credea prost? Da, se credea. Știa că așa e și voia să fie. Doar Domnul putea lumina un prost ca el. Și Sfinții Trei Ierarhi la care se ruga des, ca unor adevărați părinți. Îi simțea atât de aproape de parcă îi vorbeau tot timpul. Cât de mult îi iubea! Luptătorii pentru Adevăr!

După o săptămână încheiată, apăru la școală slăbit, ca după o boală severă care-i măcinase trupul. Ochii îi ardeau. Colegii credeau că încă nu se vindecase. Părintele director însuși i-a recomandat odihnă, sfătuindu-l să mai stea o săptămână acasă și să se refacă, deși nici măcar nu-l întrebase de ce suferise sau să-i ceară cel puțin adeverința medicală pentru motivarea absențelor.

Apoi totul reveni la normal, cu lecții anoste și cuvinte goale, atât de goale, încât te înspăimântau. Mai bine tăcea. În timpul orelor își amintea sau încerca să-și amin-

tească de personajul lui Dickens, Copperfield. Ce asemănătoare era situația! Mama micuțului David se recăsătorise, după moartea soțului, cu un om crud, rece și lipsit de iubire față de el, copilul: Mr. Murdstone. Adică, iată, în țară sosise un regim care domina prin amenințări și teroare. Un dialog cu acest tată vitreg? Imposibil. Ultima întâlnire se soldase cu reclusiunea sa pe durata unei săptămâni întregi în bibliotecă. Exact cât durase și episodul de la securitate. O săptămână întreagă, David, în vârstă de nouă ani, fusese pedepsit pentru că îndrăznise să muște mâna tatălui vitreg. Și el, Radu cel prost, mușcase mâna ideologic întinsă a epocii în care trăia și care acționa sub impulsul doctrinar al unor oameni străini de viața spirituală a poporului român, străini de Biserică și de Dumnezeu. Acum trebuia pedepsit și așa se și întâmplase. Dar, în biroul acela special, Radu învățase un lucru de o însemnătate covârșitoare: nu există putere mai mare decât cea a lui Hristos. Era jos și, totuși, ei, bătaușii profesioniști, îl considerau învingător. Prost și, totuși, mai sus decât ei. Loveau în el ca într-un sac, nemulțumiți că le scapă ceva. Ce? Ce vedeau ei pe fața lui de-i întârâta atâta? Nu erau mulțumiți că-l numeau

prost, simțeau că nu este, se autopersiflau și doreau să se răzbune. Cu cât se răzbu-
nau, cu atât se umileau. Un tânăr de 18 ani
care, în loc să se așeze în societatea valorii-
lor comuniste, să-și găsească un loc, încer-
ca să meargă pe un drum greșit. Trebuia
îndreptat! Trebuia îndrumat! De asta erau
ei toți în acele momente lângă el! Dar ce să
faci cu prostu', dacă nu-l duce mintea! Da-
vid citise. Citise abundant, iar personajele
îl ajutau, le simțea aproape, se sfătuia cu
ele. Într-o săptămână, Copperfield deveni
responsabil, matur, echilibrat. Cu el se pe-
trecuse aidoma. Fiecare noapte era un pri-
lej de cercetare lăuntrică. Își pusese toate
întrebările din lume și aflase răspunsuri
minunate. De parcă tot ciclul firesc al școlii
se comprimase într-un curs intensiv de o
săptămână. Învăța. Bătaie, iertare, rugă-
ciune. Sânge, mărturisire, adevăr. Spre ce
se îndrepta? Nu știa. Spre Adevăr, spre cu-
vinte pline.

Părintele director nu mai cutezase să-l
privească în ochi după această întâmplare.
Privirea lui senină, ochii albaștri, puțin
adânciți, arătând paloarea orelor de lectu-
ră, figura de student rus din secolul al
XIX-lea, în căutarea unui punct pentru a
răsturna tot universul, intimida prin ceva

necunoscut atât colegilor, cât și profesoriilor. Flacăra aceea nu era de la boală și nu se stinsese chiar dacă Radu stătuse acasă. Se întorsese în orașul cu salcâmi. Avea să treacă timpul și flacăra vie a ochilor să ardă în tăcere. Nimeni nu îndrăznea să privească în ochii lui mult timp. În schimb, preferau să-l privească în momentele lui de reverie. Se înălțase și era subțiratic, gata să se frângă. Trăsăturile fine ale feței sugerau o luptă interioară aprigă, un strigăt neauzit de război care înfricoșa, apoi se strecura în inimile lor și îi umplea de curaj. În ochii lui era o taină, o taină adâncă, pe care n-o văzuseră până atunci. Se accentua.

Radu simțea în sine un elan care mătura tot în calea sa. Dorința de a fi. Voia să existe. Îi repugnau cadavrele mișcătoare. Voia viață. Asta ceruse de la Dumnezeu, viață, ca având viață să poată fi viu și să-i învețe și pe ceilalți să fie vii. Cum poți vorbi cuiva de viață, mort fiind? Colegii nu-i mai spuneau prost, dar îl abandonaseră undeva în spatele clasei. Citea ceva, privea fix într-un loc, scria mult pe foi pe care apoi le împacheta cu liniște și le puneă în buzunarul de la piept. Nimeni nu-l deranja. Oricum, era un tip ciudat. Îl stimau, ce-i drept, după ce-l auziseră vorbind, niciodată

nu mai vorbise atât de mult, iar atunci o făcuse coerent, logic și cu o certitudine ce le reverbera și acum în conștiință.

Viața de student nu a fost mai ușoară. Rar găseai pe câte un profesor care să spună cuvinte vii. Le spunea un timp, studenții se adunau, apoi dispărea și nu mai auzai de el. Dacă întrebai, ori nu ți se răspundea, ori se făcea o pauză și se continua o discuție fără sens. Cursurile îl dezamăgeau. Oamenii aceia stăteau la catedră și vorbeau vorbe. Se uita în jur. Ce înțelegeau ceilalți? Aveau privirile ațintite către profesor. Câte cuvinte! Unde era viața? Nu poți înțelege elementara lecție a nobleței? „E ușor a scrie versuri când nimic nu ai a spune.” Din nefericire, nu se puteau opri. Continuau să întindă derizoria plasă de cuvinte în care cei mai mulți se aruncau sfârșiți, ajunși la capătul puterilor. Dar ce gândea fiecare dintre ei, de asta nu se interesa nimeni? Nimeni? Nu avea cine. Cei care se interesaseră înfundau acum pușcăriile. Duhovnicul său fusese luat noaptea și dus Dumnezeu știe unde. Iar el pierdea timpul printr-un București cenușiu. Bibliotecile fuseseră triate. În ele găseai literatură marxistă, istorie care nu era istorie, producțiile recente ale realismului socialist.

Vânare de vânt. Utopia socialistă focalizată din varii unghiuri. Se plictisea și pleca spre Herăstrău unde, așezat pe o bancă, citea *Regele Lear*. A câta oară parcurgea această tragedie shakespeariană? Îi plăcea nespus. Regele o subestimase pe fiica sa cea mică, Cordelia. Împărțise regatul celor două fete, Goneril și Regan, iar pe Cordelia o lipsește de zestre. Și tocmai ea... Ah, cât de rău avea să-i pară regelui! Cât de rău! Era o scenă memorabilă cu Lear și Cordelia prizonieri: „Tu-mi vei cere/ Să te blagoslovesc, și eu-n genunchi/ Te voi ruga fierbințe să mă ierți./ Și vom cânta și lungi povești ne-om spune/ Din vremea de demult; ce-o să mai râdem/ Privind cum joacă-n aer fluturașii!” Pe Cordelia o înțelegea perfect, de parcă vedea în ea însăși sufletul său. De fapt, prin personajul acesta se înțelegea perfect pe sine. Dialoga cu el și tot ce nu înțelegea o întreba pe ea, iar ea îi răspundea. Lectură după lectură. Radu cel prost. Cordelia.

Dar acum nu mai avea ce o întreba. După săptămâna aceea petrecută în biroul securității, i se dezlegaseră toate tainele inimii și vedea clar ce trebuia să facă, care-i era sensul existenței. Atunci de ce mai citea? Dintr-un alt motiv. Bufonul. Măscări-

ciul curții regale. Îi admira partitura, deși n-ar fi putut s-o joace niciodată. Și cum ar fi putut Cordelia să fie bufon? Cordelia este unică, iar unicitatea ei este definiția existenței așa cum o vedea el. Bunătatea. Ah, dar bunătatea pierde! Regele intră pe scenă purtând-o în brațe pe Cordelia sa moartă. Aici Radu plângea. Se revolta. De ce să moară? Își spunea, ridicându-se de pe bancă. Oamenii se fereau, văzându-l cum face gestul acela brusc. Îl vedeau adâncit în gânduri și-l căinau. „Păcat că-i tânăr, sărmanu’!” Blestemau în gând socialismul și partidul, pe tovarășu’ Dej, pe Ana Pauker, pe Vasile Luca, pe dr. Petru Groza și pe alții, lista era lungă, apoi se pierdeau în detaliile serbede ale zilei.

Așa stătea și acum, ca și în Herăstrău, tot pe o bancă. Numai că, de data asta, privind spre valurile reci ale Dunării. Scolese cartea de la piept, citise, apoi tresărise și se ridicase arcuit de pe bancă, iar oamenii îl ocoliră ca pe un nebun. Acum oamenii înnebuneau de tineri. Se auzise că sosisse în oraș un medic nou și foarte bine pregătit în a trata orice boală a nervilor. Păi, acolo se putea duce și tânărul acesta care stătea cu cartea în mână și privea în gol.

Radu se gândea la Danciu. Era el bufonul? Nu. El era un instrument al partidului, o cange pregătită ani întregi pentru vânat.

Capitolul 3

Despre curaj și despre cum studentul Radu S. predă un adevărat curs de teologie în amfiteatrul facultății într-un timp în care marii profesori zăceau în închisori, garantând cu sângele și cu viața lor fiecare cuvânt.

În săptămâna aceea de vacanță, ultima vacanță înainte de a lua o decizie importantă pentru viața sa, pentru mântuirea sa, Radu simțea lipsa duhovnicului. Unde să se ducă? Cu cine să vorbească? Ar mai fi vrut încă o dată să stea sub patrafirul duhovnicului înainte de a hotărî dacă să intre în mănăstire sau să se căsătorească și să slujească Bisericii ca preot de mir. Firea sa interiorizată, poezia iubirii de Dumnezeu, care se cosea în tăcere pe pânza curată a inimii sale, îl îndemneau să se retragă la un schit de prin Moldova.

Plecă la București, unde îl așteptau ultimele cursuri, ultimele întâlniri. Trecu pe la Antim, la mănăstire, de se spovedi. Acolo te puteai mărturisi în siguranță. Abia aștepta să scape de facultate. Nu știa cum fusese pentru ceilalți, dar pentru el, facultatea cu profesorii și cursurile sale fusese

un chin. Era dezamăgit. El venise pentru a afla Viața, iar Viața era ascunsă atât de bine, încât credeai că pe lume e numai moarte. Ce preocupări diferite de ceea ce trebuia să aibă un teolog! Cuvinte aruncate la întâmplare, lipsă de logică, lipsă de argumente, lipsă de dragoste, lipsă de evlavie. În lumea asta universitară simțise că se sufocă. Bibliografie, bibliografie, trimitere la sursă, așezat în pagină, construcția lucrării, formatul capitolelor, subsoluri, referințe... Ce pustiu! Despre ce vorbim noi? Despre... nimic. Plângea. Plângea, pentru că se simțea neputincios în fața asediului pe care moartea îl dădea vieții. „Nu vă dați seama? De ce?”

Un profesor îl văzu plângând chiar la cursul său. Se uita la el și plângea. Profesorul se îngrozise privind în ochii aceia plânși. Amfiteatrul întreg răsunase de râsetele studenților teologi. Printre ei erau și foștii săi colegi din seminar. Niciunul dintre aceștia nu râdea. Radu cel prost.

- Părinte profesor, spuse unul îndrăzneț, eu zic să-l întrebăm de ce plânge. Ia spune, frate, de ce plângi? Nu cumva acest curs al părintelui profesor te-a mișcat într-atât, încât nu te-ai putut abține?

Amfiteatrul izbucni iarăși în hohote. Dar ce obraznic era acel student! Făcea reverențe întocmai precum un artist mulțumește publicului pentru aplauze. Cu un gest solemn de veritabil măscărici, studentul întrerupse acea rumoare de bună dispoziție și zise, spre stupefacția părintelui profesor:

- Ne iertați, părinte profesor, că n-am venit pregătiți la cursul sfinției voastre. Suntem păcătoși și lacrimi n-avem. Ne-am străduit în alte rânduri, dar n-am reușit, așa că am lăsat-o baltă. Duhul suflă unde voiește. Le-a dat lacrimi numai unora, adică numai unuia. Iar el este...

Toți studenții urmăreau discursul care, gradat, creștea în tensiune și în obraznicie.

- Prost, părinte profesor.

Sala izbucni violent în râs de data asta. Era prost! Auzi! Păi, era. De ce să nu fie? Doar era o prostie să plângi la un curs din acesta.

- Sau poate ne-am înșelat noi și plânge pentru vreun pui de curcă chior, iar atunci nu mai e prost, ci e sfânt. Stăm în clasă cu un avă și nu știm de-atâta vreme. Părinte profesor, ce vă mai osteniți să citiți cursul? Lăsați-l la catedră pe sfântul zilei de azi să

spună învățătura și ne-om duce pe la căminele noastre mai îndreptați.

Părintele profesor tremura de frică. Îi era teamă ca nu cumva să se iște vreo revoltă, vreo contrarevoluție și ei să pice de dușmani ai poporului. Cine ar fi fost capul răzvrătiților? El, bineînțeles. Lăsa lucrurile să meargă așa și se așează obosit în prima bancă. Unii strigau: „Gelule, încetează!”, dar Gelu, studentul, era prea pornit ca să mai vadă altceva decât o mascaradă în toată regula. Se duse la Radu, îl luă de mână și-l purtă prin mijlocul amfiteatrului printre ovații și încurajări ironice. Radu nu se împotrivi. Gelu îl instalează la catedră și-i ură succes, după care se duse și se așează și el într-o bancă. Sala se liniști. Toți îl priveau pe avă și așteptau de la el să spună ceva. Radu începu să vorbească blând, cu privirea lăsată în jos. Câțiva vrură să râdă după primele cuvinte, însă simțiră că se forțau. Nu mai venea râsul acela pentru care se așezaseră cuminiți în bănci. Gelu însuși era înciudat, iar ciuda lui avea să crească tot mai mult.

- Fraților, cred cu tărie că, oricât ar fi de prigonită Biserica, cuvintele lui Hristos rămân pentru totdeauna în picioare: „Porțile iadului nu o vor birui!”.

Părintele profesor rămase interzis. Ar fi vrut să întrerupă șirul acela de cuvinte, să-l șteargă pentru totdeauna din memoria auditoriului. Cât de compromițător suna! Nu-și dădea seama ce catastrofă provoca prin aceste idei. Dar îi era rușine să intervină. Și simțea în el o sfârșeală, o lipsă totală de energie. Ascultă în continuare.

- Noi stăm aici și ascultăm vorbe, pe când alții sunt prizonieri pentru Adevăr în închisori. Gem închisorile de studenți ca noi, iar noi așteptăm să vină primăvara. Nu v-a spus nimeni Adevărul? Nici eu nu L-am auzit prin aceste săli. Este tăcere. Nimeni, nimeni nu vrea să spună că este vremea grelelor pătimiri. Sfinții mucenici despre care poate am citit sunt recrutați acum dintre ai noștri. Dispar zilnic dintre noi și sunt duși la chinuri. Astăzi, frații mei, școala nu se mai face, pentru că nu mai este. Că noi suntem aici e din inerție. Teologia s-a mutat în închisori. Acolo sunt marii teologi, marii mărturisitori. Căutați-i în vreo groapă comună și-i veți vedea!

Amfiteatrul se fâstâcea. Ce vorbe erau astea? Țsta nu-i prost! Da' ce spune, că nu prea se înțelege? Studenți la închisoare? Poate au greșit cu ceva, au furat, au bătut, au ucis. Nu. Pentru Adevăr. Ce e Adevărul?

- Pilat din Pont se întreabă de față cu Adevărul ce e Adevărul. Ce paradox! Dar poate fi penibil. Și n-aș vrea să trăim penibil, să fim niște căutători ai nimicului. Noi am fost chemați să zidim Biserica. Dar tot noi trecem pe lângă bisericile ce se dărâmă și nu zicem nimic. Ce muțenie fără justificare! Azi e un timp al plânsului, iar noi rămânem. Nu ne dăm seama?

Cu lacrimi în ochi, Radu își ridică privirea și-l privi drept pe Gelu. Acesta îl privi câteva secunde, apoi își plecă ochii în bancă. Nu putea suporta albastrul acela plâns. Odată cu el, cei mai mulți plecară privirea. Țasta era prostu'?

- Hristos ne cheamă să-L mărturisim. În succesiunea epocilor, apare câte un timp al prigoanei și, iată-l: ne așteaptă. Poate veți spune: „Cu ce suntem noi vinovați?” Dar Dostoevski avea dreptate să afirme că „Toți suntem vinovați de toate!”. Cine vreți să sufere, dacă nu noi? Poate că a ajuns la urechile multora dintre voi ceea ce s-a întâmplat în unele închisori și mai ales la Pitești. Și aș vrea să vă spun un lucru important: cu noi sau fără noi, Biserica va merge mai departe, însă noi, cei ce am fost chemați să zidim Biserica, să fim tocmai noi trădătorii ei? Gândiți-vă cu aten-

ție, fiindcă e vorba de conștiință, de întregul sens al existenței!

În acest punct, părintele profesor izbucni în plâns și, grăbit și împiedicându-se, se repezi spre ușă. Nimeni nu râse. Nimeni nu ieși. Simțeau că încep să-l iubească pe băiatul acesta. În toți anii aceștia nu-l băgaseră în seamă, iar acum, atât de târziu, le arăta cât de mult se înșelaseră. Dar el nu dorise să vorbească. Gelu îl adusese în bătaie de joc în față. Iar el trecuse peste obraznicie și peste hohote și le reamintea menirea lor de slujitori ai altarelor.

- Plâng pentru că timpul e să plâng. Am așteptat ca aici, la facultate, să găsesc adevărați luptători pentru Hristos și am înțeles că eu trebuie să fiu cel de la care trebuie să cer cel mai mult. Altfel pândea deznădejdea de peste tot. Vă spun aceste cuvinte cu toată dragostea, le-am păstrat pentru voi, le aveam pentru mine, dar vi le spun vouă, pentru ca voi să nu deznădăjduiți, ci să urmați calea cea strâmtă și cu chinuri. Și nu vă vorbesc ca unor copii, ci ca unor bărbați care trebuie să se comporte ca atare.

Era de mirare cum din acel trup firav ieșeau astfel de cuvinte. Te uitai la el și fragilitatea lui nu-ți inspira niciun fel de curaj sau bărbăție. Dar, auzindu-i cuvintele, te

pătrundea un fior al înțelegerii unui câmp de bătălie pe care te afli pentru a ieși victorios sau pentru a muri. Acestea erau singurele opțiuni valabile. Victoria!

- Suntem constrânși să intrăm în paginile mincinoase ale istoriei marxiste și lucrările noastre sunt pline de citate de prin tot felul de cărți ai căror autori sunt dușmani ai lui Hristos. Domnitori care s-au jertfit pentru libertate și pentru adevăr, se răsucesc acum în morminte, știind ce se întâmplă. Să ne trezim! Ce scriem? Oare nu devenim și noi, prin consimțire, prizonieri și batjocoritori ai Numelui Său? Ba da. Acestea sunt recomandările de lectură și de bibliografie ce ni se fac? Iar noi le acceptăm? Dar cercetați! Vedeți măcar, dacă cu Hristos nu verificați, verificați cu conștiința voastră. E bine să cităm pe acela? Nu-i bine, dar așa trebuie. Vedeți? Nu așa. Ce lucrări de licență sunt astea? Hârtii compromițătoare! Nu ne va fi oare rușine mai târziu de toate astea?

- Ba ne e rușine încă de pe-acum, interveni o voce din sală. M-a întrebat o fată dacă scriu cum gândesc sau scriu într-un fel și gândesc în altul și n-am știut ce să-i spun. M-am bâlbâit. Am fost acasă și am

reflectat. Sunt laș. Și lașitatea se transmite, ca de altminteri și bărbăția. Îți mulțumesc!

Se făcu rumoare. Unii se ridicară. Ar fi vrut să plece, dar parcă nu le venea. Era târziu. Trecut de ora șapte și se întunecase. Abia începutul lui martie. Radu se strecură de la catedră spre ușă și dispăru în noapte.

Capitolul 4

Cei cinci și pedagogia „argumentului științific”. Smerenia sau când un preot binecuvântează un arhiereu.

Timpuu trecu repede. Sosi Postul mare. Radu aștepta un răspuns în inima sa pentru ce avea să aleagă. Voia să facă o alegere înțeleaptă. Și iată că, în Duminica Floriilor, se îndrăgosti. O fată simplă, înal-

tă ca el, șatenă, din Buzău. Studia la ASE. S-au întâlnit la o vecernie la Schitu Darvari. Apoi au început să se țină de mână. Era frumos să-i vezi împreună. Noptile erau pline de parfum de tei. Se plimbau tăcuți prin Cișmigiu, pe la Grădina Botanică, prin Parcul Tineretului. Săptămâna aceea a Deniilor le-a lămurit gândurile și sentimentele. Se iubeau și voiau să fie împreună până la adânci bătrânețe. Ca în poveste. Mai mult, își doreau ca, de mână, așa cum erau, să ajungă și înaintea lui Dumnezeu.

În iunie, au făcut o nuntă restrânsă și Radu S. s-a hirotonit. Parohia la care a fost numit era prin Balta Brăilei. Acolo, preoții veneau în prima zi, stăteau a doua, iar a treia zi plecau. Ca în Sărăcenii. Părintele S. slujea într-o biserică ce părea mai degrabă o casă. Nu era mulțumit. Dar pentru construcția unei biserici adevărate trebuia să aibă aprobări de sus. Avea? N-avea. Atunci să stea în banca lui, că nu-i de joacă. Sătenii țineau la el, dar nu erau de acord cu o biserică nouă, până când nu aveau acte. Știau și ei ce timpuri grele trăiau și nu voiau să putrezească prin pușcărie, iar familia să moară de foame acasă. Bisericile mai degrabă se dărâmă, decât să se construiască. Părintele a întocmit un dosar, l-a înain-

tat, dar aprobarea întârzia. Într-o zi, l-a oprit pe uliță un om străin care i-a spus să se potolească cu aprobarea, că-i de rău. Mai bine să retragă el dosarul cu mâna lui decât să se întâmple altcumva, vreo nenorocire ceva. Părintele l-a ascultat tăcut și a plecat mai departe cu gândurile lui. În toamnă fusese numit, iar acum venea primăvara. Îi părea rău de jumătatea asta de an irosită cu aprobarea. În ziua Sfinților Ioan Casian și Gherman din Dobrogea, luă hotărârea.

Se duse cu un târnăcop, un hârleț și o lopată la locul unde satul socotise că ar fi cel mai bine să se înalțe sfânta biserică și începu treaba. Fundația. Șanțul trebuia să fie adânc. Măsurătorile se făcuseră deja. Avea în cap tot planul. „Doamne, ajută!” Înfipse cazmaua în pământ. Prima cazma fusese cea mai grea, apoi oamenii din sat, fără să mai întrebe ce și cum, cu cazmale, se alăturară părintelui. Se uitau pe geam, de prin curți. Nu puteau sta așa, cu mâna în sân. Părintele muncea, iar ei stăteau și se uitau. Mai mare râsu’! Acum, fie ce-o fi, de rușine, se strânsese tot satul. Munceau cu drag. Și femeii și copiii. Era ca o adevărată sărbătoare. Păi, cum? Să se ridice biserică în sat și să se spună că ăla al lu’ Olteanu

n-a muncit, că ăla al lu' Zaharia a stat cu mâinile în buzunare? Nu!

Cu trudă, ce-i drept, dar biserica s-a ridicat. Și când, după un an și jumătate a fost gata, au trebuit să dea și aprobare. Dar părintele a fost instruit chiar înainte de sfințire cu vreo două zile. Au venit un inspector de la cadastru, un inginer, secretarul de la primărie și vreo doi securiști. Au intrat în casa parohială fără să bată la ușă, fără să se descalțe. Când a venit părintele S., inginerul fierbea de nervi. Îl așteptau așezați pe scaune, pe canapea.

- Dă-o dracului de treabă, părinte, te-așteptăm mai bine de jumătate de ceas și nu mai apari.

- Am fost la înmormântare, iertați-mă! spuse părintele S..

- Las-o naibii de înmormântare, că m-ai băgat pe mine în mormânt cu bazaconiile matale! Știi că ai tupeu să faci treburi din astea? Cine te-a învățat? Ia spune!

- Ce să mă învețe? întrebă mirat preotul.

- Drăcovenii, părinte, drăcovenii!

- Lungene, las-o moartă! interveni inspectorul. Mai bine întreabă-l pe secretar cum s-a petrecut toată parascovenia asta sub nasul Sfatului Popular și ei n-au prevenit organele din timp.

- Tovarășu' inspector! Vă rog să credeți ce vreți dumneavoastră, eu vă zic adevărul, sunt adeptul omului cinstit! Începu secretarul pe un ton văicăreț.

- Știm noi! mormăi inginerul.

- Eu l-am văzut de prima dată cum a făcut ceea ce vedeți și dumneavoastră, dar am fost indus în eroare. Părinte, mă iertați! zise apoi întorcându-se către părintele S.. Sunt acum între ciocan și nicovală. Eu țin la dumneavoastră, sunteți un tovarăș minunat, dar răspunderea cetățeanului în fața legii este o necesitate a societății noastre comuniste.

- Ai fost indus în eroare de ce? întrebă inspectorul accentuând pe ultimele două silabe.

- Omul a luat cazmaua în mână...

- ăsta, om? ăsta-i dușman, nu vezi? Chiabur de popă cu tupeu. Ne râde-n nas. Bă, strigă inginerul apropiindu-se până-n sufletul preotului, îmi vine să-ți scot mațele pe gură acum. Știi ce ne-ai făcut? Ne-ai îngropat pe toți. Tu ai fost acum la înmormântarea noastră, asta ai făcut. Drac împelițat!

Părintele S. nu schiță niciun gest. Privea departe. Pe fereastra camerei se vedea biserița cea nou ridicată, împodobită ca

o mireasă ce-și așteaptă Mirele. Hristos era aproape. Gândul acesta îi aduse un zâmbet senin pe buze. Securiștii, care până atunci nu interveniseră, observară zâmbetul și îl interpretară greșit. Unul dintre ei îi dădu o directă profesionistă de dreapta în plex de-l lăsă fără aer. Părintele S. căzu jos, încercând să respire, dar aerul nu voia să intre în plămâni. Simțea că se asfixiază.

- Lasă, că-și revine, făcu cu lehamite din cap securistul. Ce stați atâta la discuție cu el? Nu vedeți că își bate joc de voi? Stătea și râdea ca o curvă! Dă-l în...

Înjurătura spurcată intră în urechile și în sufletele lor parcă îmbătrânindu-i. Și ei erau răi. Da' ăsta parcă era câine. Și când vorbea parcă lătra. Inspectorul încercă să-l întoarcă pe preot cu fața în sus. Parcă începea să dea semne de respirație. Era bine. Se simți mai ușurat. Dacă-l omorau pe popa ăsta în casa lui și sătenii i-ar fi omorât pe ei acolo. Fuseseră atenționați că-i sat unit, iar popa este element primejdios. Iată că așa era.

- Acum biserica-i gata, zise inginerul, însă mata trebuie să semnezi aici un document și am încheiat socoteala. Ne luăm tălpășița și nu mai auzi de noi.

- Despre ce document e vorba? se auzi întrebarea moale a preotului, care făcea eforturi să înghită cum trebuie aerul.

- I-auzi ce pretenții are pramatia! se minună securistul care-l lovise. Bravo, tovarășe! Știi că mi-ai plăcut? Vrei să știi despre ce document e vorba?

Îl opri la timp celălalt, colegul lui. Era gata să-l lovească iarăși pe preot. Era enervant popa ăsta. Nu se ferea deloc. Nici nu clipea. Stătea acolo lângă ei ca o momâie, da' când era vorba de semnat prindea glas.

- Uite ce e, părinte, zise inspectorul. În document scrie că structura de rezistență nu e corespunzătoare pentru susținerea unui asemenea edificiu și că există pericolul ca biserica să se surpe. Pot muri oameni. Și-atunci...

- Și-atunci mai bine să se dărâme, continuă preotul.

- Vezi că ești perspicace, se entuziasmă securistul.

- Nu semnez!

- Cum nu semnezi?

- Nu-ți dai seama că ne nenorocești?

- Gândește-te măcar la soție!

- Ești tare-n clonț, popo! Dar ai noroc azi! Hai, mă, să mergem, nu vezi cum s-au strâns proștii ăștia de țărani, ca la urs!

Afară, în jurul casei parohiale, se adunase tot satul și aștepta cuminte. Nu ziceau nimic. Nu vorbeau nici măcar o vorbuliță. Se uitau, în schimb, spre ei și parcă ochii lor străbăteau prin pereții de paiantă că toți se simțiră stingheriți. Secretarul ieși afară și încercă să le vorbească. După el ieșiră și ceilalți.

- Oameni buni, tovarășii au venit de la județ cu ocazia sfințirii sfintei biserici și au stat de vorbă cu părintele să vadă dacă totu-i în regulă pentru eveniment. Nu e vorba decât de semnat niște hârtii, așa cum se face la Sfatul Popular. Unii dintre voi știți...

- Și sunt mulțumiți? întrebă unul, într-o doară.

- Sunt. De ce să nu fie? Părintele a făcut treabă bună și voi l-ați ajutat.

- Dumnezeu cu mila!

Securistul scuipă în silă pe pământul reavăn când auzi de Dumnezeu. Inspectorul și inginerul plecară primii, apoi secretarul și, în fine, securiștii. În spatele lor se auziră vorbe:

- Nu mai scuipa, mă, țărâna, ceapa lu' tac-tu care te-a-nvățat așa prost!

Securistul se întoarse ca teleghidat. Încercă să fixeze gura care scosese infamia,

însă peste tot numai guri identice, parcă turnate în fabrică după matriță, și parcă din toate ieșiseră vorbele acelea care-i ridicaseră sângele-n cap. Scrâșni din dinți, să-i rupă, apoi se întoarse și plecă înjurând de dumnezei, biserici, sfinți, altare.

Sfințirea se făcu imediat, la câteva zile. Într-un moment de liniște, când atenția era îndreptată către bucatele pe care sătenii le așternuseră pe masă, episcopul îl chemă în altar pe părintele S. și-i mulțumi pentru curajul său.

- Trup înalt și slab, dar duh puternic. Domnul să fie lăudat!

- Amin! Prea Sfinția Voastră.

- Aș avea nevoie de tine mai aproape. Deocamdată te las să te bucuri de biserica pe care ai înălțat-o aici. N-o prea vede nimeni în pustietatea asta, dar...

- O vede Cel de Sus, Prea Sfinția Voastră. La El nimic nu-i prea departe sau prea aproape.

- Ai dreptate. Nu știu cine-mi spusese mie că ești...

- Prost, Prea Sfinția Voastră.

- Așa, așa. Dar nu ești.

- Ba sunt, dar nu vă dați Prea Sfinția voastră seama. Sunteți prea bucuros de praznic și nu vreți să mă întristați.

- Mda. Poate că...

Îl măsură lung pe preotul acela slab și înalt și văzu în privirea lui ceva ce nu mai văzuse: un cer senin, o primăvară totală. Ce Dumnezeu? Se simți mic înaintea celui tânăr blond. Se închină în fața Crucii pe care era Hristos răstignit, făcu trei metanii, sărută sfintele picioare, mâna Preacuratei, mâna ucenicului iubit, apoi, ce-i veni, se ului cu totul și ceru binecuvântare preotului. Părintele S. se dădu înfricoșat înapoi, dar arhiereul stăruie, zicându-i să facă ascultare, altfel îl pune sub canon. Ridică dreapta și făcu semnul crucii pe capul ierarhului, rostind: Domnul să vă binecuvânteze, Prea Sfinția Voastră! Apoi se petrecu ceva ce întrecu orice închipuire. Episcopul îi luă mâna și i-o sărută. Părintele S. se prăbuși în genunchi și sărută picioarele episcopului, care îl ridică mângâindu-l părintește pe cap și cerându-i să iasă el primul din sfântul altar și să se comporte normal.

Capitolul 5

O mutare importantă pe tabla de șah. Transferul părintelui S. la parohia Sfintei Cuvioase Parascheva. Frumusețea slujirii în Hristos.

Dintre toți pereții posibili într-o lume ca a noastră, pereții unei biserici se înalță cel mai greu. Și sunt cei mai odihnitori. Zid și suflet. Zidurile bisericii nu sunt pustii, sunt pline de viață. Auzim viața? Să stăm bine și să auzim. Cum prinde suflet o biserică? Dumnezeu trimite iubirea să lucreze și minunat lucrează iubirea dumnezeiască, fiindcă din nimic iese viața. Oricât s-ar strădui omul să înalțe, nimic nu rămâne sus fără numai ce este de sus. Cele de jos în jos se duc. Sensul lumii. Hristos a transfigurat totul. Lumea are sens. Bucurați-vă!

Episcopul considera că făcuse cea mai bună mutare dintre toate mutările de pe tabla de șah, pe care partidul juca cu toate piesele, în timp ce Biserica avea doar pioni. El, care obișnuia să joace șah, în clipele sale de odihnă, le spusese unor consilieri, zâmbind enigmatic:

- Acum e vremea ca Biserica să-și aducă nebunul pe tabla pe care ei cred că o cunosc cu fiecare pătrătică.

- Despre ce nebun e vorba, Prea Sfinția Voastră, dacă nu vă supăr cu indiscreția mea? Întrebă unul dintre consilieri.

- Nebunul, continuă episcopul ca și când nu auzise întrebarea, o să încurce toate planurile, toate socotelile de până acum. Pentru vremurile pe care le trăim, un nebun e esențial. Auziți? Ce să faci cu pioni? Am văzut! Țipăm de neputință. Dar nebunul o ia în curmeziș atunci când nimeni nu se-așteaptă. O să vedeți voi!

Pe 13 iulie 1958, părintele S. fu transferat în oraș, la parohia Sfintei Cuvioase Parascheva. Ce găsea aici? Un paraclis construit în 1896, în care se sluzea, și o biserică aflată în construcție încă din 1933. De 24 de ani, construcția nu reușea să fie finalizată și, la nivelul înaltelor decizii, se simțea multă nerăbdare. Episcopul însuși, presat de câteva telefoane, începuse să creadă că ar trebui găsită urgent o soluție, altfel există riscul să... Să ce? Nu știa nici el, dar nu era de bine. Pe un teren de 4850 m², se începuseră, pe 24 iulie 1933, lucrări la fundație: săpături, beton armat în stâlpi, planșee și grinzi, beton în cofraje la soclu. Parohia a-

chitase suma de 26.142 de lei, care reprezenta costul pentru lucrări, aprovizionări cu materiale și onorariu. În următorul an, totul stagnase. Nu mai erau fonduri și s-a pierdut și dreptul acordat de minister, în noiembrie 1933, de a extrage gratuit 1000 de m² de pietriș pentru beton din cariera Pastramagiu din Silistra. Pe 29 septembrie 1935, s-a pus piatra de temelie a bisericii. Lipsa banilor, furtul materialelor, neînțelegerile cu inginerul Fireanu n-au împiedicat ca, în 1936, biserica să aibă terminate zidăria până la acoperiș, bolta cilindrică de la navă și cele trei bolți sferice, planșeul superior al acoperișului, toate din beton armat. Subsolul bisericii cuprindea vreo 8-9 încăperi ce trebuiau să aibă diferite utilități: cancelarie, muzeu religios, bibliotecă, depozit cu obiecte de colportaj, sală de cor, depozit de icoane sfinte, depozit de materiale de întreținere, criptă. Acest subsol, zidit numai din beton armat, fusese folosit ca adăpost antiaerian în momentul în care, în vara anului 1941, erau bombardate vasele comerciale ancorate în port, bulevardul Carol, strada Carantinei și strada Plevnei.

Ajutorul financiar consistent din martie 1942, acordat de mareșalul Ion Antonescu, a urgentat lucrul la construcția lo-

cașului, însă anii tulburi de după al doilea război mondial au făcut imposibilă finalizarea acestei biserici uriașe, despre care mulți credeau că nu se va termina niciodată. În 13 iulie 1958, părintele S. găsea biserica cu structura de beton terminată și zidăria pe trei sferturi făcută. Sprijinul din partea autorităților orașului întârzia să se facă simțit. Mai mult, erau zvonuri că poziția centrală a construcției este cam nepotrivită în planul urbanistic și că trebuie făcut într-un fel. Adică?

Părintele S. nu știa. Auzise tot felul de zvonuri. Nu le credita. Știa ce avea de făcut: să se zbată pentru o biserică vie. Să umple zidurile. Nu întâmplător fusese transferat aici chiar în ziua în care se prăznuia Soborul Sfântului Arhanghel Gavriil. Gavriil se tâlcuiește puterea lui Dumnezeu, iar el simțea în inima sa această energie dumnezeiască îndemnându-l să lucreze fără să ostenească la accelerarea bățăilor vii ale inimii. Oamenii priveau cu neîncredere la preotul tinerel care, la o suflare mai puternică de vânt, ar fi putut să fie spulberat, luat pe sus. Stăteau, se uitau la el și clătinau din cap. Apoi priveau spre construcția ce părea o adevărată forță. Cum să poată ține în mână acest tinerel o asemenea vol-

bură? Poate că undeva s-a greșit. Da, s-a greșit. Oamenii înțelepți socoteau că Dumnezeu le-a trimis pe acest copil ca să aibă o grijă în plus. Trebuia să-l crească și pe el cineva și tocmai aici era leagănul pentru copii orfani. Ce să mai zică? Cuvioasa era darnică. Din sfintele ei mâini primeau toți bucurie și milă și dar.

Părintele S. se interesă din prima zi de toate socotelile, de toate posibilitățile, de istoric, de donatori, de pomelnice, de dragostea lucrătorilor și le întipări pe toate adânc în sufletul său. Episcopia îl ajută cu o sumă destul de mare de bani și ochii oamenilor începură iarăși a străluci. El însuși muncea alături de lucrători, încât oamenii se mirau și depuneau un efort suplimentar, ca să nu se facă de răs față de preotul acela care căra saci de ciment sau mergea cu roaba unde era nevoie.

În clipele de răgaz, intra în altar și se ruga. Când ieșea de acolo, toți îl simțeau radiind de o lumină necunoscută. Își aruncau țigara pe ascuns, vorbeau frumos, se închinau și lucrau cu evlavie. Nu îndrăzneau să-l privească în ochi, astfel că atunci când le vorbea, ei se uitau în jos, iar când ei aveau ceva să-i spună, priveau pe lângă el.

Începuse să le fie drag să muncească alături de el. Soseau dimineața și îl căutau din priviri. El venea înaintea lor și îi aștepta. Mai lucraseră la câte o biserică, însă lucraseră ca la o clădire oarecare, ca la o casă. Acum era altceva. Preotul acela era imaginea bisericii, sufletul ei. Cum ar fi putut să fie porcoși când biserica avea un suflet așa curat? Le era rușine. Se spovediră unul câte unul și începură a merge și pe la slujbe. Ce frumos slujea acest părinte! Parcă șoptea Sfânta Liturghie! Unul le povestise, într-o seară de luni, că îl văzuse plutind la Sfintele Daruri! Dar cum poate să plutească un om? Uite că ăsta plutise și era sigur că plutise pentru că stătuse chiar lângă el și picioarele lui nu erau pe pământ. El nu spune minciuni. Și chiar că nu spusese niciodată. Dar parcă acum nu prea le venea să-l creadă. De ce să-l creadă? Dacă le spunea de vocea lui caldă, de sfaturile sale, de râvna lui de a munci, da. Însă cu plutitul, asta era altă treabă. N-o să le mai spună niciodată. Niciodată. Fiindcă ei sunt orbi și nu văd. N-au răs. De atunci înainte erau și mai atenți la fiecare mișcare a preotului.

Capitolul 6

Ședința extraordinară a Sfatului Popular orășenesc sau cum un ordin venit de sus este „elaborat” astfel încât cetățenii patriei să fie convinși că din voia și din libertatea lor a descins hotărârea.

Nimeni n-a înțeles de ce, odată cu instaurarea regimului comunist la noi în țară, au dat buzna atâția străini. Parcă fusese un start la concurs. Dar n-avem nimic cu străinii! I-am primit întotdeauna și nici chiar în timpul războiului nu i-am prigonit. Toleranța funcționează la noi fără niciun comandament. „Cât suntem încă pe pace, eu îți zic bine-ai venit!” Dar ei veniseră cu un scop: acela de a stăpâni. Era clar! În fruntea țării vedeai numai străini. Ce căutau ăștia aici? Măcar dacă țara ar fi dus-o mai bine! Străini peste tot.

În oraș, de pildă, conviețuiau de multă vreme în bună înțelegere greci, evrei, țigani, lipoveni, turci. Grecii aveau biserica lor uriașă construită chiar în centrul orașului de cei care făceau negoț cu cereale, evreii aveau o sinagogă ce fusese ridicată în 1892 și era cunoscută sub denu-

mirea de Schneidergesellen, fiind impunătoare între multe clădiri evreiești de cult, lipovenii își aveau biserica lor din Pisc. Contextul ideologic răstălmăcea tocmai această bună conviețuire a atâtor etnii și credințe.

Primarul orașului, A. Weisberg, vorbea la telefon, în dimineața aceea de 1 noiembrie, aproape o oră. De fapt, nici n-a vorbit. A ascultat. Ordinul venit de sus, pe linie de partid, era cât se poate de clar. Îndată ce a pus receptorul în furcă, convocă o ședință extraordinară a Sfatului Popular orășenesc, după amiază, la orele 17. Se duse apoi în birou și privi tăcut pe fereastră. La câteva sute de metri în stânga se înălța catedrala orașului. Era o adevărată catedrală. Maiestuoasă. Privi admirativ la forțarea de beton ce supraviețuise războiului, verifică cele trei turlă în detaliu. Lipseau ornamentele. Bani peste bani. Într-adevăr, prea costisitoare. Și totuși... Oftă adânc și stătu așa în picioare și cu mâinile în buzunar, privind într-acolo, timp îndelungat. I se părea incredibil. Incredibil! Dar așa sunase ordinul, iar el trebuia să execute. Într-o funcție ca a sa nu faci după capul tău, ci după cum ți se spune de sus,

adică de acolo de unde a venit și numirea în funcție.

Era o zi mohorâtă de toamnă, cam umedă, încât cenușiul acela ți se lipea realmente de suflet. Se smulse de la fereastră, încercând să-și repete în gând cât de bine este aici, înăuntru, cât de cald, cât de confortabil. Partidul îți oferea totul, iar el nu era mulțumit. Iată, un semn de nerecunoștință din partea lui! Luă o hartă detaliată a orașului și o analiză. Până la ora ședinței. Nu puse nimic în gură. Dăduse ordin să nu fie deranjat și de asta se ocupă: studiul amănunțit al posibilităților. Când sosi ora 17, strânse harta și se îndreptă, șovăitor, spre sala mare de ședință. Îi era teamă într-un fel, însă era și funcția care îl apăra. Va spune că de sus..., cum de fapt și era.

Sala era plină de un ceas. Toți așteptau. O hartă uriașă a orașului era suspendată, după cum el însuși dispusese, pe perețele din spatele pupitrului de la care se vorbea. Se miraseră toți de harta aceea pe care se vedea orașul în toate articulațiile sale. Fiecare căuta să distingă strada pe care locuia și era ușor de realizat lucrul acesta. Își făceau semn unul altuia că au găsit și se bucurau. Apoi joculețe. Cine găsește primul strada Republicii? Ba nu. Nu strada

Republicii, fiindcă asta era mare și traversa orașul clar, din centru până-n Piața Mare, ducând înspre Poarta Mare, spre ieșire. Mai bine străzi mai mici. Aici se vedea îndemânarea. Strada Turnătoriilor. Ia să te vedem! Aici se pierdea. Era o stradă micuță, dar exista. Jocul era tare și mai toți se avântaseră. Turnătoriilor, Eliberării, Vopșitoriei și Leningrad erau străzile cele mai puțin vizibile. Între acestea se dădea marea bătălie. Asta cu Turnătoriilor stârnise hazul. Numele străzii era purtat din gură-n gură prin toată sala și fiecare se străduia să nu râdă în hohote. Unul mai mucalit spuse într-o doară că era mai bine ca numele acesta să fie purtat de un bulevard. Adică să fie adus mai la centru, și-așa desemna ceva central, centralizat, având rezonanța unui loc de muncă de la periferii, dar, în fond, activitate cotidiană. Când n-ai ce face, te plimbi pe bulevard!

- Dragi tovarăși, zise primarul, tușind semnificativ pentru a întrerupe rumoarea aceea, un oraș înfloritor este un oraș locuit de cetățeni ce-și înțeleg datoria și se mobilizează spre a afla calea propășirii pe care partidul ne învață să o urmăm și, astfel, să o arătăm prin noi înșine generațiilor de tineri care au nevoie de un exemplu hotărât,

fiindcă energia noastră nu trebuie să se risipească în zadar, știut fiind faptul că într-o societate comunistă nimic nu se risipește, iar dacă nu se risipește se strânge, și numai partidul a făcut posibil acest vis de a fi cu toții o familie, căci ce avem, avem cu toții și ce-i de muncă muncim cu toții, fără excepție.

Publicul îl urmărea atent. Unii chiar se întrebau cum a avut atâta aer în plămâni să spună toate acele enunțuri dintr-o răsufflare. Limbajul de lemn al partidului se cocea la flacăra mică și primarul scotea cuvintele cu o anumită plăcere, întorcându-le pe toate părțile. La asta se pricepea ca nimeni altul. De ce era primar? Era tare-n gură. Dar și-n faptă, la o adică.

- Voi, tovarăși, sunteți cetățeni respectabili ai acestei urbe vechi și trebuie să gândiți la binele ei și la al tuturor locuitorilor mai înainte de orice. La aceasta sunteți chemați. Partidul vă solicită abnegația, destoinicia și hărnicia în tot timpul. Există bucuria de a locui undeva și partidul știe, fiindcă el ne poartă de grijă...

Unul se ridică și aplaudă impetuos, fapt care-i sperie pe toți și, de frică, se ridică și ei și începură să aplaude. Primarul zâmbi. Zâmbiră și ei, dar mai reținut. Cei

mai mulți n-ar fi vrut să se mai termine aplauzele. Parcă atunci când aplaudai îți era frică, dar nu așa tare ca atunci când nu aplaudai. Puteai să riști enorm la o astfel de ședință, ratând momentul în care trebuia să începi să bați din palme. De aceea, cei mai mulți aveau mâinile apropiate, adică și le pregăteau din timp pentru treaba asta, fiindcă mâinile se puteau depărta, nu erau atente la toate vorbele și până le adunai putea trece mult, o veșnicie, dacă veșnicia se poate cuprinde într-o clipă. Și se putea cuprinde, căci și ei simțiseră cum îi trec sudorile reci ale eternității până să-și adune palmele în aplauze. Trebuia să știi când să aplauzi. Era o știință pe care nu oricine o avea. Unii se păcălisera crezând că dacă bat așa din palme, fără să se coordoneze cu discursul, pot avea succes. Din contră, puteai pica drept element ce ia în derâdere opera nemuritoare a socialismului comunist. Cine nu știe să aplauze? Reacționarii, burghezo-moșierii, contrarevoluționarii, adică toți cei care nu sunt proletari, care nu au o cultură proletară, nu știu să militeze pentru o cauză nobilă, pentru literatura de partid, singura literatură care te face mare, te face om și îți dezvoltă spiritul critic atât de tocit de

gândirea capitalistă. A aplauda este o calitate tipică socialistului sincer, dezinvolt, plin de toate năzuințele curate ale progresului și ale dorinței de libertate pe care numai societatea omului nou, izbăvit de alte idealuri nocive pe care numai naiba, dacă există asemenea creatură, a putut să le inventeze în dauna fericirii pământești a omului născut de partid. Dacă partidul naște înseamnă că e mamă, iar noi suntem fii. Vezi? Aici e cheia care deschide înțeleșurile adânci ale legăturilor nevăzute dintre partid și oameni. Dacă lumea ar ști, dacă omul ar fi responsabil, atunci totul în jur s-ar transforma într-un adevărat rai... socialist, bineînțeles. Dar lumea nu ia aminte, e înceată, greoaie, plină de preconcepții și astfel se duce dracului totul. Propaganda, adevărata propagandă este viața, sensul ei. Cum să trăiești dacă nu ai făcut niciodată propagandă? Este de neconceput. Să trăiești fără viața de propagandist? A fi un bun comunist înseamnă să ai și instrumentele necesare, propagandă nu poți face fără instrumente.

În viziunea lui Lenin și a tuturor celor care i-au urmat, literatura a reprezentat „o rotiță și un șurub” în cucerirea puterii și în instaurarea „democrației populare”. Efi-

citarea acestei literaturi o cunoștea foarte bine A. Weisberg, cel care studiasse cu multă atenție direcțiile luptei de clasă și instrumentele care se subordonează direct acestui scop. Există, o putea spune acum cu certitudine, o adevărată artă, în slujba căreia intră adevărați soldați, el așa se considera, un soldat în armata ideilor și a culturii proletare. Trăiască PMR-ul! Trăiască tovarășii noștri dragi din fruntea partidului, pe care îi pupăm de mii și mii de ori, arătându-le și datorându-le recunoștință sinceră pentru totdeauna, fiindcă ne-au scos dintr-o epocă întunecată și ne-au dat lumină! Existau autori, existau poezii și proze, dar W. nu era mulțumit. Nu știau să pună suflet în proslăvirea partidului. Erau „simțiri reci, harfe deșarte”. Scrâșnea din dinți când cita bucățica asta, dar n-avea ce face, se impunea, ca poetul ăsta, uitat să-i fie numele!, nimeni nu reușea să sublinieze literatura actuală. Patos artificial. Dar sinceritate, dragoste adevărată față de partid, gânduri frumoase despre tovarăși, despre procesul muncii, metafora care să întruchipeze aievea înaintea ochilor o lume fericită a socialismului românesc, nu existau. Pentru asta îi părea rău și pentru asta

și-ar fi dat toată energia. El era pentru frumos, dar oamenii nu înțelegeau frumosul.

- Un oraș frumos este un oraș bine organizat. Orașul nostru este frumos, dar organizarea lui a întârziat. Conștiința noastră de cetățeni ai lumii socialiste ne cheamă să lucrăm cu dragoste în gospodăria noastră, neprecupețind timp și bani și efort, pentru ca această casă a familiei să arate așa cum așteaptă de multă vreme să arate. Am primit sesizări că orașul nostru are potențial, dar arată ca un târg. Păi, ce, tovarăși? Orașul nostru este târg? Orașului nostru îi convine să fie târg? Vrem noi, eu sau voi, să fie așa? Dar dacă este, ce mai putem face? Ia spuneți?

W. atinsese o coardă sensibilă. Asta era specialitatea lui. Împușca doi iepuri dintr-o dată. Pe de o parte, își exorciza frica, propria frică, proiectând în sală universalitatea culpei și a pedepsei care naște sentimentul culpei. Tehnica era veche și sigură. În mintea oamenilor deja se perindau imagini menite să-i determine la un singur răspuns, la o hotărâre unanimă, la un consens general. Despre ce imagini era vorba? În imaginarul lumii comuniste pătrunsese iremediabil o țară: frica. Frica de moarte, frica de bătaie, frica de închisoare,

frica de izolare, frica de a fi considerat dușman, adică o serie de frici și temeri ce zdruncinaseră voința și o slăbiseră din temelie. Republica socialistă era alcătuită din cetățeni care nu mai aveau încredere în ei înșiși, fiindcă trăiau în frica de a nu gândi în conformitate cu ceea ce propovăduiește partidul. Erau ei vinovați că orașul este considerat un târg? Erau, dacă așa se spunea. Dar dacă erau, atunci trebuia să vină și pedeapsa. Care era pedeapsa? Ei, nu era timpul să li se spună cum vor fi pedepsiți. W. nici nu privi în ochii lor și știu că ei toți consimt că meritau o pedeapsă pentru această stare de lucruri.

Pe de altă parte, discursul ajungea într-un punct de unde trebuia să fie continuat de către cei din sală. Ce se putea face? Se putea face ceva? Sigur că se putea. Ce? Să nu mai fie numit târg! Fiindcă mâine-poi-mâine o să-i zică sat sau altceva, mai compromițător. Nu-ți dai seama că orice vorbă din asta reprezintă o pată pe obrazul partidului? Ca și cum partidul n-a fost în stare! Dar partidul este în stare și îți va arăta asta, debarasându-se de oameni care nu răspund unor comenzi necesare pentru a crea un spațiu propice întâlnirii dintre util și plăcut. Asta îi încuraja să ia atitudine.

- Ce putem face, tovarășe primar? Întrebă unul care stătea cu mâinile pregătite să aplaude. Spuneți și noi facem. Noi facem, tovarășe, că de-aia suntem gospodari ai acestui oraș.

- E bine că este o reacție pozitivă în rândul vostru. Mă bucur. De când am intrat, am văzut că vă uitați pe hartă cu interes. Poate că ați observat ceva...

Toți se uitară spre hartă și apoi unul spre altul cu coada ochiului. Nu îndrăzneau mai mult. Turnătorii, Eliberării, Vopsitoriei și Leningrad. O fi știind ceva tovarășu' primar! Au și răs atunci. Fiecare, crispat, încerca să-și aducă aminte exact cum se juca și ce glumă a spus. Unul chiar o zisese pe șleau. „Ce-l tot pupăm în fund pe ăsta? În loc să punem primar pe unul de-al nostru, aducem pe toți alogenii!” Toți se întrebaseră atunci ce-o fi însemnând alogenii? Era ceva de rău, după cum se încruntase colegul lor răzvrătit. Ei îl aprobaseră atunci, dar acum nu-l aproba nimeni. Alogeni? Or fi niscaiva urâți de marțieni, că tot circula vorba cu omuleții verzi. Tot americanii îi inventaseră, ca să bage spaima în popoarele socialiste. Dar W. - era el marțian, adică alogen? Era, dacă așa spusese ăla. Dar cum să-ți faci acum auto-

demascarea? Uite că, dacă erai slujitor adevărat al partidului, ți-o făceai. „Tovarășe primar, am consimțit că sunteți alo-gen. Știu că e ceva de rău și așa ceva niciun bun comunist nu trebuie să gândească, dar nu m-am putut abține și am ținut urechile deschise și așa am auzit. N-am nicio scuză pentru că am auzit. Un bun comunist nu aude niciodată astfel de infamii, iar dacă le aude le reclamă imediat, or, acum, când au trecut deja două ore, este prea târziu.” Prea târziu.

- Am observat, tovarășe primar. Cred că toți am observat, interveni unul foarte sigur pe el, că străzile orașului nu sunt străzi, iar fiecare obține autorizație de construire a imobilelor fără a se ține o evidență.

- Vreți să spuneți, tovarășe, că nu există un plan, nu-i așa?

- Exact. Planul urbanistic este simplu: toate străzile dau în Dunăre (pe unii îi buși râsul aici, dar scurt și fără zgomot). Acum s-au suprapus anumite proiecte care sunt în vizibilă neconcordanță cu planul general.

- Aveți cumva exemple în acest sens? Întrebă cu ostentație W..

- Aș avea, însă de ce să spun, dacă nu se va face nimic?

În sală se făcu rumoare. W. își freca palmele de fericire. Asta era adevărata cultură proletară, asta era adevărata artă a cuvântului care convinge într-un mod pe care nimeni și nimic altceva nu poate egala. W. se considera un adevărat scriitor, iar cei din sală erau personajele sale. El hotăra cine să vorbească, cum să vorbească și când, iar ceilalți vor lua o decizie pe care el a trebuit să le-o comunice direct. Auzi, direct! Da' ce, ori suntem neciopliți, barbari, veniți din paleolitic? N-a coborât nimeni acum din corcoduș ca să-i spui tu direct treburi din astea. Cel mai înțelept era să abordezi literar problema și să-i dai o formă plăcută. Așa îți vine și ție cheful de viață, iar oamenii se bucură că au luat parte la discuții importante privind viitorul lor și că au hotărât împreună un lucru trainic.

- Cum să nu se facă? izbucni primarul. Dar noi de ce suntem aici? Nu-i așa, tovarăși?

Imediat se iscară aplauze aprinse. Atmosfera era pregătită.

- Zi, tovarășe, nu te mai codi atât! Crezi că noi nu suntem în stare să hotărâm când e vorba de orașul nostru? De ce să-l batjocorească alții și să-l numească târg? Ori suntem țărani care ne facem că trăim

la oraș? Să fie sinceritate între noi și așa orașul va renaște.

Aplauze îndelungi. Mâinile erau roșii de-atâta bătaie. Când începeai să bați, ți-era frică de startul nereușit. Când începeai să bați, nu știai când trebuie să te oprești. Nimeni nu spunea: „Oprește-te acum!” Nu. Băteai continuu, până când vedeai în jurul tău că toți au încetat să mai bată. Nu încetai tu, de capul tău, că era ne-caz mare. Puteai să treci drept sabotor. Lumea aplaudă, iar tu vrei să oprești spectacolul socialist al aplauzelor. Nu-ți dai seama că prin atitudinea ta frânezi progresul, știința, valorile? Unii lăsau mâinile în jos, dar pentru o clipă, să vadă cum și ce fel, ca imediat să se pornească mai abitir a aplauda spre spaima celor care aveau bătăi mai rare.

- Eu am urmărit atent așezarea orașului nostru. Avem nevoie de o arteră care să meargă paralel cu faleza Dunării, dar care să nu fie lângă fluviu. Artera va fi încadrată de blocuri mari de 8 niveluri, blocuri moderne. Avem nevoie de modernizare, tovarășe primar, partidul ne-o cere, iar oraș fără blocuri, tot târg se cheamă. Așa că, putem întreprinde o serie de proiecte și

stabilim o comisie, se alege cel mai eficace și se aplică. Dar este o problemă.

- Fără probleme, vă rog, zise W. dornic parcă să nu audă astfel de lucruri neplăcute.

- Dar trebuie, tovarășe primar. Uitați, eu nu zic că e rău să ai biserică în oraș, deși sunt multe, dar...

- Dar ce?

- Dar sunt 25 de ani și biserica aia este neterminată și nefuncțională. Bani nu are nimeni s-o termine, iar pentru o arteră modernizată, excludem din start o biserică. Cum să stea un lucru vechi lângă ceea ce e modern? Vă dați seama, tovarăși? Incomodează. Este inestetică și apoi, ocupă mult, foarte mult spațiu. Într-un oraș modern ai nevoie de spațiu. Noi avem spațiu ca să-l aruncăm pe geam?

- Tovarăși, zise W., e târziu. Aștept proiectele să fie gata în două zile. Am înțeles pe deplin că vreți o sistematizare a orașului și o veți avea, indiferent de ce piedici ni se vor așterne în cale. Pentru un drum luminos este nevoie și de sacrificii. Știu, însă, că nu vă dați înapoi când e vorba de așa ceva. Să dea Dumnezeu să fie bine!

Sala aplaudă îndelung. Toți plecară cu ecoul prelung al aplauzelor vibrând ame-

nințător în bolta cutiei craniene. Totuși, câțiva mai aveau putere să se întrebe despre care Dumnezeu era vorba: al lui sau al lor?

Capitolul 7

Cuvintele vii ale părintelui S. sunt lumină iubitoare. Despre Făt-Frumos, chipul lui Hristos din basmul popular și cult românesc, dar și despre cunoașterea adevăratelor valori.

Părintele S. nu mai putu veni dimineața să muncească la biserică. Dar putea de la prânz până seara. Inspectorul școlar îl rugase să-l ajute, preluând o clasă de-a pa-

tra, măcar până-n primăvară, căci n-avea pe nimeni, iar el auzise că acolo, în satul de unde venise, se ocupase de așa ceva, în lipsă de cadre didactice. Cine ar fi venit până la capătul pământului, acolo? Părintele S. înțelesese cât de neajutați sunt copiii aceia care petreceau mai mult prin bălți, prinzând pește, decât la școală și, alături de preoteasa sa, formase din copiii satului - după aceea aveau să mai vină și din împrejurimi - două clase de câte 31-32. Sătenii erau din cale-afară de bucuroși că, în sfârșit, are cine să facă școală și cu copiii lor. De una se ocupa preoteasa, iar de cealaltă părintele. Încă de la început, copiii l-au iubit. Le vorbea frumos, îi învăța lucruri noi, se juca cu ei. Mai ales când se juca. Alternativ. Învățătură și joc. Copiii abia așteptau să vină la școală. Dacă așa era școala, da, le plăcea foarte mult. În trei ani, cât a stat acolo, a urmat o programă pe care el însuși o alcătuisese.

Prima și prima dată i-a învățat să citească. Mulți dintre ei nu știau, așa cum nu știau nici părinții lor. Au deprins repede. Citeau și se jucau. Cine citea bine, avea drept de joc, iar copiii se străduiau să învețe să pronunțe corect toate cuvintele. Așa s-au chinuit în primul an. Dar a meri-

tat. Copiii, nu numai că citeau, dar îi învățaseră și pe părinți să citească. Duminica dimineața veneau toți la biserică și citeau din catavasier psalmii și celelalte din rânduiala utreniei. La Sfânta Liturghie, învățaseră să dea răspunsuri la două strane: într-o parte erau fetele și într-alta băieții. Oamenii se minunau în sat și veneau să-și vadă odraslele îmbrăcate frumos, închinându-se și dând slavă lui Dumnezeu pentru toate. De când erau ei pe lumea asta nu mai văzuseră ceva atât de frumos. Și parcă și Dumnezeu era mai aproape.

Apoi i-a învățat ce să citească. Părintele aducea cărți din biblioteca sa. Școala nu avea bibliotecă. Povești și basme. A fost odată ca niciodată, a fost un împărat care avea un fiu și acest Făt-Frumos a plecat în căutarea nemuririi. Ce frumos! Câte piedici, câte obstacole, câte peripeții! Și cât de mult seamănă cu Hristos! Moare și înviază. Apă moartă și apă vie. Băieții erau feți-frumoși ce se luptau cu zmeii, iar fetele erau cosânzene cu inima curată, păstrată doar pentru fiul de împărat. Iar Făt-Frumos nu numai că era viteaz, dar avea o bunătate pe care doar puțini o au. Nu e simplu să fii ca el. Trebuie să știi să vorbești frumos, să te porți demn, să fii adevă-

rat prinț, nu cerșetor, nu bădăran. Copiii se uitau la părintele acela înalt și blond ca la un adevărat prinț. Se uitau la el și știa că există prinți și în realitate, iar părintele îi asigura că ei înșiși trebuie să devină prinți, să facă să strălucească palatul interior al inimii într-un mod cu totul și cu totul neobișnuit, ca din strălucirea aceea minunată să se desprindă petale de raze și să cadă pe pământ, înfrumusețându-l.

Apoi Făt-Frumos nu se răzbună. Răzbunător e răul, adică zmeii, scorpiile, gheonoaia și zgripsorii pământului. Un fiu de împărat e plin de noblețe. El iartă. De câte ori? De o infinitate de ori. Se poate? Da, se poate.

Copiii discutau toate aceste lucruri cu părintele și, privind în albastrul acela intens al ochilor lui, înțelegeau cât de adevărate sunt toate cuvintele. Nu mințea câtuși de puțin. Era ca Făt-Frumos: sincer. Îți puteai imagina un prinț mincinos? Nu. Prințul reprezenta un ideal. Părintele S. Încercase să înțeleagă cum ar putea acești copii să ajungă să-L înțeleagă pe Domnul domnilor și Împăratul împăraților, Care este Hristos, și găsisese această cale simplă a basmelor, unde Făt-Frumos era o treaptă către cer. Cum să-L înțelegi pe Hristos dacă nu-l

înțelegi pe Făt-Frumos? Sensibilitatea copiilor era vie, reacționa, iar părintele se bucura și puneă imagini frumoase, pline de adevăr în aceste casete goale ale sufletelor.

Școala era ceea ce făcea el. Părintele S. așa înțelegea școala: ca posibilitate a inimii de a avea o noblețe princiară, o eleganță a gândirii care să nu fie niciodată compromițătoare și un caracter dârz de luptător pentru adevăratele valori. Făt-Frumos luptă pentru a aduce înapoi lumina furată de zmei. Uneori, zmeii fură chiar și soarele și luna de pe cer, iar dacă nu suntem atenți, rătăcim veșnic pe întuneric. Făt-Frumos păzește copacul cu mere de aur de zmeii care fură roadele an de an, iar dacă nu are cine să păzească, atunci somnul bolnăvicios al fraților ne va obișnui cu statutul de nevolnici. Făt-Frumos este singurul moștenitor al tronului împărătesc pe care mulți vor să i-l uzurpe. Făt-Frumos este milostiv. Este delicat. Se îndrăgostește de cea mai frumoasă și mai sinceră fată și, amândoi, cu inimile curate, petrec până la adânci bătrânețe, dacă nu cumva or fi petrecând și acum.

Povestea vieții. Sensul ei curgător și viu se desfășura înaintea ochilor copiilor. Nu era timp. Așa le spusese părintele. Încă

de pe-acum trebuiau să înceapă a deveni Făt-Frumos. Nu era deloc simplu, însă mai târziu nu va mai fi nici atât. Apoi începeau iar jocurile lor, cu mingea, cu merele, cu fularele. Mulți se supărau. Ar fi vrut să fie ei primii, să fie mereu în centrul atenției, să se joace mai mult decât ceilalți. Nu se putea. Ce ne facem cu ceilalți? Nu înțelegeau. Unii plângeau. Alții se îmbufnau. Părintele îi împăca până la urmă și le explica rostul așteptării.

- De ce crezi că tu ai dreptul de a fi primul mereu? Așa nu vei fi mulțumit niciodată. Vei crește mai mare, iar nemulțumirile vor crește odată cu tine. Crezi că ți se cuvine ție totul, iar celorlalți nimic? Copii, voi trebuie să vă gândiți la ceilalți, pentru că dacă vă gândiți numai la voi, nu vă veți putea bucura de joc. Făt-Frumos era fiul cel mic al împăratului. Abia după ce au dat greș cei doi frați mai mari, a îndrăznit și el să ceară voie să plece spre împărăția unchiului său. Deci s-a smerit! Adică a răbdat. Dacă nu rabzi, nu te bucuri de nimic. Iar eu aș vrea să vă bucurați. Hristos în mijlocul nostru!

- Amin! răspundeau copiii și jocul se relua. Începeau să facă o horă mare și se învârteau. Schimbau sensul des, cercul se

rupea, copiii alergau să se poată prinde de mână. Le plăcea jocul ăsta mult. Părintele era și el prins în cerc. Exact viața! Un cerc, dorința lor de a păstra cercul, și ruptura, apoi întâlnirea, unitatea, bucuria de a fi împreună în tot acest iureș existențial.

Copiii citeau și părintele a făcut rost de la oameni de câțiva metri de scândură pe care, cu ajutorul copiilor, a tăiat-o, măsurând-o de mai multe ori, și a construit un corp de bibliotecă. Copiii treceau pe lângă rafturi și le atingeau ușor cu degetele. Câțiva din comitetul parohial au mers cu părintele la oraș, unde au vândut vreo câțiva porci în Obor, și cu banii aceia au cumpărat cărți. Se umpluse corpul acela de bibliotecă și a trebuit să mai construiască unul. Copiii singuri l-au făcut.

Dar a venit decizia de transfer la oraș și părintele S. a trebuit să plece. Copiii l-au regretat enorm. Plângeau. Se despărțeau de un părinte cu inimă caldă care îi ținuse tot timpul acesta de mână pentru a nu se împiedica pe drumul necunoscut al vieții, învățându-i că lumea este minunată dacă sufletele lor rămân curate și demne. Dumnezeu îl ținuse acolo cât trebuia. De acum înainte, copiii aveau să se descurce singuri, era convins. Făcuse tot ce era nevoie ca să

le arate calea. Iar Calea este Hristos. Acum începea altceva. Era chemat într-un loc unde era nevoie de el, de slujirea inimii sale.

La periferia orașului, școala nu arăta cu mult diferit de cea de la țară. Copiii, îi spusese cineva, sunt peste tot aceiași. Și așa se întâmplă. Copiii îl îndrăgiră imediat pe părintele S., care le vorbea nu știu cum, într-un fel în care nimeni nu o făcea. Se simțeau ca atunci când mama îi mângâia. Hristos este Lumina lumii, iar el nu făcea decât să aducă această Lumină și să o așeze blând în inimile acelea de copii, știind că de acolo, din inimă, pornește totul. Uneori nu putea veni din cauza slujbelor și atunci ruga pe cineva să-l suplinească. Alteori suplinea el pe vreun profesor la clasele mai mari și atunci problematiza altfel. Vorbea pe diferite teme și îi provoca pe toți să gândească, să scrie. Era în copiii aceia o inerție teribilă, dar el detectase mișcări ale inimii și spera. Le vorbea de sinceritate.

- Copilașilor, este o calitate a inimii pe care umanitatea noastră trebuie să o păstreze, pentru că depinde esențial de aceasta. Să fii sincer cu tine însuși înseamnă a-ți defini propria umanitate. Cel care se minte e mai puțin om, dar a fi mai puțin om este

o impostură, un delict. Pe de altă parte, sinceritatea față de ceilalți oameni este o necesitate, însă aceasta este presupusă de sinceritatea față de tine însuși. Cum poți fi sincer cu ceilalți, dacă nu ești cu tine? Așa apar minciuna, falsitatea, ipocrizia, duplicitatea și alte rele ce rod din substanța vie a ființei. A fi sincer înseamnă a fi om, a vrea să fii. Nu poți exista fără să respiri adevărul viu.

Toate se legau. Erau într-o comuniune totală. Nu puteai să vorbești de sinceritate fără să o raportezi la Adevăr, iar Adevărul este unul singur: Hristos. În afara Lui nu există adevăr. Iar adevărul ne va face liberi. Viața trebuie înțeleasă ca o permanentă luptă între adevăr și minciună. În basmele noastre românești, adevărul învinge, iar adevărul este binele, frumosul, chipul lui Hristos, ceea ce înseamnă că noi, românii, avem acest ideal: ca adevărul să nu fie confiscat de minciună, adică de urât. Călătorind cu Hristos pe întinsul acestei împărății necunoscute care este lumea și viața noastră, vom avea bun sfătuitor și Adevărul ne va fi neîncetat prieten de nădejde. Altfel, ne putem întâlni cu spâni și căpcăuni care nu vor avea nicio milă de noi

și ne vor duce pe întunecoasele cărări ale gândurilor și sentimentelor deghizate.

Și Frumosul va salva lumea. Dar Hristos este Frumosul absolut. Ar fi imposibil să înțelegem ceea ce e cu adevărat frumos, neavându-L pe El în inimă. O inimă vie e o minune, iar Viața Hristos este ceea ce nu ne închipuim neprimind să fim vii. Moartea nu este frumusețe și cum poate o inimă moartă să înțeleagă cât de dulce este bătaia vieții? De aceea frumosul este ecoul acestei bătaii, reverberația plină, chipul întreg al Vieții concentrat în mișcarea lăuntrică și vie a inimii mele, a inimii tale în Hristos. O inimă vie e o inimă curată. A avea gând curat înseamnă a păstra viața, a iubi frumosul. Dincolo de toate acestea se întinde împărăția sumbră a morții.

Există o măsură în toate, dar lucrurile se cumpănesc pe Adevăr. Omul încearcă să nu alunece într-o parte sau în alta, dar drept este numai un singur drum: cel construit pe Adevăr. Cum descoperim Adevărul? Trăindu-L. Așa cum te întâlnești cu cartea iubită, așa te întâlnești și cu Adevărul. Ajunge să-l dorești și El ți se arată în chip deplin.

Capitolul 8

Aprobarea proiectului de sistematizare publică a oraşului. Neobişnuitul vis al lui W. şi discuţia purtată cu soţia sa în miez de noapte.

Autorizaţia de construcţie (de fapt, de continuare a lucrărilor) era aproape gata, când s-au emis câteva dispoziţii aberante. Construcţia nu era nouă, însă era necesară o altă autorizaţie. Fusesse depusă cerere pe 16 octombrie la Sfatul Popular, însă răspunsul, dat abia în noiembrie pe 3, era că o astfel de autorizaţie nu se eliberează decât după ce se obţine un certificat de aliniere şi regim. Părintele S. a început să facă demersuri pentru aşa ceva, intervenind la Protoierie, la Episcopie, la comitetele executive ale sfaturilor populare ale oraşului sau la centrul regional. Nu se mişca nimic. Totul era neclintit.

Pe 5 noiembrie 1958, lucrările au fost întrerupte. În atelier au continuat să lucreze meşterii ipsosari la ornamentele turlelor, iar părintele stătea cu ei. Circulau tot soiul de zvonuri, însă nimic nu era sigur.

Sfinte Arhanghele Gavriil, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi! Cuvioasă Maică Parascheva, ajută-ne nouă! Era nevoie de rugăciune. Fără rugăciune nu se putea face nimic, absolut nimic. Părintele S. amenajă în subsolul bisericii un paraclis și acolo începu să slujească în fiecare vineri acatistul Cuvioasei Parascheva. Se auzise că există un cor de copii care cântă îngereste și lumea venea în paraclis și se minuna. Ce rugăciune odihnitoare! Doamne, cercetează și vindecă pe robii tăi cei cuprinși de durere, zice Preacuvioasa, rugându-se neîncetat, că nu au reazem, nici mângâiere. Iar zilele grele sunt, și pentru că ne-am mântuit, să ne bucurăm și să cădem la Dumnezeu, pocăindu-ne și cântând: Aliluia!

Proiectul de sistematizare fusese aprobat. Comitetul executiv al Sfatului Popular Regional, Secțiunea de Arhitectură și Sistematizare, se întrunise și hotărâse ca lucrările de modernizare ale orașului să ia în calcul dărâmarea a două biserici: Sfântul Spiridon și Cuvioasa Parascheva. W. își făcuse treaba, dar avea un suflet ca iasca. Apoi brusc lucrurile au început să meargă prost. Armata sovietică plecase din țară, iar unii dintre cei ca el, cu funcții de răspundere, erau maziliți. Securitatea însăși

își primenise echipa, iar celor tineri li se facilita dobândirea rapidă a gradelor celor mai mari.

Danciu ajunsese peste noapte locotenent-colonel. Pe merit. Veghea la siguranța orașului și a Partidului Muncitoresc Român. Era bucuros și bucuria îi întindea sufletul ca o pajiște verde peste care a plouat răcoritor și soarele s-a arătat așa cum se arată în zilele de primăvară, îmbiind întreaga natură să renască. Își simțea întreaga viață purificată și conștiința netedă ca o stradă asfaltată cu asfalt socialist. Avea familie, avea copil, avea apartament și în curând, în curând, avea să se mute într-unul din blocurile ce se vor ridica chiar pe locul acelei biserici care avea să fie demolată. Cât de mult își dorea să vină de la cartier la centru. Aproape de faleză. Colegii săi râdeau de el că stă la țară, la sătuc. Acum nu mai râdeau, dar el simțea că doar funcția îi oprea, iar între ei își povestesc și râd. Nu mai putea fi bucuros. Chiar nu mai putea. Renunță la reverie, în urma unui telefon, pentru a se întoarce la realitatea acelui sfârșit de noiembrie întunecat și fără speranță. Ascultă un sfert de oră, apoi dădu un ordin scurt și ochii îi sticliră cu lumini ciudate. O bestie ciudată locuia în el și se

trezea din când în când. Acum îi pica exact ca o mânășă toată această întâmplare. Se ridică, plecă acasă, respirând adânc, adânc. Urma să se întoarcă la noapte.

W. se întinse din răspuțeri, căscă și, de plictiseală, începu să cânte romanța eminesciană *Pe lângă plopii fără soț* în variantă proprie. O compusese ca pe o răzbunare la adresa acelui poet care se crezuse în drept să arate cu degetul spre ei, spre străini. Și dacă sunt deștepți, ce? Să moară lumea de ciudă, fiindcă atât timp cât vor fi cerul și pământul, ei vor fi cu o palmă mai sus decât toți. Ce proști sunt unii să creadă că îi pot folosi pe ei! Ei se lasă folosiți ca să scoată un folos și mai mare. Folosul, gheșeftul. Pe lângă plopii fără soț/ Adesea eu treceam/ Puteam să trec și printre ei/ Dar ce gheșeft făceam? Aici se oprea mirat și mirarea lui era uluire, gesticulând singur cu degetele de la mâini că nu iese nimic din afacerea asta. Nimic. Când nu iese nimic, nu-i afacere. Treaba asta cu biserica, însă, era o afacere pe cinste. La început, când promise de sus ordinul de dărmare a bisericilor, se speriasse. Nu fusese pentru dărmare. Însă, treptat, ceva urât se strecurase în gândurile și simțirile sale. Era adevărat că nu-i suportase niciodată pe

popi, iar cultul ăsta ortodox îl îngrețoșa, dar acum parcă ordinul venit pe linie de partid îi alimenta o ură a cărei virulență nu o bănuise. Creștini ortodocși. Țștia sunt dușmani de moarte. Ți era frică, dar partidul era tare și își revenea. Dacă ar fi fost după el, ar fi ras de pe cuprinsul orașului toate bisericile ortodoxe, nu numai pe acestea două. Partidul nu înțelega și făcea o eroare, perpetuând această credință într-un Mesia fals. Hristos să fie Mesia? Asta nu o va crede în vecii vecilor. Căta rătăcire, gândea el, de la acest Iisus, cu Evangheliile, cu Epistole, cu Apocalipsă. Absolut un nonsens! Mai mult decât atât, se vedea că popii sunt niște intriganți și niște turnători. Semnau condica pe la securitate și apoi se duceau la biserică. Dacă s-ar fi întâlnit cu unul dintre ei și dacă acela ar fi îndrăznit să-l convingă pe el de Hristos și Maica Domnului, de Sfinți și de toate celelalte, l-ar fi luat de urechi și i-ar fi tras și un șut în fund. Meritau scuipați. Dar nu avea curaj. În sinea lui era foarte curajos, se răzbuna teribil pe toată prostimea aceea din jurul său, dar când se afla față-n față cu oamenii, se schimba de parcă un macaz nevăzut era acționat și el intra pe o linie necunoscută. Frica. De frica asta simțea că

n-o să scape viața întreagă. Uneori se trezea noaptea în somn. Simțea un picior în gât și auzea o voce metalică poruncindu-i să nu se miște că trage. Respira ușurat când vedea că nu a fost decât un vis și a trecut.

De curând, visase că Însuși Hristos venise la el, dar el nu-L cunoștea. Simțea doar că este Mesia Cel mult așteptat de întregul său popor. În sfârșit, venise ca să-l elibereze, să-i elibereze pe ei toți din robia acestor popoare proaste, să-i adune dintre neamuri și să întemeieze fericirea. O fericire numai a lor.

- Rabi, fericirea mea, ce mult Te-am așteptat!

- Fiule, pentru ce Mă prigonești?

- Doamne, eu să Te prigonesc? Dar eu Te-am așteptat de atâta vreme și am gândit frumos de Tine. Poate că mă confunzi, nu se poate să-mi spui asemenea cuvinte!

W. nu-L vedea bine, deoarece strălucirea Lui era puternică și-l silea să privească ferit (prin somn, bineînțeles). Încercă să se dea mai așa, puse mâinile căuș la ochi, dar auzi din nou:

- Fiule, pentru ce Îmi dărâmi bisericile?

- Care biserici, Rabi? Eu nu dărm, eu construiesc, Rabi. Ți-am zis că e o greșeală la mijloc.

Lui W. începu să i se facă frică și simți deodată că nu este sincer. Îi veniră în minte toate hulele lui împotriva lui Hristos, apriga lui dorință de a pune la pământ bisericile (la ordinul partidului, desigur), viața întreagă pe care o simțea adesea fără nicio substanță, goală ca o pungă ieftină. Avu intuiția rapidă că el a fost dintotdeauna un înșelat, că mulți din neamul său se înșelaseră susținând că Mesia nu este Hristos. Iată, în fața lui era Mesia Hristos și el aruncase cu pietre în fiecare zi din viața lui, așa fusese educat, să arunce mereu cu pietre, să spargă icoana asta atât de scumpă creștinilor. Și îi reușise. Dar acum pierdea totul. Ce afacere păguboasă! De când era el nu făcuse o astfel de afacere proastă. Garantase cu viața sa. Uite că viața nu mai valora nimic, iar lupta lui, pe care o credea sfântă și mântuitoare, se întorsese împotriva lui. Șeolul. Aici, pe pământ - robie, dincolo - la fel. Ce grozăvie! Se înspăimântă într-atât, că aproape se sufocă. Îl trezi nevastă-sa, trăgându-l de păr și dându-i palme peste ochi. Deschise ochii și văzu camera, dormitorul, noptiera pe ca-

re ținea Cartea Înțelepciunii pentru a citi în fiecare noapte înainte de culcare și, după câteva clipe, răsuflă ușurat. Ce demon parșiv îl chinuise! Auzi! Hristos!

- Asta am visat, îi spuse el soției, care-l asculta înmărmurită. Ce-ai rămas așa, ca o proastă? Ori crezi în porcăria asta de vis?

- Albert, dragul meu, zise ea blând, am visat și eu într-o noapte că au venit la mine doi oameni necunoscuți, un bătrân cu un fes ciudat pe cap și o femeie cu o cruce în mână, și mi-au vorbit despre acest Iisus în care noi nu credem. Dar mi-au vorbit atât de minunat, încât am rămas de atunci cu o dulceață în suflet. Nu cred că e întâmplător, Albert.

- Taci! porunci supărat W.. Sunt fantasmе, știu eu. Dacă aș crede în toate visele, aș înnebuni.

- Aici a fost altceva, Albert.

- Draci!

- Mi-e teamă să nu se dărâme bisericile alea două. N-aș vrea să ai vreun amestec.

W. nu mai spuse nimic și se băgă mai adânc în așternut. Era 3 și un sfert noaptea. Stinse veioza și încercă din răspuțeri să adoarmă, dar nu reuși. Făcea tot felul de planuri. Îi era și lui teamă că bisericile se vor dărâma, dar ce, le dărâma el? Nu voia

să-și recunoască nicio picătură de vinovăție în toată treaba asta. Era o simplă afacere a partidului, a S.A.S.-ului, iar el doar semna. Ce era o semnătură? Dar nu despre asta era vorba, ci despre afacerea profitabilă pe care o făcea de pe urma demolărilor. El avea să primească două apartamente, pentru fiecare dintre copiii săi plecați la facultate. Dora nu trebuia să știe. Dar viitorul copiilor depindea de această afacere. Era realizabilă, o vedea înfiripându-se sub ochii lui. Planul îl avea în cap, proiectul, îl studiasse cu acribie. Înțelegea și unde trebuie să vină aragazul. Venea chiar în dreptul absidei bisericii Cuvioasei, iar celălalt aragaz, pentru fiul său mai mic, venea, ce coincidentă, asta era gluma care-l binedispunea într-atât, încât se trezea izbucnind în hohote de râs în singurătatea minții sale, chiar în locul altarului. Avea de gând să elaboreze mai multe detalii, însă, așa cum medita în așternut, la acest viitor minunat, în cap îi veni ca o umbră de urâtă prevestire amintirea visului cu Hristos. Ce prostie! Apoi Dora cu cei doi! Îi spusese că aveau aură, așa i-a visat, așa cum au sfinții creștinilor. Prea îmbârligate erau aceste visuri, pentru ca logica sănătoasă a unui om ca el să le accepte drept raționale. Nu

erau raționale, era clar! Cum să crezi în povestea unui vis? Niciodată!

Capitolul 9

Frica de a face semnul sfintei cruci în dreptul bisericilor. Tovarășul Costiug are o viziune înfricoșătoare. Sfatul nebunului.

Un oarecare Stoenescu strigase într-o zi, ca ieșit din minți, că biserica din Piața Concordiei se va demola. Iadul se mărise și dracii tot n-aveau loc și ieșeau la plimbare pe stradă. Așa spunea el. Acum toți dracii, și arăta într-acolo, spre biserică, trag de ea s-o dea la pământ.

- Priviți-i! Sunt sus! Sunt peste tot!

Lumea se oprea și era oarecum speriată de acest cetățean care tulbura ordinea publică. Ce naiba! Oamenii sănătoși se duc la serviciu, muncesc în trei schimburi, au treburile lor, nu să se uite după draci. Dar priveau spre biserică și își imaginau, după cuvintele nebunului, asta era diliu, nimic mai mult, că unul este acolo la fereastră, altul a întins o frânghie și trage de turlă, unul sapă la temelie, altul murdărește și împrăștie mizerie peste tot. Toată drăcăria mea încălecase pe biserică și, dacă se pu-

tea, ar fi băgat-o cu totul în iad. Auzi, bi-serică în iad!

- Uite, îi zicea unei femei care se opri-se, acum fă o cruce mare așa ca mine!

- Ești nebun, tovarășe!

- Fă cruce, femeie, să vezi cum cade câte un drac!

Femeia pleca și nu făcea nicio cruce. Alții la fel. Era periculos să faci cruce pe stradă. Lumea era învățată să nu se închine. Semn subversiv. Doar bandiții se închină. Crucea și banditismul misticist merg mână-n mână. Iar partidul se săturase de misticisme din astea. Toți misticii erau duși în subsolul securității, de unde veneau lecuiți. Securitatea este cea care vindecă de orice boală. Tămăduitoarea tuturor suferințelor. Pe ăștia, care aveau credința că există un Dumnezeu viu, pe ăștia se aplicau tratamente de lungă durată. Cei mai mulți ieșeau nou-născuți. Alții erau dați la casare. După cum era materialul. În general, materialul românesc este prost. Asta constatașeră toți marii tovarăși și de aceea el te lasă când ți-e lumea mai dragă. Ca să-l îmbunătățești, este nevoie de multă peticeală. Așa că mai ieftin este să vii cu material nou. Asta nu înțelegeau unii. De asta erau atâția alogeni în țară, în oraș.

Pentru că ei nu cedau așa ușor. Material rezistent.

- Fă cruce, mă creștine, să vezi cum cade câte un drac. Uite, eu fac, dar ei sunt mulți și eu singur nu-i dovedesc. Ajută-mă să-i dăm jos pe ăștia întunecați de pe biserică, că au pus gând rău. Nici nu se mai văd crucile de pe turle.

Tovarășul Costiug încruntă din sprâncene și vru să nu se uite într-acolo, dar fără să vrea se uită și văzu că pe turlă era un drac, așa cum zicea nebunul, și se uita chiar la el și râdea. I se ridică părul pe mâini de frică și ochii îi ieșiră bulbucați din orbite. Urâtenia aia îi ucisese într-o clipă mintea și sufletul. Se smulse de lângă nebun și o luă la goană pe Silistrei până în dreptul bisericii Sfântul Spiridon, unde nu mai avu putere să privească și să alerge. Se lăsă pe vine. Făcuse pe el de frică. Intră pe o străduță din spatele casei parohiale și ajunse acasă unde se spală, se schimbă, făcându-și cruce tot timpul, apoi se așeză în genunchi în fața unei icoane pentru care o amenințase pe nevastă-sa că o dă afară din casă dacă o mai vede cu ea atârnată pe pereți. „Doamne, scapă-mă de dracu’, te rog, Doamne! O să mă închin, o să fac ce vrei Tu, numai să nu mai văd arătarea aia care

m-a făcut nebun. Nu vreau să fiu nebun, Doamne! Dacă există drac, ești și Tu! Ajută-mă, Dumnezeuule și nu mă lăsa!”

Fusesse trimis de șeful său, Danciu, să-l salte pe nebun. Securitatea nu putea lăsa să se răspândească vorbele unui țăcănit prin oraș, că cine știe ce spune nebunu’ și lumea începe să creadă. Cu nebunii nu-i de glumit. Dintotdeauna, nu oamenii sănătoși au creat probleme partidului, ci cei săriți. Ce să le faci la ăștia săriți, că n-ai cum să-i educi? Le tragi o mamă de bătaie să-i leșini și după aceea, partidul n-are timp de smințiți, un șut în fund și acasă. Dacă nebunu’ are casă. Dacă nu, la „mănăstire”, adică la spital. Așa spuneau ei, în argou. Ce dracu’, îi călugărim pe toți! Nebunu’ ți-l arăta pe dracu’ și tu puteai să-l crezi? Securitatea putea să-l creadă? Partidul îl credea? Păi am fi fost o țară de dilii atunci. Dar el, Costiug, plutonier major în serviciul securității, văzuse ce-i arătase nebunu’! Cu ochii lui pe care acum și-i îndesa înapoi în orbite. „Doamne, apără-mă!” Ce să-i spună lui Danciu? „Tovarășe locotenent-colonel, raportează că l-am văzut pe dracu’!” Avea să-l trimită Danciu și pe el acolo sus pe turlă, unde îl văzuse. „Doamne, nu mă lăsa!”

Stoenescu își făcea datoria de a anunța pe cetățenii orașului cum dracii s-au dat jos cu toții și bat în retragere. Ceva se întâmpla cu ei. Doar cu crucea lui nu reușea, era limpede. Dar ce-i făcea să se teamă așa?

- Priviți, dracii se dau pas cu pas înapoi, se retrag. Este aici o putere mai mare ca a lor. Oameni buni, biserica s-a vindecat de ei. Avem o biserică sănătoasă! Ura! Trăiască libertatea!

Apoi îi oprea pe oameni și-i întreba cine este dispus să stea în noaptea aceea de pază la biserică.

- Biserica trebuie apărată, dragi frați. E a noastră și trebuie să n-o lăsăm în mâinile acelor urâți. Eu mă înscriu, zicea ridicând mâna. Organizez înscrieri pentru păzirea bisericii! Cine vrea să se înscrie să păzească biserica?

Oamenii treceau pe lângă el și nici măcar nu-l priveau, de teamă ca nu cumva să fie urmăriți. Era cumva vreo înscenare? Pe cine mai trebuia să prindă nesătuii ăia de la securitate și să chinuiască? O ezitare în mers putea costa enorm. Oamenii își calculau pașii, treceau pe partea cealaltă, nu mai să nu dea ochi cu nebunu', să nu fie cumva tentați să privească la biserică. Gra-

bă mare. Toți se grăbeau. Zona centrală indica un flux mare de oameni, iar acum, că era târziu, trecătorii se răriseră.

- Se lasă întunericul, bărbați frați! Ultima chemare la arme! Biserica trebuie apărată de pe metereze, altfel urcă necurații pe ea și o spurcă. Veniți! Nu trebuie decât câte o cruce să facem fiecare. Cu cât suntem mai mulți, cu atât mai bine. Cruci mai multe. Cu crucea vom birui. Ce sabie puternică e crucea!

Întunericul cuprinse întreg orașul. Curentul era întrerupt peste tot. Partidul făcea economia pe care cetățenii nu știau s-o ducă la cifre favorabile unei statistici mulțumitoare. „Cum să mai publicăm în *Scântea*, tovarăși, procentaje care să stârnească invidia capitalistă dacă noi nu ne abținem? Consumăm tot timpul. Ia să vedem dacă fără curent murim?” Și în fiecare seară se tăia curentul. Iar oamenii nu mureau. Fiecare cetățean avea în casa sa o lampă la lumina căreia să poată vedea realitatea socialistă. O putea vedea și la bec, nu-i vorbă, dar trebuie să fim uniți în toate. Și egali. Iată că acum toți erau egali. Nimeni n-avea curent.

Stoenescu, nebunul, se așează într-un colț al bisericii și, ghemuit, aștepta închi-

nându-se continuu. Nimeni nu se încumetase să rămână cu el. Ba da. După vreo oră de întuneric, se furișă o umbră ușoară.

- Cine ești?

- Sunt eu, șopti vocea tremurată.

- De ce te-ai întors?

- Să te întreb ceva.

- Întreabă-mă!

- Nu ți-e frică de dracii pe care îi vezi?

- Nu. Domnul mă are în mila Lui și mă păzește cu crucea cea de viață făcătoare. Pocăiește-te și te vei însănătoși!

- Ce trebuie să fac?

- Cum ce? Du-te la părintele și spovedește-te! El te va îndruma.

- Care părinte?

- Părintele cel prost de care râde toată lumea, dar de care iadul se cutremură. N-ai văzut cum s-au retras toți dracii? Au căzut unul câte unul de pe unde erau agățați. Are putere și duh trăitor. E viu, înțelegi? Dar lumea îl crede prost. Radu prostu' se roagă și biserica rămâne.

Costiug se retrase încet și se pierdu în întunericul care băltea pe străzile orașului. Nu se vedea nimic. Țsta nu era nebun. Preotul îl va vindeca. Dar biserica avea să se dărâme. Știa sigur. Danciu însuși vorbise cu o satisfacție abia reținută despre eve-

niment. Cică evenimentul oraşului! Pac! Două biserici cu nasu-n pământ! „Las' că-L dăm noi jos pe Dumnezeu! ăsta, că prea L-aţi suit în cer!” Şi el participase la aceste blasfemii. Câte glume, bancuri cu Dumnezeu, cântece hulitoare! Securitatea se distra copios cu toate astea. Când n-aveau ce face, îşi băteau joc de Hristos. Dracii erau şi ei luaţi în colimator, dar nimeni nu credea în existenţa lor. Nici el nu crezuse până azi. Acum ştia şi nu mai putea să mai fie ca înainte.

Danciu avea să turbeze. Înnebunea de-a dreptul când subordonaţii nu-i ascultau ordinele sau nu i le îndeplineau. Nu-l interesau scuzele, argumentele, contextul. Nu executaseră şi asta nu se putea ierta. Penalizat la salariu şi următoarea dată când calci în străchini eşti degradat. Însemna că nu eşti demn de a fi în serviciul ţării şi al oraşului. Oameni fermi, nu cârpe. De asta avea nevoie ţara! De când venise Danciu, securitatea îşi derula toate activităţile cu o precizie infinitezimală. Nimic nu era la întâmplare, totul calculat, rapoarte clare, arestări, acţiuni diverse. Un adevărat succes. Fuseseră felicitaţi de la centru. Tânăra echipă condusă de Danciu mulţumea partidul. Şi partidul trebuia să le fie recu-

noscător. Un telefon de la tovarășul prim
fusesse suficient. Și mâna liberă.

Acum, reflecta Costiug, apăruse o pro-
blemă. El. Oare cum avea să o soluționeze
Danciu?

Capitolul 10

Meditațiile nocturne ale locotenent-colonelului de securitate Danciu: „Je est un autre!” – „Cine sunt eu?”

Danciu turbase așteptând în noaptea aceea un semn de viață de la Costiug. Are să mi-o plătească scump, gândi el în timp ce bea un pahar cu apă minerală. Se educase în toate privințele. Nu fuma, nu bea cafea, nu bea alcool. Disciplina era cea care îl propulsase aici, în această funcție și se ținea în continuare de ea. Principiile austere îl făcuseră sobru și încleștat. Chipul lui afișa tot timpul o dorință de răzbunare pentru toate aceste rețineri, pentru tot acest regim care reprezenta viața lui întreagă. Nici subordonații nu îndrăzneau să bea cafea sau să fumeze în prezența lui. Era de belea cu șefu'. Dacă se supăra, dădeau cu toții de dracu'. Datoria și iar datoria. De parcă omul nu mai are familie, nu mai are și el nevoie de timp liber. Peste tot numai supraveghere, informații. Dușmanii poporului se puteau ascunde oriunde, chiar și în tine însuși, dacă nu erai atent. Ți se strecura vreun gând sau vreo

idee greșită și te schimba de nu te mai recunoșteai tu pe tine. De aceea, vigilență, ochii în patru și urechile ciulite.

Toată noaptea meditase la un lucru straniu. În țara asta erau mulți proști. De ce erau mulți proști? Fiindcă partidului așa îi convine, să aibă în preajmă oameni care să nu gândească, ci să execute ordine. Odată ce începi să gândești devii inutil pentru partid. Dacă partidul gândește, de ce să mai gândești și tu? Nu e asta o dovadă de neîncredere în facultatea de gândire a partidului? Ba da. Subversivitate. Și totuși... Ceva îl nemulțumea. Proști. Cu proștii nu ajungi departe. Ai nevoie de oameni destupați la minte. Ei făcuseră școală, dar școala nu mai era ce fusese înainte. Cum de se gândise partidul să-i închidă pe toțiăștia cei mai inteligenți pe la dracu-n praznic? Era și partidul inteligent, de-aia. Își dăduse seama căăștia sunt cei mai periculoși. De fapt, gândirea. Dacă gândești, ești periculos. Și-atunci, partidul a selectat cu mare grijă pe studenți și i-a trimis la Pitesti. Nicolski, diavolul ăla sovietic, gândise iadul pe pământ pentru tinerii români. Nu că-i căina, dar se gândea cât de vigilent fusese partidul, ce reacție promptă avusese inventându-l pe kaghebigistu' ăsta cu mutră

de șarpe. Ce veninos mușcase! Ororile de-acolo răzbătuseră până la urechile lui, de-l lăsaseră mască. După ce și-a revenit, a pus și el în aplicație vreo câteva metode. Cea mai tare i se părea aia cu uitatul la vârful picioarelor, când ți se spăla realmente creierul. Dacă el, care nu se uimea de nimic, ajunsese să se uimească de treaba asta, era ceva. Un singur lucru îl enerva. De ce jidarii? Parcă se răzbunau pe români pentru tot ce pătimiseră ei în război, dar românii ce le făcuseră? Ori îi duseseră la Dachau?

Fusese la Aiud, unde era închisoare de maximă siguranță, și văzuse pe toți scheleticii ăia. Țăia erau inteligenții țării? Elita intelectuală? Abia își târau lanțurile și povara anilor de pușcărie. Unii erau arestați de prin '41. Ce rău ar fi putut face țării? Partidul știa mai bine cât de dușmănoși pot fi intelectualii și-i ținea la zdup. Era mai bine așa. I se atrăsese atenția că discuția cea mai banală cu un astfel de deținut poate avea consecințe nefaste asupra creierului omenesc și de aceea trebuiau evitate. Dar era curios. Ar fi vrut să vadă ce spune un astfel de om.

Dar el gândea. Ce, el nu gândea? Dar gândea cele ale partidului. Cum ai fi putut să gândești altceva? Asta îl frământa pe el

cel mai mult. „Cum să poți gândi, iar gândirea ta să nu fie pe aceeași linie cu cea a partidului?” Se așează mai bine-n scaun. Îi făcea plăcere toată această escapadă nocturnă a gândurilor. „Pe Coșciug, așa îi spunea lui Costiug, o să-l omor!” îi trecu prin minte, dar scutură din cap pentru a alunga acest gând și a reveni la plăcerea de dinainte. Clădirea securității era cufundată în întuneric. Aveau lumină doar la subsol, acolo unde se afla și el la un birou, dar prefera să n-o deschidă. De ce să consume banii statului de pomană?

Oamenii, copiii, toți erau învățați să gândească așa cum cerea partidul. El era de acord. Partidul gândește cel mai bine. Băieții deștepți sunt cu partidul. Restul, cei mai mulți, erau proști. Un singur deștept este de ajuns să conducă o căruță de proști. De aceea, partidul așezase în funcții de conducere oameni ca el. Controlul era deplin. Aparatul puterii de stat avea un echilibru pe care nu înțelegea cum acele epave de oameni de pe la Aiud sau Gherla l-ar fi putut afecta.

Dar nu asta, nu. Gândul. Gândești ca un om al partidului și, deodată, tu nu mai ești tu. Ai văzut ceva în interiorul tău care nu mai poate fi șters niciodată. Aici era

dușmănia. Dar parcă semăna a vrăjitorie și el nu credea în vrăjitorie. El nu credea în nimic. Doar în partid și în apartamentul pe care urma să-l primească acolo, între Mihai Bravu și Roșiori. Încercă să vadă cum e să gândească altfel decât partidul. Își imaginează că este un bandit, un dușman al poporului. Întunericul era dens și îi crea o intimitate propice creativității. Un exercițiu creativ, asta făcea. Demonta gândirea reacționarilor intrând în mintea lor. În capul lui se desfășură un dialog care, cu fiecare replică, devenea viu, din cuvinte se desfășureau imagini ca niște foi, iar el îi răspundea blând unui locotenent-colonel de securitate pe care îl cunoștea și nu-l cunoștea. Dubla identitate funcționa perfect. Până unde avea să meargă toată ancheta asta?

- Ai gândit vreodată că partidul greșește?

- Da. Sunt sigur de asta.

- Cum se traduce siguranța ta? Ce argumente ai?

- Partidul minte, înșală. Mă dezamăgesc obiceiurile acestea. Ziarele sunt pline de cifre inexacte, voit inexacte, datorită către ruși a fost achitată de 10 ori până acum, iar noi tot mai trimitem vagoane de cereale și altele, străinii ne-au invadat și trăim o viață anostă, fără sens. Dacă parti-

dul te obligă să nu le vezi pe toate acestea, nu înseamnă oare că îți cere să fii orb?

- Crezi în Dumnezeu?

- Cred. Există Dumnezeu. Educația actuală din școli este o mare eroare. Cum să educi un întreg popor care are o credință, aceeași, de aproape două milenii, în spirit ateist științific? Aici greșeste foarte mult partidul. De frică și din lașitate, oamenii nu-L mai pomenesc pe Dumnezeu, ba chiar Îl uită. Eu, dacă aș fi Dumnezeu, m-aș supăra.

Inima îi bătea puternic, mai să-i spargă pieptul. Își prinse pieptul cu ambele mâini și respiră adânc de câteva ori. Ce nebunie! Anchetator și anchetat în același timp. Se potoli după o vreme.

- Te-ai gândit vreodată că vei fi pus în situația de a-ți da viața pentru credința ta în Hristos?

- Hristos este viața mea!

- Deci accepți moartea cu El?

- El nu moare niciodată. Cu El voi fi mereu viu.

- Peste o oră vei fi împușcat, dacă nu renunți la absurditatea asta. Gândește-te bine! Nu te pripă. Ai o singură viață și nu merită să o risipești pe astfel de lucruri.

- În cazul ăsta, moartea este cea mai înaltă demnitate.

- Îl iubești pe Hristos?

- Îl iubesc.

Își șterse transpirația de pe frunte cu o batistă. Măinile îi tremurau. Încercă să se ridice de pe scaun, dar nu reuși. Parcă înota într-un vis ciudat.

- Și istoria?

- Istoria este falsificată și așa se și învață. Adevărata istorie este în lanțuri.

- Dar libertatea?

- Există, însă doar unii au curajul să fie liberi. Ca să fii liber trebuie să îndrăznești.

- Care este sensul vieții?

- Hristos.

- Ai un model printre oameni pe care să-l admiri?

- Da. Un fost coleg de generală. Radu' cel prost. El este om adevărat. Nu-i este teamă și pentru asta îl admir. Un adevărat luptător, deși este considerat prost.

Se ridică instantaneu de pe scaun și își înfipse mâinile în păr făcând niște mișcări dezordonate ca și cum ar fi vrut să ia capul și să-l stoarcă, iar capul nu voia. Asta era o prostie. Radu S., model! Hm! Cine gândise treaba asta? El sau celălalt eu? Amândoi locuiau în el. Anchetatorul trebuia să în-

vingă de fiecare dată. Băieții deștepți înving. Dacă ar fi știut partidul cu ce se ocupase el toată noaptea aceea, ar fi putrezit într-o carceră, la Neagra. Aprinse lumina și se uită în oglindă. Așa ciufulit cum era și cu ochii injectați arăta ca un descreierat. Își aranjă părul, se spală cu apă rece, vru din instinct să stingă lumina (imediat se abținu) și ieși. Se luminase afară. Toți îl salutau, dar el pășea printre ei ca un mort. Unde era Coșciug? Azi era înmormântarea lui. Să-și caute popă și dascăl și să aranjeze de pomeni, că viața e un vis. Dacă nu va fi așa, atunci el nu mai era Danciu, locotenent-colonel de securitate, ci un nebun care se pripășise într-o societate nenorocită, așa cum era asta în care trăiau cu toții.

Unii îl sunaseră pe Costiug acasă, să-l prevină că Danciu e ca o fiară gata să sfâșie și să aibă argumente puternice în fața lui, nu copilării.

- Cum, n-a ajuns la serviciu? întrebă nevastă-sa. A plecat de dimineață.

- N-aveți cum să dați de el înainte să ajungă aici?

- Nu. Dar s-a întâmplat ceva grav? se alarmă ea.

- Stați liniștită. Nu-i nimic.

Doamna Costiug închise telefonul și se așeză în genunchi în fața icoanei și zise încet și apăsător: „Maica Domnului, ajută-i!”.

Capitolul 11

Salutările lui Radu cel prost transmise lui Danciu îl absolvă pe Costiug. Stoenescu și războiul nevăzut.

Costiug se trezise de dimineată și venise la biserică, unde îl găsi pe părintele S. singur, parcă așteptându-l. Se ului. Pașii începură a-i fi mai înceți, mai nesiguri. Paraclisul Cuvioasei era nu știu cum, respira cu adevărat, era viu. Da, asta era. Paraclisul era viu ca o casă plină de sufletul cuiva care locuiește în ea.

- Vino, frate Dumitru!

Aici începu să uite cum e să pășești. Se opri. Dacă era o cursă a securității, iar el căzuse ca un șoarece în plasa întinsă? Într-o clipă se gândi că nebunu' nu era ceea ce părea, preotul era un instrument, vreo unealtă a lui Danciu și el era victima. Dar uitându-se în ochii tânărului preot, toate aceste gânduri pieriră ca și cum nici n-ar fi fost vreodată. Albastrul acela îi picura în suflet o liniște pe care el nu o cunoscuse și de care se mira nespus. Se așeză în genunchi în fața preotului care îi puse epitrahilul pe cap și-l cercetă.

- Frate Dumitru, Domnul a îngăduit ca tu să vezi o lume pe care nu o credeai posibilă, lumea nevăzută a duhurilor. Aici se dă lupta cea mare.

- Părinte, nu-nțeleg de ce tocmai mie mi s-a arătat! Toți treceau, se uitau și nu vedeau nimic. Dar eu l-am văzut și m-am cutremurat.

- Uite ce e! Hristos ți-a trimis un semn și tu ai reacționat imediat. Nu se putea altfel. Era inima ta prea împietrită și n-ai fi înțeles.

- Am prigonit-o atâta pe săraca Geta, nevastă-mea! Avea o icoană și voiam să o dau afară din casă pentru că o găseam pe perete. Dar când m-am întors ieri acasă, tocmai la icoana aia am îngenuncheat și m-am rugat.

- Domnul să fie binecuvântat!

- Părinte, mi-e frică de șefu'! Dacă află că am venit și aici mă omoară. Îl știu de ce e în stare. Toți îl știm.

- Cine e șeful tău?

- Unu' Danciu Vasile, n-aveți de unde să-l știți. E câine, nu alta.

- Du-te liniștit! N-o să-ți facă nimic!

- Nu pot să vă cred, părinte! Nu-l cunoașteți!

- Spune-i că Radu cel prost îi transmite multe salutări. Așa să-i spui.

- Părinte, sunteți chiar așa... sigur?

- Ai vrut să spui prost! Da, sunt prost, nu mă-ndoiesc de asta. Domnul are grijă de oameni ca mine. Tu fii liniștit! Nu e timpul tău acum. Or să mai treacă câțiva ani buni. Dar atunci să fii pregătit! Hristos va cere totul de la tine!

După ce primi dezlegare, Costiug se ridică și plecă. Parcă vedea întreaga lume prin albastrul acela intens al ochilor părintelui. Ce frumoasă era viața, lumea, ziua aceea de sfârșit de noiembrie! Parcă și pe Danciu îl iubea. „Tovarășu’ lent-colonel, vă iubesc!” Un pumn uriaș stătea să cadă asupra capului său. „Nu mă interesează, pot și să mor că tot vă iubesc!”

Costiug ieși și se îndreptă spre biserica mare, privi spre turle, dar nu mai văzu nimic. În schimb, Stoenescu era pe stradă, chiar în fața bisericii, și striga în gura mare că Scaraoschi însuși a venit să dea asaltul la cetatea duhovnicească a Cuvioasei, iar ei, orășenii, trebuiau să ia atitudine cu cruce și mătănii. Stoenescu făcea mătănii pe asfalt ca să-i învețe pe cetățeni, iar oamenii râdeau de el.

- Sărută mai bine asfaltul!

Stoenescu pupa asfaltul mai apăsător și se închina cu o cruce mare, hotărâtă. Costiug se apropie și Stoenescu îl văzu.

- Șase! Securitatea!

Într-o clipă toți batjocoritorii aceia se risipiră care încotro. După ce nu mai văzu pe nimeni prin preajmă, Stoenescu îi zâmbi lui Costiug și-i zise:

- Acum ia-mă și du-mă acolo unde trebuie să mă duci! Trebuie să mă iei!

- O să iei bătaie acolo! Vrei să iei bătaie?

- Acolo vreau. Mă bucur mult, frate. Tu ești binefăcătorul meu. Vino să te pup!

Costiug se lăasă pupat, apoi porni înainte și Stoenescu veni după el strigând cât îl țineau bojocii:

- Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția Cerurilor! Domnul vă așteaptă să vă dea lumină și înviere! Spovediți-vă și luați Trupul și Sângele lui Hristos pentru a avea viață!

Lumea se uita la Stoenescu cu teamă. Ar fi vrut să pună mâinile la urechi ca să nu mai audă toate cuvintele acelea. S-a apropiat Împărăția Cerurilor! Dacă auzea securitatea de această Împărăție, era scandal mare. Păi, partidul avea împărăția lui, iar Stoenescu vorbea de altă Împărăție.

Cele mai nebunești vorbe care s-au putut spune vreodată, le spunea acum Stoenescu. „Dacă-i nebun și latră în halul ăsta, pune-i botniță, tovarășe! Nu lăsa libertate nebunului, că ne cuprinde nebunia pe toți!”

Costiug o luă în stânga pe Eliberării, trecu pe lângă biserica Sfântul Nicolae, se închină, apoi, după ce trecu de Campiniului, văzu pe stânga clădirea cenușie a Securității. „Danciu! Doamne miluiește-mă!” Intră primul. Stoenescu intră după el în hol și zâmbind zise:

- Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția Cerurilor!

Pe toți îi bufni râsul. Îl bătură prietește pe umăr pe Costiug și-i șoptiră ceva la ureche, apoi Costiug urcă la etaj, iar Stoenescu rămase în mijlocul tuturor securiștilor care își întrerupseră treaba binedispuși, ca la circ. A venit ursul! Îl cunoștea tot orașul.

- Bă, Stoenescule, ia spune-ne tu de Împărăția asta a Cerurilor, pe unde e, bă, ca să ajungem și noi cu racheta!

Toți râseră copios. Stoenescu râse mai tare ca ei și arătă spre capul aceuia care vorbise. Nu mai putea să vorbească și nu mai râdea. Ceilalți se uitară atent la Paliuc,

aşa îl chema pe tovarăş, urmărind degetul nebunului.

- Acolo!

- Ce-i acolo?

- Acolo pe cap ai un drac!

Toţi se prăpădiră de răs. Paliuc are un drac pe cap. Începea tare de tot ziua asta, numai Danciu să nu facă scandal. Paliuc ar fi vrut să râdă şi el, dar nu prea avea chef. Ceilalţi îl prindeau de păr, îl pipăiau în creştet, leşinând de răs:

- Stoenescule, unde are drac Paliuc: aici?

- Lasă că-l prindem noi pe Michiduţă şi-l ţinem la beci câteva nopţi de-o să spună tot ce se petrece în iad. A trimis Scaraoschi spioni de pe lumea ailaltă în Republica Populară?

Stoenescu se închina. Paliuc se săturase de circ. Se duse greoi spre Stoenescu şi-i arse o palmă peste bot, de-l buşi imediat sângele. Dar Stoenescu se uita la capul lui şi se închina.

- Bă, debilule, îţi rup mâna asta cu care faci semne subversive, auzi?

- Lasă-l, Paliuc, că-i nebun! Tu te pui cu nebunii?

Toţi colegii îl luară pe Paliuc şi-l îmbunară. El se desprinse de toţi şi ieşi afară.

Simțea nevoia să respire bine și aici nu putea. Parcă nu mai era aer în clădirea securității. Costiug se arată și el și-l chemă pe Stoenescu sus. Stoenescu se mișcă rapid. Urcă treptele câte două, apoi intră într-un birou cu ușă antifonată. Danciu era cu spatele. Nu-i spusese nimic lui Costiug. Doar „Bine că l-ai adus”. Nu-l întrebase nici unde a fost ieri, de ce nu a raportat nimic.

- Poți să pleci, îi zise Danciu lui Costiug. Ce e? Vrei să-mi mai spui ceva? Întrebă colonelul văzând ceva pe chipul lui Costiug.

- Radu cel prost vă transmite salutări, tovarășe locotenent-colonel, să trăiți!

Danciu rămase înmărmurit. După câteva secunde bune, îi făcu semn lui Costiug să iasă și se ridică de pe scaun. Stoenescu șiroia de sânge. Era scârbos nebunu'!

- Ia spune, zise Danciu așezat și calm, de unde ai scornit toate astea cu dracii?

- Nu le-am scornit. Așa sunt.

- Sunt și aici?

- Sunt. Cum să nu fie?

- Unde?

- Unul vă trage acum de mâna dreaptă ca să mă pocniți în maxilar. Dacă vă lăsați în voia lui, o să-mi rupeți maxilarul. E un drac voinic.

Danciu își micșoră privirea ca unul care vrea să pătrundă aceste cuvinte mai bine. Era adevărat că simțea că-i va da o directă de dreapta nebunului. Pumnul i se strânsese. Avu o clipă senzația că vrea să-și scuture mâna, dar se temu de ridicol. Pica de prost în fața nebunului.

- Bă, Stoenescule, cum să facem noi să-ți închidem gura? Ia spune tu!

- Soluția cea mai bună este să vă pocăiți!

- Și dacă nu vrem să ne pocăim, ce-i de făcut?

- Păi, Domnul ne așteaptă pe toți! De ce să nu vrem? Dacă vă faceți cruce, dracul cade. Uite așa cum fac eu!

Și Stoenescu se închină smerit. Danciu îl lovi în maxilar și i-l rupse. Stoenescu pronunța acum dezarticulat cuvintele și se îneca cu sânge. Danciu deschise ușa și îi spuse unuia să facă ordine înăuntru.

- Nebunului..., zise el reflexiv, dă-i drumu'! N-are să mai strige!

Capitolul 12

Curajul și primejdia mărturisirii Adevărului. Iubirea are un singur preț: viața. Atitudinea Sfinților mărturisitori.

Pe 1 decembrie, părintele S. ținut o slujbă pe care mulți nu aveau s-o uite toată viața. Sfânta Liturghie era slujită de un înger înalt, în ochii căruia se vedea cerul, cel mai frumos cer pe care omul poate să-l vadă vreodată. Iar albastrul acela era plâns, încât credeai că n-o să se mai zvânte niciodată. Mulți copii. Vocile lor curate te înfiorau. Dar, mai mult decât atât, erau cuvinte pe care dacă le ascultai întinereai. Oamenii trăiau într-o epocă în care fiecare zi echivala cu o povară. O zi cât un an. De aceea, unii dintre cei care veniseră în duminica aceea la biserică aduseseră cu ei poveri ce numărau zeci și sute de ani. Se vedea în ochii lor, citeai în gesturi, în mișcări. Ar fi vrut să ascundă adevărul acesta, dar nu puteau. Aici se petrecea o minune. Odată intrați în biserică, lumea li se dezvăluia cu totul altfel. Liturghia dezvăluia un sens al vieții pe care nu-l cunoșteau, ca un leac, ca o tămadă pusă pe rănilor gândurilor și ale neputințelor. Cu fiecare cuvânt pe ca-

re-l spunea, părintele parcă-i invita la masă, la un ospăț cum n-au mai văzut, cum n-au mai trăit. Și era așa de mult dor în a fi împreună acolo, încât se întrebau dacă nu cumva au pășit pe un tărâm fermecat.

Apoi părintele și-a cerut iertare de la ei. Urma să se împărtășească. Păi cum să-și ceară un înger iertare de la niște oameni păcătoși? Îi bufnea plânsul. Ce fragilă era făptura aceea a părintelui! Așa cum era și biserica lor. Chiar dacă era acolo mult beton armat, sosise vremea în care totul se clătina. Și ce poate face un om care nu se teme într-o lume care se teme? Un singur om. Enorm. Și simțeau dintr-odată că nu le mai e frică de partid, de securitate, de moarte. Copiii erau cei mai frumoși: în privirea lor se reflecta Absolutul. Priveau spre părintele, iar părintele ținea spre cer. Inima lui caldă era a tuturor.

Părintele S. termină Sfânta Liturghie și avea să spună unele cuvinte referitoare la pericopa evanghelică citită. Ieși în fața altarului și începu altfel, cu totul diferit:

- Ortodoxia înseamnă curaj, Biserica Ortodoxă este întâlnirea luptătorilor în Duh și Adevăr. Niciodată lașitatea nu va face casă bună cu Ortodoxia. Cum Îl măr-

turism pe Hristos? Stând în pat, când alții vor să ne demoleze biserica?

Aici lumea păru a se da înapoi cu un pas. Cum îndrăzneă să spună așa tare lucruri din acestea acum, duminica la prânz, când știe bine că poate fi ascultat și turnat la securitate? De ce făcea treaba asta? Nu se putea și altfel? Era nevoie de puțină diplomatie, iar preotul nu era diplomat. Încă nu depășise vârsta copilăriei. Spunea lucruri ca un copil, fără să-i pese. Și consecințele? Diplomația. A fi diplomat în relațiile cu partidul înseamnă a admite compromisul. Și ce? Un compromis mic, dar poate eficient, mai eficient decât această înfruntare pe față a realității. Se putea supăra foarte tare partidul, mai ales că nu-i suferea pe acești oameni care îl arată cu degetul ca fiind vinovat pentru multe nereguli din țară. Ei nu voiau să se demoleze biserica, cum ar fi vrut?, dar nici așa, să trăiască riscant și periculos din cauza unor cuvinte care nici nu se știe dacă au vreo șansă - mai degrabă nu - să oprească dezastul care se anunță. N-ar fi singura biserică dărmată de partid. Desigur, asta era a lor, dar în ziua de azi, când totul este așa de incert, preferi să taci și să-ți vezi de treaba ta decât să zică partidul că ești complotist,

că reprezintă o amenințare la siguranța națională. Nu. Preotul greșea aici. Și greșea foarte tare. L-ar fi oprit, dar exista în atitudine a aceea a lui un zid puternic care îi descuraja. Orice cuvânt i-ar fi trântit pur și simplu la pământ, așa putere venea din fiecare modulație a vocii acelui preot care îi uimea iarăși. Îl admirau, dar nu-l credeau. Va pierde. De ce să lupte într-o bătălie deja pierdută? Ce rost avea? Niciunul. Înțelept era ca să fi stat în banca lui, să fi ascultat de dispozițiile județenei de partid și lucrurile ar fi avut un sens mai liniștit. Oricum, nu era el vinovat de ceea ce se întâmpla. Și nici ei. Partidul era vinovat. Asta era istoria pe care o trăiau. Când trăiești o astfel de istorie, te mai zbați ca să faci ceva? Nu. Oricum nu se poate. Te retragi ca melcul și aștepti să treacă iarna. Măi părinte, nu-ți dai seama ce faci? Dar părintele părea să-și dea seama foarte bine.

- Diabolicul plan de sistematizare va da cu biserica noastră de pământ. Dar vă spun că noi toți vom da răspuns înaintea lui Dumnezeu și a Cuvioasei pentru atitudine noastră lașă. Ne vom face că nu știm și ne vom trezi cât de curând fără biserică, iar atunci vom zice că așa a fost să fie, că vinovat este partidul, nu noi.

Aici toți încremeniră. Cum să zici vinovat este partidul? Ce cuvinte spunea preotul ăsta? Poate avea și el dreptate să fie supărat. Se uitară la el. Le vorbea blând, dar ferm. Nu exista clătinare în ceea ce spunea. Ce aștepta de la ei? Nu mai erau fericiți acolo în biserică. De-abia așteptau să încheie odată mai repede și să plece acasă, să uite pentru totdeauna de clipele acestea de chin, fiindcă era un adevărat chin să stai și să ascuți cuvintele acelea ce tăiau în carne vie, de parcă vorbea cu sabia. Îl iubeau, era imposibil să nu-l iubești, dar nu-l puteau urma pe acest drum înfundat. Ei știau de pe-acum unde duce drumul acesta: pușcărie, interogatoriu, bătaie, groapă comună. Ce, erau nebuni să o ia pe traseul acesta pe care îl indica preotul lor?

- Dacă iubim pe Hristos, precupețim iubirea, zicând: atât te iubesc acum, atât mâine, nu pot tot dintr-odată, fii mulțumit cu ce-ți dau? Iubirea are un singur preț.

Nu, nu trebuia să spună. De ce spunea? Nu voiau să mai audă. Era un cap de acuzare căruia nu-i puteau face față. Prea mult pentru starea lor precară. Venim la biserică, ne închinăm, aprindem o lumânare, dăm un pomelnic, ne rugăm pentru alții, plecăm acasă cu un cuvânt de învăță-

tură din Sfânta Evanghelie, oare nu-i de ajuns? De ce trebuia să fie mai mult? Există mai mult? Dar mai mult înseamnă ieșire dintr-o stare de pace. Ca și cum cineva te smulge din fotoliul de la gura sobei și te aruncă în viscol. Să fim buni creștini, să fim creștini liniștiți și înțelepți, nu este nevoie de acte de eroism. Asta voia să spună acest părinte al lor, că a fi creștin înseamnă a fi erou. Nu. Nimic mai fals. Se înșela, fără doar și poate. Ispita de a fi erou era mare într-o vreme de cumpănă cum era aceasta, dar ți-o puteai înfrânge. Cum? Meditând la păcatele tale, ducând o viață corectă, participând la slujbe etc. Dar să o faci pe viteazul din poveste, asta era prea de tot. Biserica oricum avea să se dărâme, fie că interveneau ei, fie că nu. Așa că, mai bine nu.

- Iar prețul ei este viața. Toți ne temem pentru viețile noastre. Știu asta. Mă uit la voi și văd că vă e teamă, deși n-ar trebui să vă fie. „Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena.” Amintiți-vă de cuvintele acestea, fiindcă Însuși Hristos, Cel pe Care noi astăzi Îl lăsam să-Și rezolve singur problemele, le-a

zis. Noi vrem să fim buni creștini, să ducem o viață calmă, fără seisme. Spuneți-I asta Lui: Doamne, nu vrem să fim deranjați! Ai venit pe capul nostru cu biserica asta care nu se mai termină de construit. Acum fă într-un fel și scapă-ne de ea. Dacă simțiți asta, asta spuneți! Dar biserica nu mai sfârșește din construit pentru că la temelia ei, în zidul ei nu am zidit nimic. Biserica e moartă, să știți. Dacă era vie, acum plângeam cu toți în ea. Unde e vina? Sau poate că ziceți: „De ce să fie numaidecât o vină și un vinovat?”

Părintele S. le descoperise sufletele. Așa cum deschizi o carte. Acum fiecare făcea lectura propriei cărți, iar cartea era sufletul. Din cartea asta voiseră cel mai puțin să citească. Ei voiau să citească din alte cărți, iar cartea asta să stea închisă. Puteai descoperi în ea lucruri îngrozitoare. Mai bine stătea închisă. Din care alte cărți? Din cărțile măsluite ale unui autor tern, impersonal, a căror lectură să nu implice. Era asta o lașitate? Sau era mai curând o formă de subzistență? În epoci dificile, așa cum era aceasta, umanitatea își ascundea chipul dincolo de cortină. Spectacolul încheiat. La momentul prielnic, umanitatea ieșea din ascunzătoare și se arăta. O umani-

tate ascunsă. Fiecare dintre ei avea această umanitate, dar părintele zicea că umanitatea trebuie să fie mereu umanitate. Umanitatea nu umblă cu măști conceptuale, nu se deghizează, nu se prevalează de travestisuri. Nu-i teatru aici, ci viață sau moarte. A fi om înseamnă a trăi. Când alegi să nu mai fii om, atunci ai murit. Adică ei nu sunt oameni, asta voia să zică. Da' ce fel de om poți să fii, când se-ntâmplă atâtea fapte abominabile, toate grozăviile pământului? Cine te poate apăra de partid, ca să fii om? Dacă n-ar exista partidul, ar fi chiar o plăcere să fii om, dar așa... E greu. Părintele nu înțelege. E un copil. Ce poți să-i ceri?! Ei, care sunt oameni maturi și au experiența vieții, pot spune că a trăi în ziua de azi înseamnă a te fofila, a merge pe niște scurtături, pentru a evita întâlnirea cu zmei și balauri ce te pot răpune. Și dacă ești mort, la ce mai poți fi bun? Așa că mai bine viu și fuga la ascunziș!

- Suntem un popor ortodox care așa s-a născut: creștin, și de atunci ridicăm biserici, nu le demolăm. Ar fi o anomalie în viața noastră spirituală să facem asemenea faptă. Alții sunt cei care decid demolarea lor și noi acceptăm decizia cu o platitudine dezarmantă. Liniștea noastră este o falsă

liniște, nu este adevărata liniște. Ar trebui să urlăm ca atunci când ne ia casa foc, dar noi așteptăm deznodământul rezemați pe spătarul comodității pe care ne-o conferă depărtările noastre. Atât de mult ne-am depărtat de noi, cei adevărați, încât numai vestea că ne-am putea întoarce și am putea fi noi, cei adevărați, ne înspăimântă și intrăm în stare de alarmă. Ne-am obișnuit să fim alții, să investigăm cu ochii altuia toate acestea, iar acum vom privi cu aceiași ochi străini demolarea bisericii, deoarece dacă am privi cu ochii noștri ne-am umple de durere și de sânge. Dar noi nu vrem durere și sânge, vrem pace. O astfel de pace este o catastrofă, să știți. O astfel de pace înseamnă trădare, vânzare, meschinărie, poltronerie. Eu nu vreau o astfel de pace și nu am vrut-o niciodată. Dar sunt aici, Dumnezeu a rânduit cu mine și cu voi, ca să vă învăț. Cine are urechi de auzit să audă! Ca să nu ziceți că n-ați știut. Eu vă învăț calea, iar Calea e Hristos. Hristos nu greșește și nici noi, dacă-I urmăm. Și El zice așa: „Cine ține la viața lui o va pierde, iar cine-și pierde viața lui pentru Mine o va găsi.”. Nu eroism gratuit, dar atitudine.

Preotul îi răscolea. Ce voia de la ei? Să se afle pe ei cei adevărați? Păi, a fi sincer

tot timpul este o imposibilitate. Cum să spui ceea ce gândești când vrei tu? Ori crezi că în țara asta poți face așa ceva când vrei tu? Dar partidul? Pe el nu-l iei în calcul? Se poate ca gândul tău să nu corespundă gândului lui și atunci viața ta se va frânge. Asta e important? Să se frângă viața? Da. Voiau să fie sinceri. Voiau să păstreze biserica și să o termine și să se bucura de ea. Voiau să trăiască, să fie ei înșiși. Dar, din punct de vedere istoric, nu se putea. Acesta era argumentul pe care părințele nu-l valida: Istoria. Ei trăiau în istorie și istoria avea determinările sale. Oamenii sunt sub vremi, spune cronicarul. Citiseră și ei. Cultura era importantă, dar și ea era parte a istoriei. Cultura nu apare așa, din senin. Ea este o configurare istorică, un rezultat al procesului istoric. Pentru așa context istoric, o așa cultură. Dar puteau să gândească cu ea. Mai aflau și alte câteva date culturale și astfel se descurcau pe un segment de istorie pe care alții se rostogoleau, își spărgeau capul sau dispăreau fără adresă. Ei rezistaseră. Ce le cerea acum? O altă cultură? Pentru că asta presupune o atitudine ca aceea de care vorbea. Cum poți avea o astfel de ieșire din decorul socialist, neajutat de o cultură care să nu fie

altoită pe marxism, leninism? Deci o cultură liberă pentru o istorie diferită. Se poate modifica istoria? Pot ceda balamalele unei uși care a stat veșnic închisă? Ușa cu balamale și într-o parte și în alta. De ce s-o apuci, dacă nu este clanță? Pentru o asemenea ușă nu a fost proiectată o clanță. Ușa așa trebuie să rămână. Un univers închis este o coborâre a demnității. Omul este liber. Ei au fost închiși, dar au păstrat senzația libertății. Acolo unde stau sunt liberi. Dar părintele le zice că nu sunt. Ei sunt prizonierii deciziilor lor, iar deciziile în cadrul unui sistem închis sunt sortite eșecului. Ar trebui să te situezi dincolo de ușă închisă ca să poți înțelege ansamblul. Dar cum să-ți imaginezi asta, fără să te ajute cineva? Iată, asta făcea părintele. El stătea pe solee, dar nu era cu ei. Ce straniu! Doi oameni unul lângă altul și totuși referințele lor sunt atât de diferite, încât ai putea afirma că sunt distanțe incalculabile între ei, ani-lumină, pe care te deznădăjduiești că le-ai putea străbate într-o viață normală de om. Dar ce-i poate uni? Cuvântul. Iar în cuvântul părintelui, Hristos stătea drept, demn și aștepta. Pe cine? Pe ei îi aștepta.

- Știu că biserica aceasta poate să cadă, însă Biserica „porțile iadului în veci nu o

vor birui". Și totuși, pentru cădere suntem vinovați. Vom zice că nu suntem vinovați, că alții sunt vinovați. Există aici diferite grade de culpabilitate. Străinii din fruntea țării, cei care reprezintă partidul și-l conduc, sunt porniți împotriva Bisericii. Ei ne-au furat sărbătorile, ei ne-au trimis dumineca la muncă, ei au plănuit totul în detaliu pentru ca sensibilitatea noastră de creștini să se piardă pe drumul acesta faraonic al muncii. Acesta este un tip de robie, fiindcă alții, străini cu totul de simțirea noastră ortodoxă, ne conduc. Dacă vorbim, suntem trimiși în temniță. Dar cum să taci, când Hristos plânge și suferă lângă tine? Cum să nu-I iei apărarea? După un plan perfid de anulare a tuturor valorilor creștine, partidul acționează, amputând programele școlare, desfigurând istoria, pe care a dat-o pe mâna evreului Roller, epurând Academia și populând-o cu nume care nu spun nimic, persecutând Biserica Ortodoxă, pe preoți, pe cei care cred în Hristos, demolând biserici și ucigând cu sânge rece pe toți cei care se împotrivesc sau îndrăznesc să gândească diferit. Da, este un sistem demonic și o doctrină politică menită să îndobitocască, fiindcă numai în genunchi și târându-ne pe coate putem fi controlați. Ar vrea să pă-

trundă în mintea noastră și să extragă tot, ca să umple apoi cu talaș. Minți împăiate, de asta are nevoie partidul. Și noi singuri ajutăm partidul să ne împăieze mintea. Nu suntem oare vinovați prin asta? Ce fel de moarte alegem, asta-i întrebarea. Vrem să murim cu idealul nostru sau preferăm să ne ucidem idealul, iar zilele să ne fie o inerție a extincției noastre?

Era adevărat ce spunea. Partidul îi propulsase pe străini pe meterezele cetății, aceștia se erijaseră în conducători, iar românii, turma, îi ovaționaseră și îi primiseră ca pe niște regi. Acum suportau hotărârile împărătești. Tot ce-i românesc trebuie călcat în picioare, terfelit, iar batjocura adresată Bisericii să fie torent care să arunce odoare, suflete, cărți, slujire în canalul infect de la marginea societății, în cloaca urât mirositoare a minciunii, turnătoriei, a trădărilor celor de multe feluri, a bestialității criminale. Partidul criminal. Românii sufereau și așa suferiseră tot timpul în istorie. Nu există liniște, pace, ci o continuă jertfă. Acum, așa cum spunea părintele, unii sufereau în închisori, iar alții asistau liniștiți la demolări. Două atitudini diferite. Două stindarde sub care oamenii se adunaseră în funcție de curajul lor. Un

steag era al luptătorilor mărturisitori, iar celălalt al abandonului rușinos. Și frica era mai mare decât rușinea. Mult mai mare, încât rușinea era nedetectabilă. De ce ar fi rușinos să te ascunzi? Să treci pe stradă fără să zici nimic când fratele tău este luat de lângă tine și aruncat într-o dubă ca să fie dus cine știe unde, bătut și prigonit? Mulți dintre ei fuseseră martorii unor asemenea scene, pe care nu aveau curajul să le povestească nici celor din casă. Vorba se poate răspândi și te puteai trezi cu securitatea la ușă. Există viață fără frică? Existau clipe în care viața să nu fie sufocată de frică? Frica era pretutindeni. Nu avea cum să fie celulă de viață care să nu se fi dezvoltat pe frică. Ba da. Era și astfel de viață. Dar asta era nebunie. Așa cum făcea Sandu Stoenescu. Sandu nebunu', trage cu tunu'! Și cine voia să fie ca Sandu? Nimeni. Ce, asta e viață? Dar uite că nebunu' scăpa de sub mână lungă a partidului, cu toate cuvintele incriminatoare pe care le scotea zilnic din gură. Odată se trezea urlând cine știe ce mare prostie despre partid și ei nici nu râdeau. Prostia era adevăr și frica de adevăr îi paraliza. Cu minciuna până la capăt, dacă minciuna îți dă o viață normală. Viață normală. Care viață este normală: a

lor sau a nebunului? Aveai de ales între a mărturisi limpede Adevărul: Cred în Hristos și în Viața veșnică, Cred în Împărăția Cerurilor, Cred în fericirea de a fi în fiecare clipă cu Hristos, dăruindu-mă Lui neîncetat, a fi nebun - de nebuni partidul n-are nevoie, se plictisește, partidul vrea oameni sănătoși, nu debili, altfel și el ar fi debil, prada partidului este sufletul în toate facultățile sale, aici își organizează vânătoria regală -, și a tăcea: era bine să taci, fiindcă tăcerea este mama înțelepciunii. Taci și scapi. Supraviețuirea era totul. O viață tristă în Republica Populară era întinsă la infinit ca o jartea din care se speră că mai are puțin elastic, iar jartea amenința că se rupe și nu se rupea. Era bine că nu se rupea. Ce, nu era bine? Și ce înțelegeau alții? Nu înțelegeau. Vino să trăiești în Republica Populară și să întinzi și tu jartea ca să vezi cum e și apoi să vorbești!

Uite că părintele ăsta nu era de acord cu așa ceva. El venea cu teorii. Avea și el o fetiță de aproape doi anișori, Parascheva o chema, și ar fi trebuit să-i poarte de grijă, fiindcă e păcat de copilăria ei, de vârsta ei fragedă, de el și de soția sa, Eleonora, de tinerețile lor. Nu-și dădea seama cum, cu

un singur cuvânt, se putea dărâma tot visul frumos al vieții lor?

- Și dacă vorbesc de viață și dacă vorbesc de moarte nu înseamnă nimic dacă nu am cu ce să garantez. Dar eu am cu ce să garantez și Îi mulțumesc lui Hristos că mi-a dat o astfel de garanție prețioasă, încât cuvintele mele să nu fie aburi efemeri ce se topesc în eter. Viața mea o pun pentru ca din cuvintele acestea să iasă ceva viu, o biserică pe care să n-o dărâme nimeni în veci. O spun cu cutremur și cu frică, pentru că darul este scump și Hristos se uită la ce-I dăm. Mărunțișuri sau deplinătate? Rest sau tot? Eu zic tot. Hristos nu merită mai puțin, oricât am încerca noi să raționăm. Argumentele noastre sunt multe, dar cad lesne dacă le aducem lângă cruce, acolo unde Domnul S-a răstignit. Nu vreau să vă îndemn la revoltă, la scandal. Eu vă arăt doar Calea. Iar Calea pornește de aici, trece prin locuri primejdioase, dar nu suntem singuri. Aș fi vrut ca viața mea să fie mai mult decât o spun aceste cuvinte, aș fi vrut să fie o flacără vie care să lumineze în întunericul ce ne cuprinde. Dacă n-am reușit, mă iertați, îmi iertați cuvintele acestea neputincioase cu care am nădăjduit să vă vindec, să vă destăinui dragostea

mea pentru Biserică și cât de mult am dorit ca zidurile acestea să se înalțe și să le umplem cu inimi calde. Asta am vrut, asta vreau și, dacă nu reușesc, este pentru că nu mă străduiesc mai mult ca viața mea să se umple ea de Lumină. Și pentru că nu m-am luptat mai mult cu Hristos ca să-L am în inimă, L-am pierdut, iar voi vedeți priveștiștea aceasta goală - părintele S. arată spre pieptul său -, și murmurați și aveți dreptate. Eu vă vreau mucenici, mărturisitori pentru Adevăr, dar am eu o inimă pregătită pentru a cunoaște Adevărul, știut fiind că pătimirea curățește minunat sufletul și doar așa răzbate Adevărul? Întrebarea pe care mi-am pus-o de la bun început a fost dacă vreau cu adevărat să fiu preot, slujitor al lui Hristos și al fraților mei, sau mai bine mă fac zidar, lăcătuș sau altceva, care să nu mă implice atât de mult. Iar răspunsul pe care l-am avut tot timpul în inimă a fost că da, vreau să-mi pun viața pentru Hristos și pentru frații mei. Ori voi face așa, ori nu sunt bun de slujitor și mă duc unde văd cu ochii. Acum gândesc că mai trebuia să fac ceva și n-am făcut. Sunt trist, credeți-mă, și am o durere pe care n-am simțit-o așa de profund niciodată. Dacă biserica asta ar cădea, aș muri de durere. Nu sunt

în stare să trăiesc când știu că zidurile ei, care acum stau drept, mâine vor fi praf. De asta am vorbit aici în biserică, fiindcă nu mai puteam să țin această durere și nu știu ce să mai fac. Ne rugăm Cuvioasei în fiecare vineri, ne rugăm cu toți acasă, dar nu știu dacă este suficient. Cred că trebuie mai mult. Și de aceea am vorbit. Nu mai puteam să tac. Mă înțelegeți?

Lumea respira greu. Unii plâneau. Dacă părintele n-a făcut tot ce trebuia, ei n-au făcut nici atât. Avea și el familie și nu era laș. Vorbise ca un învingător, cu curaj, cu demnitate. Țsta era om, iar ei erau maimuțe, așa cum zicea partidul. Partidul îi transformase în maimuțe, iar ei se gudurau, dădeau din coadă, chițăiau, săreau din creangă în creangă și aplaudau. Omul stătea drept, nemișcat. Venise furtuna și să vezi pe unul stând în mijlocul ei nemișcat, ăla, da, era om. Ce te făceai cu hoarda asta de maimuțe, cu poporul de creaturi care maimuțăreau pe om și credeau că ei au această demnitate? Păi nu sunt ei? Partidul îi puneă să maimuțărească și ei executau, crezând că-i omenește a maimuțări. *Perseverare diabolicum est*. Iar ei insistau în minciună, în trucaje ale credinței. Ce, erau credincioși? Așa cum spunea părinte-

le, trebuia să-ți pui viața pentru Adevăr și atunci cuvintele căpătau sens. Dar nu era așa. Viața lor era fugăreală, hăituială. A-ți dori cu dinadinsul să supraviețuiești. Și-i cuprindea sila. Sila existențială. Să-ți fie silă de tine, de clipă, de pas, de gând, de respirație, de plan, de viitor, de tot ce vine înspre tine și caută să se umple de substanță și, negăsind-o, se întoarce cu un ecou pustiu, hălăduind prin realitate ca o fantomă, ca o rătăcire fără trup. Cosmosul și inutilitatea lui. Cum să mai ridici ochii spre cer dacă acolo este Dumnezeu pe Care tu L-ai trădat cu înverșunare de atâtea ori? Și, totuși, El așteaptă. Lepădările lui Petru.

În mintea oamenilor, cauzele și efectele se conjugau pe un perimetru larg și totuși insuficient pentru multitudinea calculelor de a ieși din situația asta sufocantă a condiției ignobile în care fusese târât omul. Nu omul în general. Omul din ei. Hristos-Omul din ei. Puteau să existe altfel? Uite că materialismul desfigurase taina și chipul lor estropiat nu suporta oglinda. Părintele S. întindea o oglindă, un ajutor, iar ei se fereau să se privească. Dacă se priveau, se puteau îngrozi, puteau deznădăjdui. Mai există speranță? Cum se întâmplase? Ca o picătură de apă ce cade și găurește materialul

cel mai dur. *Guta cavat lapidem, non vi, sed saepe cadendo.* Și găunoșenia trăia în ei și le dădea senzația de plin. Vidul care indică plenitudine. Minciuna ca adevăr. Trezește-te, suflete al meu! Până când dormi? Sfârșitul este aproape!

Dar se mișcase ceva în ei. Ca un fel de nădejde. Ca un fel de viață. Cine știe cum o fi viața? Așa cum spune părintele, când ea reprezintă miza jocului, atunci ești viu. Dacă pui mize mărunte, viața ta e o ipocrită aflare în treabă. Omului îi place să joace fără miză. Pierde, câștigă, dar fără emoții, fără palpitații. Îndată ce apare miza, apare frica. Cum să pierzi? Dar cu Hristos pierderea se transformă în câștig. Obişnuința de a câștiga este falsa chemare a vieții, adică moartea strigă cu glasul prefăcut al vieții și iezii cei mari cred și deschid ușa. Fă bine calculul! O biserică atât de semeață ca a Cuvioasei cum se câștigă? La ce preț? Materiale, lucru, zidărie, cumpărături? Și altceva? Altceva? Ce este biserica? Doar o ridicare de la pământ câțiva metri în sus?

Planul arhitectonic al bisericii. Inimă lângă inimă, inimă lângă inimă, inimă pe inimă, inimă pe inimă, inimi adunate laolaltă, inimă pentru inimă, din inimă în inimă. Stâlpii să fie inimi tari, de nezdrunci-

nat, cupola să fie inima generoasă, plină de dragoste, loc să aibă pentru oricine vine aici. Absidele: niște inimi aripate, ocrotitoare, iar altarul inima jertfitoare, mucenicească, care se deschide. Pe această inimă deschisă se odihnește Hristos.

Capitolul 13

Parabola Prințului visător călătorind în căutarea iubirii celei veșnice, idealul umanității sale.

În blocurile ce aveau să se construiască pe locul bisericii Cuvioasei Parascheva se vor muta odraslele decidenților demolării. Toți își făcuseră planurile. Visau la apartamentele acelea. Se vorbea că vor fi cele mai moderne și mai spațioase camere, con-

fort pe care muncitorii nu-l aveau și nici nu-l vor avea. Ce frumos era să ai la ce să visezi! Și de ce să nu visezi? Doar omul este o ființă visătoare, pornit spre fapte mărețe!

W. visa la cele două apartamente ale fiilor săi studenți și le mobila atent: rechizite, canapele, fotolii, șifoniere, corpuri suspendate... Ar fi vrut să spună bucuria lui la toată lumea, dar ce să înțeleagă proștii? Era suficient că știe el și bucuria abia încăpea în piept. Poate exista oare bucurie mai mare ca asta? Nu, nu, nu. De ce te poți bucura mai mult pe pământul ăsta nenorocit decât atunci când dai un apartament copilului tău? Iar el, W., va face tot ce-i stă în putere pentru ca visul să devină realitate. Avea aliați de nădejde. Profitorii de la Sfatul Popular, de la județ, telefoanele unor directori, granguri mari, șmecheri care aveau auzul fin și mirosiseră oportunitatea de a avea o locuință la centru, avocați, procurori, chiar și protoiereul raionului. Și se mai gândea și la un apartament pentru el.

Danciu îl dădea dracului pe primarul ăla împruțit de W. care nu accelerează demersul pentru demolarea bisericii și construirea noilor blocuri în care își avea planificat un apartament. Danciu visa la demolarea bisericii ca la o nuntă mult aștep-

tată. Trebuia să se dărâme odată șandra-
maua asta popească! Să se construiască lo-
cuințe pentru oameni muncitori, pentru
notabilități, pentru slujitorii patriei. Știa că
un vis, cu cât întârzie să se realizeze, cu
atât devine mai amar, iar lui de amăreală
și de scârbe i se acrise. Avea nevoie de dul-
ceață, de odihna unui vis concret, iar în
mintea lui, documentația era semnată, avi-
zele pregătite, unda verde pentru demolare
clipea minunat. „Ah! drace! dacă nu fac ăș-
tia nimic, primaru' ăsta tălâmb, eu cu mân-
na mea o dinamitez și o dau jos. Asta nu e
biserică, e o pacoste!” Nervozitatea lui
creștea de la o zi la alta. W. îi spusese că
doar ce întrerupseseră lucrările la biserică.
Nu era de ajuns? Trebuia să vadă reacția
oamenilor. Dacă ăștora le venea în cap să
se răscoale? Merita prostia de a grăbi toată
afacerea? Decât o afacere rapidă și proas-
tă, mai bine una chibzuită și eficientă. W.
nu era prost. Știa și el. Dar răbdare nu mai
avea. Danciu se răzbuna pe subalterni,
făcându-le tot felul de mizerii, încât toți
zbârnâiau. Serviciul era ireproșabil. Dan-
ciu primise și medalie, ei toți fuseseră puși
la panou și fotografia fluturase prin *Scân-
teia*, clătind toate privirile.

Ființa lui se zvârcolea ca un animal sălbatic în cușca visurilor himerice, când un zvon adus de gura spurcată a unui informator îl liniști ca din senin, făcându-l să gândească așa cum fusese învățat în școala partidului, cu toate simțurile gata de a ucide. Lăsă visul să pribegască spre alte zări, iar el reveni la birou cu mânecile suflecate și cu ochii iscoditori de uliu hrăpăreț. Pentru partid era incredibil, poate, pentru el nu. Cât trecuse de atunci? Trei ani, aproape patru. Acum era limpede că amândoi în același oraș nu aveau loc. Unul dintre ei trebuia să dispară, iar Danciu știa cine. Era pregătit ca niciodată. Să înceapă vânătoria! Prințul va fi sleit de viață prin lovitura de corn a mistrețului. După ce alergi, iubite prinț?

Prințul alerga după un alt vis. Iată, deci, doi visători. Fiecare cu lumea lui, fiecare cu reperele lui. Prințul așa a considerat, că cel mai frumos vis este Hristos, nu, nu se temea că greșește, așa era, nu exista frumos în afara lui Hristos, el o simțea cu fiecare nerv, cu fiecare lăuntrică alcătuire a sa. La El visa, despre El voia mereu să audă, Lui I se dăruia definitiv. Orice reticență ar fi însemnat rațiune, dar inima lui era rănită de acest vis preaminunat și călă-

torea, înfruntând orice primejdie, înspre țara aceea strălucitoare a deplinătății harice. Trecea prin păduri întunecate și văi adânci, peste munți care se bat în capete și peste mări întinse, obositoare. Nu se temea de nimic. Era smerit, așa cum Hristos îi arătase că este El.

Într-o pădure întunecată, sălășluia un mistreț burduhos, stăpânul acelor locuri neprimitoare. Nu-i plăcea lumina și adora tufișurile spinoase și încurcate în care prada se putea prinde ușor. Grohăiturile lui erau muzica teribilă a acestui spectacol grotesc, aplaudat de celelalte fiare, care se temeau de el. Era puternic și amenințător. Sfâșia din te miri ce motiv și avea o viteză care te puneă pe gânduri. Atât de burduhos și totuși atât de agil!

Într-o zi, prințul păși pe acest teritoriu întunecat fără nicio armă. Privea înspre Lumină și spre Ea se îndrepta. Mistrețul s-a arătat surprins de asemenea naivitate. S-a asigurat că nu are nicio unealtă care l-ar putea răni, l-a cercetat îndelung ca pe nimeni altul și apoi s-a năpustit asupra lui înfigându-și colțul în inima prințului. Jos fiind, Prințul a întins mâna spre el, l-a mângâiat și apoi a murit. Mistrețul s-a întrebat dacă un mistreț poate fi doar un

mistreț sau poate fi și prinț, fiindcă și-ar fi dorit să fie și el prinț. Dar nu se putea și un grohăit de deznădejde umplu pădurea întunecată de spaimă.

Capitolul 14

Arestarea părintelui S. în seara de 6 decembrie. Semnătura care îl aduce pe Danciu în pragul apoplexiei. Metode de reeducare.

Pe 6 decembrie, chiar în seara de Sfântul Ierarh Nicolae, părintele S. fu luat de acasă, dus în subsolul securității și anchetat. Danciu în persoană se ocupa de caz. Dacă șefu' așa voia, așa se făcea. Parcă se mai potolise, nu mai era așa turbat. Lasă-l să-și consume energia cu popa. Dar nu prea ai ce alege din pirpiriul ăla. Dacă-i dai una, îl lipești pe pereți și acolo rămâne. Să aibă grijă șefu' cum îl pocnește, ca să nu-l omoare din prima. Mai domol. Moarte înceată. Dușmanii poporului o merită. Iar ei, oamenii siguranței, susțin această moarte justificată. Popa se împotrivea dărâmării bisericii. Nu era drac împielit? Ba da. Pentru că un om de caracter nu face acest lucru. Ei, oamenii securității, îi vorbeau frumos, iar el era câine și nu înțelegea. Să nu-i rupi dinții din gură?

Danciu deschise ușa de la camera de anchetă și văzu pe fostul său coleg îmbrăcat în reverendă și pulover de lână încheiat în

nasturi, cu barbă blondă și ochi albaștri. Îi surâse ironic și îl invită să ia loc pe scaun.

- Radule, am sperat să nu ne mai întâlnim și uite că soarta nemiloasă te-a adus aici, unde n-aș fi vrut să te aducă vreodată. E simplu de ce ești aici: trebuie să semnezi un document prin care ești de acord cu demolarea bisericii, fără de care nu se poate face sistematizarea orașului. Semnezi și pleci. Asta-i tot. Nu zici nimic? Asta-i rău. Nu ziceai tu că nu e bine să taci? Vorbește! Fă-o și acum așa cum ai făcut-o în biserică! Nu te-ai gândit că partidul are urechi fine și recunoaște postul de radio? Ai avut curaj, nu spun, dar curaj prostesc. Totuși, ca să vezi că partidul nu-i așa de fiară cum îl cred unii ca tine, e de ajuns să semnezi și pleci la ale tale, fără să se întâmple absolut nimic. Ce zici? Hârtiile sunt aici.

- Dă-mi-le! ceru părintele S.

Danciu rămase trăznit. Prostu' semna. Nu știa de ce, dar se așteptase să nu semneze. Acum îi părea rău și îi părea bine. Îi părea bine, pentru că se demola dracului biserica aia odată, iar rău îi părea pentru că avea ocazia de a se confrunta cu o personalitate diferită de a lui într-o împrejurare care lui îi convenea de minune și nu ar fi vrut să o rateze. Dar mai întâi de toate

interesul, adică apartamentul. Semnătura însemna biserica dăruită și pentru asta mai că-i venea să-l pupe pe Radu. Ce prost era! Aproape că se simțea înduioșat.

- Radule, eu nu vreau să-ți fac niciun rău. Ai fost colegul meu. Cuvântul meu este cuvânt de onoare.

Părintele S. se uită la mâna întinsă a lui Danciu, dar nu și-o întinse pe-a lui. Îl îmbrățișă. Danciu strânse dosarul fără să se uite în hârtii și-l trimise pe unul cu Radu într-o celulă. Doar nu era să-i dea drumul așa ușor. De ce îl îmbrățișase? Era prost. Radule, tu ești tot copil! Ce știi tu?

Deodată subsolul securității se umplu de răcnete cumplite. Era vocea lui Danciu. Ce-avea șefu' de răgea așa turbat? Afurisită viață și soartă, să ai un animal ca ăsta de șef, îți vine să te duci 99 de ani. Godacii securității țâșniră de peste tot, din scorburile lor. Era miezul nopții, dar suna alarma. Șefu era în draci. Costiug ajunse primul și văzu o figură perplexă, pierită a lui Danciu. Ce era? Danciu îi făcu semn cu degetul să se uite în hârtii. Costiug luă dosarul din mâna moale a șefului și văzu că pe toate hârtiile pe care părintele trebuia

să-și pună semnătura de accept pentru demolarea bisericii scria Hristos a înviat!

Îi fu frică pentru Danciu să nu facă apoplexie. Ceilalți citiră, dar își reprimară râsul. Șefu' crezuse că l-a dat gata pe popă numai cu prezența sa. Să vadă și el cât chin la o astfel de anchetă. Este nevoie de multă răbdare. Dacă nu ai răbdare, banditul te dovedește și te faci de râsu' curcilor. Psihologia, disciplina partidului, arată că un anchetator trebuie să aibă reale calități pentru depistarea tuturor subterfugiilor de care se folosește anchetatul pentru a scăpa de vină. Îl urmărești ca într-un joc de-a șoarecele și pisica, tu ești pisica, iar el este șoricelul, uneori pici de prost, asta e, dar cert este că finalul îți aparține. Deții toate cheile ușilor pe care se vâără bestia de șoricel și nu ierți niciun pas greșit. Uneori, însă, labirintul devine așa sinuos că îți pierzi luciditatea și-l căsăpești. Ce, parcă mai poți să stai de vorbă cu un astfel de nemernic care te sfidează, ocultându-ți informații vitale?

Partidul învăța metode care dau rezultate sigure. Dar câteodată cu bătaia nu puteai să ajungi unde doreai. Era om ca și tine, dar era dușmanul poporului și dacă era dușmanul poporului, era, implicit, și al tău.

Așa că trebuia să-l lovești până când se reeduca. Reeducare. Ce cuvânt bine ales! Omul avea o educație greșită și trebuia pus pe linia corectă. Partidul asta făcea. Ce bine că exista partid! Altfel, cine te mai învăța care este direcția corectă și direcția greșită? Din capul tău puteau să iasă niște bazonii care să surpe pacea și liniștea întregului univers. Bătaie la tălpi sau tabla pe piept și bați cu ranga la el, până când îi faci bojocii zob.

Ei își dădeau acum seama că șefu' o să se răzbune crunt când își va reveni. În noaptea asta nu mai era posibil. Șefu' era ca Sarmisegetuza fără apă. Parcă îi tăiasse popa toate conductele de aprovizionare și acum se deshidrata. Prevedeau o partidă care le va aduce liniște un timp. Puteau să-I mulțumească lui Dumnezeu, dacă există, poate că partidul nici el nu este chiar așa sigur că nu există, adică este sigur, dar ei pot pune la îndoială, fără supărare, fiindcă sunt și argumente, dar poate și partidul are atâtea pe cap și nu le potrivește chiar pe toate. De ce, dacă nu există Dumnezeu, mai apare atâta consum de energie și de timp împotriva unora care cred în El? Nu-i o aberație? Partidul ce zice? Nu există Dumnezeu. Punct. Dușmanul cum gândeș-

te? Există Dumnezeu. Și-atunci partidul îl lasă pe nebun să creadă în fantasmagorica lui divinitate. Dar nu. Partidul se încrânce-nează, se aruncă încleștat în luptă pentru a-l convinge că nu este așa cum crede. De ce? Nu este superfluu? Ba da. Se poate spune mai mult, dar partidul..., dacă așa hotărăște, așa se face. Ce se poate spune? De pildă, că partidul tremură la ideea că unii cred ceea ce el învață să nu creadă. Ce înseamnă asta? Că partidul se teme? E posibil. Altfel n-ar fi atâta înverșunare. Lasă-i să creadă! Doar sunt atâtea rătăcirii pe lume. Dacă ai sta să-l iei pe fiecare în parte ce gândește, atunci partidul ar falimenta. Și poate că oamenii cei mai dedicați partidului s-ar putea să gândească și ei altfel. Puțin, dar altfel. Și dacă... Dacă toată această încrângătură de propoziții care sunt turnate în mințile lor au rolul de a-i programa să fie într-un fel anume, ca niște roboți? Chiar așa prostală în stil mare să fie?

Nici asta, cu demolarea bisericii, nu prea ținea. Sistematizarea orașului! Bălării oficiale. Naiba ăla de W. era pornit împotriva a tot ce-i românesc. Păi dacă ei, securitatea, ar fi fost să aleagă între W. și popă, l-ar fi dat dracului pe W. și l-ar fi pupat pe popă, pentru că afurisitul de primar își

bătea joc de tot ce-i românesc, iar omușoru' ăsta reușea să țină biserica în picioare. Putea să clacheze de la primul cuvânt, mai ales că toți, în frunte cu șefu', spuneau că-i prost. Dar el se ținea bine și era de admirat acum, când la toți li se vedea boșoalca la spate. Îi înfruntase și pe W., și pe Danciu, și pe ei, și pe partid, și pe toată Uniunea Sovietică. Nu se temea de nimeni și toți se temeau de el. Iar acum, treaba asta cu Hristos a înviat! Hm!

Capitolul 15

Minunea din celulă. Când securiștii devin pelerini. Pe vizetă lumea se vede cu totul altfel!

Părintele S. se roagă în celulă. O bucurie mai presus de înțelegerea firii i se revărsa pe chip, pe haine, pe mâini, ca o lumină care înfrumusețează. Gardienii care îl urmăreau prin vizetă erau mirați și mirarea îi ținea minute în șir la vizetă. Ce vedeau? De ce nu se mai săturau privind? Omul. Spre om priveau. Dar omul acesta era diferit de tot ceea ce ei știau că înseamnă om. Fiecare are în inimă un model de umanitate. Adică există un ideal și în funcție de acesta te poți ghida, îți poți evalua resursele de umanitate. Partidul le arătase că omul adevărat este comunistul devotat partidului, muncii, degajat de toate prejudecățile religioase, dedicat progresului și tenacității revoluționare. Acesta era omul nou și lumea nu mai avusese un astfel de model. Era peste tot proslăvit, omagiat, scos în evidență. Cu toate acestea, acest om li se părea multora că nu este decât un concept, o fantoșă, atât timp cât

în toate împrejurările vieții nu puteai întâlni ceva asemănător care să te facă să vrei să urmezi acel model. Modelul confectionat era supralicitat în teorie și absent în practică. De ce? Pentru că nu exista. Acesta era o himeră, nu un ideal. În general, oamenii devotați partidului aveau o moralitate îndoielnică. Egalitate? Frate cu cei mari, nu cu cei mici. Fiecare încerca să se folosească de relații, de funcție, de prestigiul limbajului de lemn pentru a trăi mai bine. Traiul bun era viziunea asupra vieții pe care orice comunist convins o avea la îndemână. Prin orice mijloace îți asigurai traiul bun. Omul trebuie să trăiască bine măcar în viața asta, dacă alta nu mai există.

Părintele S. se roagă în celulă. Nici nu e nevoie să vorbească ca să vezi omul din el. Era de ajuns să-l privești, iar ei asta făceau. Făceau cu rândul. Acesta era idealul pe care partidul voia să-l demoleze. Iată că nu reușise! Și chiar dacă-l omorau pe el, totuși ei îl priviseră și știau unde se situează omul din ei față de acel om. Dar ei nu erau oameni, erau subumanitate, maimuțe. Ce degradant! Costiug înțelegea de ce comunismul vrea să distrugă acel model de umanitate: pentru ca să nu se convertească într-un cap de acuzare. Nu poți trăi pe dru-

mul fals pe care l-ai urmat, cu gândul că drumul adevărat există și este altundeva. Dacă nu sunt oameni pe el, atunci el nu există, este perimat.

Costiug privi pe vizetă și îi veni să plângă. Plânse. Cât de mult îl bucura această întâlnire. Dumnezeu îl trimisese pe slujitorul Său aici, la ei, ca să le arate drumul și drumul se înfățișa clar, fără cuvinte. Ce greșeală face partidul vorbind atât de mult! În spatele cuvintelor se ascund adevărate râpe, prăpastii, găuri negre. Acum vedea comunismul ca pe o reprezentatie ieftină de a duce pe cineva cu zăhărelul. Numere nereușite de magie. „Veniți să vedeți hainele noi ale împăratului! Vai, ce frumoase sunt! Încântător mai e împăratul astfel înveșmântat! E o adevărată cinste că îl putem vedea așa pe împărat! Asemenea haine sunt unice!” Dar hainele nu există, ele sunt confecționate din vorbe, sunt doar o convenție a unui grup de oameni terorizați de frică, care nu ar recunoaște nici în ruptul capului spectacolul rușinos pe care-l perpetuează la nesfârșit. Iar copilul vine și spune: „Împăratul este gol.” Singurul care a îndrăznit.

Costiug făcea toate aceste asociații. Ce repede se succedau în mintea lui. Te du-

ceai la vizetă și filmul interior rula. Ți se dezvăluia sensul vieții tale, sensul pe care îl aruncaseși la reciclare. Colegii veneau și ei. Fiecare era avid de propria viață. Încotro? Erau două posibilități: omul acela închis și omul nou comunist. Adică a fi sau a nu fi. *Tertium non datur*. Era greu, greu de tot pentru ei, care fuseseră învățați că dacă nu-i unu, e doi, și dacă nu-i doi, e trei și așa mai departe. Multitudinea de euri trebuia desființată, altfel îi desființa pe ei, sufletele lor adevărate. Dar cum?

Ce frumoasă era noaptea aceea! Ar fi intrat cu toți în celulă lângă preot și ar fi stat acolo, așa, ca... proștii. Dacă el era prost, voiau și ei. Partidul îți interzicea să fii prost, dar era o greșeală fundamentală. Acum reieșea transparent. Uitați-vă, tovarăși, nu-i oare cel mai bine să fii prost? Ba da. Dacă și partidul s-ar fi uitat pe vizetă, ar fi văzut că e bine să fii prost. Dar partidul n-o să se uite niciodată pe vizetă, se uită ei, partidul are alte treburi. Ce păcat! Pierde mult! O singură privire pe vizetă și poți câștiga un sens solid al vieții.

Gardienii se mișcau cu o anumită evlavie, parcă pentru a nu-l deranja pe părințele. Aveau impresia că sunt la biserică, ei, care nu călcaseră de mici pe la biserică.

Dacă nu se duceau ei la biserică, venise biserica la ei. Celula așa li se părea: biserică. Părintele stătea în genunchi și murmura, apoi făptura lui rămânea nemișcată și lumina se desfăcea fuioare și circula aidoma unor curenți prin celulă, ieșeau prin ușă și intrau în ei. În mintea lui Paliuc se făcu dimineată. Ce minune! Nu mai simțise asta de când era mic și se ducea cu bunica sa la Înviere. Veniți de luați lumină! Asta simțise, așa era dimineata aceea.

Paliuc se uită mai bine pe vizetă și nu-l mai văzu pe preot. Se sperie așa de tare că nu mai găsi nici cheile și alergă sus pe la birouri țipând în gura mare că preotul a dispărut pur și simplu din celulă. Stârni râsete, dar imediat panică generală. Dacă era vreun vraci care face abracadabra și dispare într-un norișor de fum? Danciu! Dacă Danciu afla că a scăpat, îi sugruma. Intrau ei acolo, la subsol. Toți alergară pe scări, se împiedică, căzură și se ridicară, gâfâind și înjurând pe cei care îl păziseră toată noaptea. Dacă a fost vreun complot? Se priviră și suspiciunea își dezveli caninii lungi. Descuiară ușa și vrură să intre cu toții, buluc, dar nu fu nevoie. Preotul era acolo. Se ruga. Paliuc a avut vreo halucinație de-atâta nedormit. Respirară ușurați și

se uitară încă o dată tăcuți la preotul acela îngenuncheat, care nici măcar nu se mișcase în momentul în care se deschisese ușa. Parcă era plecat dintre ei pe o altă lume. Era nu știu cum. Parcă li se liniștiseră sufletele și inimile zâmbeau.

Când Danciu sosi la serviciu și intră pe ușa securității nu găsi pe nimeni. Toate erau vraiste ca după o bătaie. Se încruntă. Ce dracu' se întâmpla cu securitatea lui? Erau nebuni? Unde plecaseră? Nedumerit, puse mâna pe receptor și îl verifică. Avea ton. Inspectă rapid cu privirea holul, birourile și porni valvârtej spre subsol. Toți angajații securității, de la gradați până la paznic și femeia de serviciu (femeia de serviciu era tot unul dintre ei), stăteau și se holbau ca dobitocii în gura popii. Se întâmplase ceva? Ori se omorâse? Nu trebuia să se omoare, fiindcă el trebuia să vorbească mai întâi cu Radu și după aceea... Dar până atunci nu trebuia...

- Dacă s-a omorât, v-ați ars! zise el cu glas încet ca pentru sine.

Toți se dădură speriați înapoi. Liniștea aceea din glasul lui Danciu nu era a bună. Îl lăsară să vină și să se uite. Dădu din cap, închise ușa celulei și le făcu semn să se

ducă pe la treburi. Toți se executară. Paliuc rămase.

- Ce-ai rămas, bă, așa, zici că ești candriu?

- Nu știu cum s-a întâmplat, tovarășe locotenent-colonel, dar m-am uitat cu ochii mei și popa nu mai era în celulă. Nu vă mint, tovarășe, să moară mama!

- Bă Paliuc, ori ți-ai bătut joc de dobitoci, ori ești dobitoc, din două una. Hai, dispari din fața mea până nu mă răzgâdesc și te bag și pe tine cu el să vă țineți unul altuia de urât!

Paliuc o întinse urgent. Danciu oftă a necaz că avea de-a face cu astfel de proști. Dacă securitatea era slujită de oameni mai acătării, atunci Republica Populară ar fi fost a opta minune a lumii. Dispariții, apariții. Unde se credea ăsta, în filme? Se uită pe vizetă și nu văzu decât chipul obosit al unui om care îl obseda. Obsesia va fi scoasă din rădăcini și măcinată într-o moară specială, până când nu va mai rămâne decât praful din ea.

Capitolul 16

Din istoria blaturilor în fotbalul local. Compromisul ca știință a supraviețuirii cu orice preț. Iisus Hristos, nebunie pentru cei ce pier.

În sâmbăta de 7 decembrie, pe stadionul municipal, se desfășura una dintre etapele diviziei B la fotbal. Ninsese puțin, dar gazonul era în stare bună. Echipa orașului, FC Progresul, întâlnea o echipă din zona retrogradabilă și se vorbea de blat. Blatul este un fel de înțelegere între echipe. Ne întâlnim, jucăm, acum câștigați voi, mâine noi, în funcție de conjunctură. Astfel de lucruri erau normale. Echipa clasată pe ultimele locuri oferise opt „știuci”. Țsta era prețul înțelegerii. Echipele au intrat pe teren. La ora 11 a început partida. Stadionul era plin. Lumea savura un astfel de spectacol, spărgea semințe, vorbea, mai mânca floricele, și petrecea bine, încurajând sau huiduind. Echipa FC Progresul s-a mișcat foarte bine în prima repriză. Când a venit de la vestiare, era foarte obosită. Aproape că nu mai știa unde-i mingea. Degeaba se străduiau spectatorii să strige: „Uite-o, e lângă tine!”, jucătorul fugea în direcția

opusă, de parcă urmărea o altă minge văzută numai de el. Desigur, oaspeții au speculat astfel de erori ale defensivei și au înscris într-o poartă pe care nu aveai cum să n-o nimerești. Portarul se arunca după. Dar se arunca frumos. Spectatorii au huiduit la început, dar apoi s-au liniștit și au râs. S-au distrat. Așa trebuia să fie. Era frumos fotbalul în comunism. Chiar dacă se mai trântea câte un meci, așa cum se întâmpla acum, dar era frumos și toți se uitau și apreciau.

O să fie blat sau n-o să fie blat? Spectatorii vedeau și înțelegeau. Pe asta mizau și jucătorii, că spectatorii vor înțelege funcția utilitară a blatului. O judecată prea severă ar fi inoportună. Înțelegem, mergem mai departe cu bune și cu rele. Așa ceva nu se pedepsește. Nici n-ai avea dovezi. Unii jucători, sătui de a juca pe te miri ce, preferă să câștige o sumă onorabilă, și atunci se-n-tâmplă un astfel de joc. Ca în istorie. Ce, parcă vezi numai bătălii cinstite? Sunt și meciuri truate. Acum istoria are trucajele ei, fotbalul pe ale lui, dar nu sunt cu mult diferite. Din rațiuni variate, apare compromisul. Fotbalul reprezenta o rotiță mică, nu nesemnificativă, dar mică. Partidul era însăși roata istoriei, grea, masivă. Dacă o

astfel de rotiță o lua aiurea, pe miriște, însemna că a făcut-o de capul ei? Nicidecum. În angrenajul socialist, fiecare rotiță este cuplată la întreg. Așa cum merge întregul, merge și rotița. Compromisul se lucra la nivel național. Era un fel de uzină prin turbinele căreia veneau directivele pentru roțile mici. Dar era frumos. Păcat că era vorba de oameni nu de roțițe, dar în rest...

Tabela de marcaj indica minutul 60, iar Sile Lascăr, căruia prietenii îi spuneai Lăstărică, așezat pe bancă, urmărea partida cu sufletul la gură. Ai noștri nu trebuia să piardă. Era vital. Așa învățase de la unul dintre profesorii săi. Omul trebuie să fie cinstit. Așa era el. Și aștepta ca echipa pe care o susținea să-i confirme așteptările. Dar parcă nu mai aveau suflu.

- Hai, Badiule! De la tine așteaptă toată echipa!

Dar Badiu, jucătorul cu numărul 10 pe tricou, era ca inexistent. Ce se întâmpla cu el? Poate nu se simte bine. Mai bine să-l schimbe. De ce nu l-a schimbat la pauză? Dar a jucat bine în prima repriză. Tocmai. Lăstărică oftă adânc și nu mai sparse nicio sămânță. Își țuguie buzele nemulțumit și bātu plictisit darabana pe ciment. Mai bine nu mai venea la meci. Se ridică în picioare

și, spre surprinderea colegilor săi de muncă cu care venise, plecă fără un cuvânt. Se uită la marea aceea de oameni care se emoționa fals și care striga fără noimă. Ce să încurajezi? Un blat? Nu era de acord cu așa ceva. Fiecare echipă să-și păstreze prin valoare locul în clasament, iar dacă nu se poate, să retrogradeze. Mai bine o suferință onestă, decât o bucurie furată.

Începu să coboare scările, dar se opri brusc. Tot stadionul aplauda. Se întoarce. Se uită bine pe teren și văzu aceeași echipă obosită. De fapt, și echipele dăduseră mingea în aut și întârziiau repunerea în joc din cauză că atenția generală era îndreptată înspre un om. Sandu Stoenescu. Nebunul venea pe stadion și făcea deliciul publicului. Acum îl aplaudaseră, fiindcă li se părea simpatic. Salva ziua aceea de monotonia unui blat. Stoenescu nu stătu mult pe gânduri și începu să strige cu o voce care răsună puternic în tot stadionul:

- Mușcă-l de URSS!

Toți începură să râdă. Țsta era Sandu. Nu se temea de Uniunea Sovietică. Îi făcuseră loc să treacă și îl salutau: Baftă, Sandule! Salut, Sandule! Bate laba cu băiatu', Sandule! Și Sandu bătea. Echipele reluară jocul și atenția se mută asupra felului în

care decurgeau ostilitățile. Sandu se strecură printre ei și ajunsese undeva în capătul dinspre gară al stadionului, acolo unde era tabela cu scorul și cu ceasul. Se cățără relativ ușor și cu o bucată de cretă albă scrisese mare IISUS HRISTOS.

În ultimul minut, oaspeții înscriseră încă un gol: 2 - 4. Se uitară la tabelă din instinct și văzură IISUS HRISTOS. Își arătau unul altuia și râdeau. Un milițian îi întrebă pe cei care râdeau cine a scris obrăznicia aia pe tabelă, dar ei toți dădeau din umeri. Milițianul scoase o înjurătură scârboasă și râsul se stinse ca un foc peste care a căzut o flegmă uriașă. Toți se grăbiră să părăsească stadionul. Milițianul îl opri pe nebunul de Sandu, fără să știe că el este autorul, și îi porunci să se urce să șteargă prostia aia de pe tabelă, înjurând de dumnezei și de parastase. Stoenescu ascultă. Se urcă pe tabelă și de acolo îl fixă cu o privire tâmpă pe milițian fără să mai asculte nicio comandă. Nicio amenințare nu produse efectul scontat.

- Bă, boschetarule, șterge cuvintele ălea de-acolo, că te duc la Miliție și te bat până iese untul din tine.

- Cu nebunu' te pui, tovarășe milițian?
îi zise un paznic al stadionului. Lasă-l în
pace, că nu rezolvi nimic.

Roșu la față, milițianul dispăru pe
poarta stadionului.

Capitolul 17

De ce unele lucruri nu se pot spune decât în șoaptă. Sau de ce Partidul are întotdeauna dreptate. Oamenii din Republica Populară învață să tacă. Și tac bine până azi.

Sile Lascăr era un om cu frica lui Dumnezeu și a regimului comunist, așa cum erau în general oamenii din Republica Populară. El credea în Dumnezeu, dar nu se ducea la biserică, fiindcă oricum se ducea nevastă-sa pentru toți. Uneori îi spunea să se ducă și ea mai rar, adică o duminică da, una nu, ca să nu bată la ochi, că acolo, la biserică, sunt mulți ochi și nu este bine nici pentru ea, nici pentru el, să fie văzută așa des. Dar ea, Mariana, nu asculta și se ducea cu copilașul acolo și îi povestea de preotul acela care slujește ca un înger. Ar fi putut să vină și el să-l vadă, că tare frumos mai stătea acolo în biserică. Avea ceva care te făcea să-ți pară rău de fiecare secundă de dezamăgire pe care I-ai pricinuit-o lui Dumnezeu și să plângi.

Venind acasă de la meci, Sile a dat cu ochii de nevastă-sa care stătea în fața icoa-

nei și plângea. Se fâstâci, o luă înspre baie, apoi se întoarse ca și cum a uitat ceva.

- L-au arestat pe părintele S.! șopti Mariana deznădăjduită. Vor să demoleze biserica și n-aveau cum să o facă dacă era părintele acolo. De-aia l-au arestat!

Sile îi făcu semn să vorbească mai încet. Mai încet decât o șoptă? Mai încet decât o șoptă înseamnă să taci, iar ea nu putea tăcea, trebuia să spună, să se descarce. Ea se ducea la biserică acolo, fiindcă era cea mai apropiată și se simțea, cu fiecare duminică în care participa la Sfânta Liturghie, că parcă era cusută în pereții bisericii ca un macat care să țină de cald zidurilor. Iar ceilalți, ca și ea, erau așternuți acolo de parcă părintelui i-ar fi fost teamă ca biserica să nu răcească. Avea grijă de ea ca de un copil.

Ea și Sile plecaseră din sat și făcuseră aici școală, apoi se angajaseră. Sile la Întreprinderea de Defrișări și Destufizări, iar ea vânzătoare la Romarta. Pe Sile îl ținea din scurt, fiindcă văzuse ea cum alți soți, cu anturajele rele de prin uzine și fabrici, se stricaseră cu fotbalul, băutura sau femeile. Sile o iubea, știa și ea, și tocmai de aceea nu era de acord cu fotbalul, pentru că de acolo vin toate relele. Sile se justifica.

Întreprinderea lor intra într-o competiție județeană cu alte fabrici, fiecare avea echipă și nu făceau altceva decât să joace și imediat, putea să jure, dar nu-i bine să juri, venea acasă, nu mai întârzia niciun minut.

Lui Sile îi plăcea fotbalul. Să-l joace și să-l privească. Echipa lui de suflet era Rapidul și nevastă-sa nu putea să înțeleagă de ce dă el difuzorul așa tare. Măcar puțin să-l dea mai tare. Se uita apoi în ochii necruțători ai Mariane și ceda. Dar măcar la gol dădea mai tare. Putea să vină iarăși Mariana, nu-l mai interesa. Să se bucure baremi cu toată gura. Țipa: „Gol!” Ar fi vrut să-și aducă și colegii de muncă, pe Gică Hăntescu și pe Nelu Ispas. Cu ei doar se împăca cel mai bine. Făceau cu schimbul pe buldozer, glumeau, se duceau la o bere. Dar nu mai mult. Mariana îl filma imediat. Iar lui, dacă se puneă și bea mai mult de o bere, i se înroșea nasul și începea să râdă ușurel, așa, de nu se mai oprea. Și ea îl certa zdravăn. Pentru atât? Dar nu făcea scandal, era atât de cuminte, se ducea imediat la culcare, pe când alții, la un pahar în plus, deveneau nervoși, sălbatici, bătauși, spargeau vase, deșurubau

bușoanele de la contorul electric, dădeau afară din casă pe toți.

Mariana îl instruisese de la început că nu avea ce căuta cu Gică și cu Nelu acasă să asculte meciul. Fiecare să asculte la casa lui. Era cel mai bine. Sile ofta adânc și înțelegea. Mariana avea dreptate. Lui Nelu îi plăcea și să fumeze și i-ar fi afumat camera, s-ar fi întins la un pahar de vin în plus și nu se cădea. Sile era un soț supus, adică îi plăcea să fie pace în familie și pentru asta era dispus să renunțe la a mai sta zece minute în plus cu colegii, după ce ieșeau din schimb. Venea direct acasă și ei râdeau de el că-i sub papuc. Nu era sub niciun papuc, dar avea treabă. Gică și Nelu râdeau iarăși.

Se obișnuiseră cu toții așa. Mai auzeau pe câte unul înjurând partidul, dar nu-l luau în seamă. Era periculos. Putea să fie chiar vreun instigator. Dușmanii poporului sunt infiltrați peste tot, li se spusese. Era imposibil să nu dai de vreunul dintre ei! Și dacă nu dădeai? Întrebarea aceasta nu trebuia să ți-o pui, fiindcă stârneai bănuieli. Dar vorbind așa, cu tine însuți, chiar de tine trebuia să te ferești, ca nu cumva tu să devii dușman al fericirii celorlalți.

- S-o ia boala de fericire comunistă că m-am săturat! zisese într-o zi unul cu năduf.

Și după aceea, la câteva zile, a dispărut. Ți era frică și să întrebi unde e, de ce nu vine, ce i s-a întâmplat, ca nu cumva să fii luat complice. Cine știe ce crimă împotriva poporului a gândit! Precauție în tot ceasul.

- L-au arestat, Sile! Cu ce a greșit omul ăsta?

Sile dădu din umeri. Nu știa. Poate că a greșit cu ceva, partidul nu te arestează așa, fără motiv, ar fi absurd. Dar nu putea să spună asta nevastă-sii, că nu ar fi înțeles.

- Poate că e doar o neînțelegere, îngăimă el.

- Sile, aici nu-i neînțelegere, aici e lupta împotriva bisericii pe care ăștia vor s-o dărâme și se împiedicau de bietul părinte.

- Cine s-o dărâme?

- Cum cine? Partidul.

- Păi, partidul n-are utilaje, zise el deodată luminat. Tot noi avem și dacă noi nu vrem, nu se dărâmă.

Mariana clătină din cap și plecă la bucatărie. Sile era un copil. Dar îl iubea așa cum era și voia să aibă grijă de el. Mâncarea era pe aragaz, iar flacăra albăstruie

abia mai pâlpâia. Se uită la ea un timp până când se stinse. Poate că așa arde și flacăra vieții în noi, gândi ea. Și în biserică. Dacă nu este gaz care să întrețină arderea nu se face mâncarea. Dacă nu este hotărâre de a spune un cuvânt potrivit atunci când partidul aruncă cu pietre în chipul lui Hristos, atunci nu există viață. Ceea ce dă tărie flăcării este în interior. Dumnezeu! Părintele S. era plin de Dumnezeu. Partidul a știut bine că el întreține flacăra și a tăiat sursa de aprovizionare. Oftă iarăși și, ca un adevărat bărbat, luă cheia, desfăcu filetul la butelie, lăsă furtunul să cadă și cu butelia în brațe strigă:

- Sile, s-a terminat butelia!

Capitolul 18

Tratamentul neomenesc din arestul securității. Dialogul lui Danciu cu părintele S. este o neputință: neputința culturii morții de a se împărtăși din cultura Vieții.

Sosi noaptea. Danciu parcă așteptase o viață întreagă. Dar acum, dintr-odată, se relaxase. Intra la subsol și asta făcea el cel mai bine: ancheta de noapte, interogatoriul prelungit până la epuizare, combinat cu bătăi și amenințări. Dacă îi părea bine că înaintea lui se află Radu S.? Nici nu mai conta. Înaintea lui se află dușmanul unui popor întreg, dușmanul care poate lua în orice clipă o altă înfățișare, dușmanul care dispune de atâtea metode și strategii, dar care trebuie contracarat, anihilat și reeducat. În sufletul lui Danciu nu mai persista nici măcar o umbră de nostalgie a vremurilor de odinioară, când ei doi fuseseră colegi. Nici pe nume nu mai avea rost să-i spună, dușmanul nu avea nume, era dușman și gata.

Părintele S. fu mutat într-o încăpere specială și așezat pe un scaun. Scaunul de anchetă. Acolo veni Danciu însoțit de doi

oameni. Țștia erau femeile de serviciu ale securității. Femeile de serviciu erau numiți bățăușii și criminalii pe care securitatea îi folosea în anchetele pe care le desfășura. Danciu puse becul să proiecteze în ochii dușmanului și vorbi primul:

- Te comporti ca o jigodie ordinară, și se răspunde ca unei jigodii ordinare. Bă, banditule, partidul e sătul de dușmani. Cu de-alde tine scui pă-n tinetă. Partidul vorbește frumos cu el, îl pune să semneze, iar el își bate joc. Aaaa, muști mână pe care stăpânul și-o întinde ca să te hrănească? Păi ești o javră periculoasă atunci. O să vezi ce cățeluș blând o să iasă din tine. Și-o să și semnezi. O să pui semnătura aia, dacă nu, eu îți tai mână și semnez cu ea.

Făcu un semn din cap și băieții își începură treaba. Ploua de peste tot cu lovituri de gârbați și bătă care ținteau profesionist în trupul dușmanului. Dușmanul se ținea tare. Bățăușii nu erau învățați cu astfel de oameni, care nu scot sunete. Popa ăsta poate e vreun fermecător ceva! Loveau în el ca într-un sac plin cu nisip și el nimic. Îi mai intimidau câteodată și sclipirile acelea albastre care ieșeau de sub mâinile lovite, de sub arcadele sparte. Sângele cursese peste tot pe jos. Obosiseră.

Făcuseră chindie mare de Sfântul Nicolae, pe unul dintre ei așa îl chema, tăiaseră porcul și mâncaseră și băuseră de-atunci până acum o oră când îi chemase șefu'. Simțiră amândoi o greață ce le urca din stomac direct în gură, accelerată de aburii aceia de sânge bălțit.

- Șefu', îndrăzni unul din ei, mie îmi vine rău. Ies afară!

Și ieși fără să mai aștepte să vadă ce zice Danciu. Danciu se ridică de pe scaun și se uită atent la celălalt. Gâfâia ca o fiară hăituită, de parcă el era victima, nu dușmanul întins pe ciment.

- Dispari din fața mea! Duhnești a alcool! tună Danciu care nu suporta mirosul de băutură.

- Șefu', a fost ziua mea, și ne-am distrat și noi. Parcă eu știam că am în noaptea asta treabă? se miră bățăușul ieșind.

Danciu îl studie câteva minute pe dușmanul întins pe jos și fu mulțumit. În fiecare noapte de acum înainte avea să urmeze aceeași procedură și dușmanul trebuia să cedeze. Trebuia! Altfel, tot ce învățase în școală se dovedea inefficient și nu voia să creadă asta. Partidul avea răspunsul potrivit pentru fiecare categorie subumană, așa cum era și acest hoit ce credea că fără par-

tid poți avea viață. În curând n-o să mai aibă și o să fie prea târziu. Toată viața lui s-a dovedit un prost și nici acum, când i se oferea șansa îndreptării, nu se lăsa convins să abandoneze comportamentul ăsta complet idiot și să se facă om adevărat, adică să aibă o judecată sănătoasă, să înțeleagă că aici nu e așa cum crezi tu, că scoți din capul tău un Dumnezeu și-L așezi în cer și, gata, ai Cui să te-nchini. Dar ai întrebat și tu partidul dacă-ți dă voie să ai Dumnezeu în cer? O iei după capul tău prost și uite ce pățești! Fie-ți milă de tine, prostule!

Toate astea îi trecură în câteva secunde prin creier, apoi ieși sictirit peste măsură, că nici nu mai înțelegea rostul lucrurilor. Stelele nu se vedeau pe cer. Era înno-rat. Dădu peste vomitătura lui Nicolae și-l înjură de dumnezei în gura mare. Bătăușii se topiseră de mult, însă, și înjurătura căpă-tă un ecou sec în noapte. Asemenea nopți erau un chin. Așa fuseseră de la început, de când dăduse primul picior în botul deja umflat al unui deținut de la Gherla. Avea pe-atunci 18 ani, dar era recunoscut pentru agerimea gândirii și a loviturilor. În orele acelea de practică nocturnă se călise îndeajuns pentru a putea servi țara, ocrotind-o de oameni care îi pot face un rău in-

calculabil chiar și printr-un singur gând. Totul se învârtea în jurul unui singur gând: Dumnezeu. Dumnezeu ăsta era un adevărat coșmar. De Dumnezeu se lega și încă-pătânarea aceea a unora pe care cele mai crunte bătăi nu reușiseră să-i învețe ceva, se lega dragostea de țară, chiar nu întâlne-se unul măcar care să creadă în Dumnezeu și să nu-și iubească țara, ca și cum ar mai fi putut exista o iubire, o altfel de iubire în afară de cea pe care educația socialistă o propovăduia! Se lega atitudinea care-l sco-tea din minți, argumentele pe care nicio-dată nu putuse să le combată, și avea con-vingerea că nici Marx și Engels în persoa-nă de ar fi fost, nu ar fi știut să se descurce, pentru că mintea ăstora era atât de întor-tocheată, pe când doctrina socialistă era extrem de simplă. Partidul decapitase hi-dra aceasta a gândirii în care Dumnezeu ocupa un loc esențial, închisorile gemeau de astfel de deținuți, dar nu era suficient. Iată că sămânța rea rămăsese și unul ca el trebuia să o stârpească, pentru a nu distru-ge ceea ce partidul semănase. Dumnezeu! Dacă partidul spune că Dumnezeu nu exis-tă, atunci așa e. Și chiar de-ar exista, dacă spune că nu există, apoi nu există. Dar ori-cum nu există. Dacă ar fi existat, atunci ar

fi văzut și el absurditatea aceasta a suferinței pentru El și ar fi dat poruncă să înceteze. Pentru oamenii Lui trebuie să facă totul ca să fie fericiți. Așa cum face partidul. Dar Dumnezeu îi lasă cu capul spart, ca pe popa ăsta, și nu-I pasă. Nu că nu-I pasă, I-ar păsa dacă ar exista, însă, neexistând, n-are cum să-I pese. Orice logică de bun simț admite aceste argumente.

Și totuși avea o nedumerire. Nici el nu știa ce e. Un fel de mirare i se strânsese în coșul pieptului ca o ceață și nu-l lăsa să fie mulțumit de cursul acesta firesc al lucrurilor. Gândurile sale erau corecte față de partid, își făcea în fiecare seară autodemascarea în fața conștiinței sale și reieșea că nu are ce să-și reproșeze. Nici măcar un gând întâmplător din care partidul să iasă cu un firicel de praf. În mintea lui era o disciplină exemplară. Un gând nu se ivea la întâmplare, totul se derula conform unui plan care presupunea întreaga sa viață, întregul său fond, tot nucleul de achiziții, în funcție de care o întâmplare sau alta era evaluată. Și, totuși, referitor la acest Dumnezeu se puteau spune multe. El însuși își întocmise o bază proprie de date. Cu fiecare anchetă, cu fiecare întâlnire de noapte, se strângeau informații pe care le

pusesese cap la cap, ca să poată extrage în cele din urmă o concluzie pertinentă. Ceea ce îl deruta foarte tare era impactul cuvintelor, adică aceleași cuvinte pe care poate că le auzi de nu știu câte ori și nu ți se întâmplă nicio revelație, iar când le auzi rostite de un astfel de nebun mistic, ți se înfioară pielea pe tine de parcă ar vorbi direct cu altcineva dinlăuntrul tău. Avusese prilejul să se confrunte cu oameni pe care nu dădeai nici un ban, dar care aveau răspuns la orice întrebare a anchetatorului. Ce dușmani perfizi! Și de fiecare dată Îl amestecau pe Dumnezeu! Cum o fi să trăiești cu o astfel de iluzie toată viața? Cumplit! Singurul lucru pe care l-ar fi dorit, ar fi fost acela de a-i fi întrebat cum de au puterea asta de a rezista, de a vorbi așa cum vorbesc, de a construi mereu punțile pe care partidul se străduiește să le distruge. Dar îi era rușine. Să se coboare până aici în fața bandiților? Niciodată. Dar... poate că acum avea o șansă!

A doua noapte sosi repede. Danciu era la post. Femeile de serviciu nu fuseseră chemate. Porunci să-l aducă pe bandit în camera de anchetă și, după ce gardianul ieși, luă scaunul și-l așază chiar în fața celui pe care stătea părintele S., așezându-se.

- Radule, începu el nesigur, tu..., de ce faci toate astea? De ce te lași călcat în picioare, când ai fi putut, cu un singur cuvânt, să-ți păstrezi demnitatea?

Părintele S. era tras la față și epuizat de bătaia primită cu o noapte în urmă, în care pierduse mult sânge. Se vedea acest lucru pe fața lui. Se concentrează asupra întrebărilor și răspunse după o clipă de tăcere:

- Tu vrei să știi lucrul ăsta, fiindcă nu ești împăcat cu propria ta condiție. Am înțeles asta de prima dată de când am vorbit. Sunt câțiva ani...

- Spune-mi de Dumnezeuul tău, spuse deodată Danciu, cu o sclipire ciudată în ochi.

Părintele S. îl privi iarăși. Danciu nu-l pierdea din ochi. Studiu de caz. Observă că albastrul acela începe să capete luciri intense, ca și cum niște transformări profunde aveau loc îndărătul lor. O clipă, Danciu avu senzația că ochii aceia au două deschideri: una înspre el, iar alta înăuntru, la care el nu are acces. Acolo voia să intre și să vadă. Ce se petrecea înăuntru? Ce vedeau ochii aceia înăuntru?

- Taina nu poate fi fărâmițată! spuse părintele S. blând. Dumnezeu este taină și petrecerea Lui în inimă este necunoscută celor care luptă împotriva tainei. Existența

lui Dumnezeu este un lucru firesc pentru mine, care în fiecare clipă mă întâlnesc cu El. Dacă nu m-aș întâlni, nu ți-aș spune, fiindcă ce rost are să-ți spun cuvinte fără viață? Cuvintele mele își iau viața din El și astfel ajung să lovească în inimile celorlalți pentru a le deschide. Dar nu eu le port, ci taina care este în ele. Iar eu nu fac decât să mă las purtat de taină.

- Nu înțeleg!

- Poate că dacă ai fi avut de gând să înțelegi, ai fi înțeles, dar tu cauți să-ți explici cum de te clatini atunci când te lupți cu cuvintele acestea. Vrei să găsești o metodă de a le compromite, dar nu știi cum să faci. Îți spun eu: nu vei găsi niciodată. Ceea ce faci tu, și alții ca tine, este deicid. Dar Dumnezeu nu moare și de aceea te miri. Că tu omori mereu și El este viu. Asta îți surpă încrederea și pentru asta mă întrebi de Dumnezeu, dar eu îți spun mai mult decât atât: nu e târziu nici măcar acum să alegi de partea cui vrei să lupți. Dumnezeu te așteaptă și te va aștepta până la sfârșit, așa cum așteaptă pe oricine.

- Eu aș vrea să nu mă aștepte degeaba, că nu vin. Dar aș vrea să-L întreb pe Dumnezeu ăsta al tău de ce te abandonează în asemenea situație? De ce nu te aude?

- El este acum cu mine și privește înspre tine. Îl vezi?

Lui Danciu i se păru o nebunie să privească în ochii lui Radu. Ce prostie mare, mare cât universul! Să nu se mai poată uita în ochii unui anchetat, asta nu i se mai întâmplase! Dar dacă se uita acum în ochii lui Radu, ar fi trebuit să recunoască exact ce-i spusese: că Dumnezeu din inima lui privește înspre el. Așa simțea! Se simți pentru prima dată laș. În fața unui prost! Se compromisese, dar trebuia să afle tot și apoi îl omora.

- Suferința este un dar. Cine nu suferă nu iubește. Dar este libertate. Și mai este și iubire. În toate acestea se cuprinde Dumnezeu. El este Căutătorul de inimi, minunatul călător ce își imprimă urma pașilor Săi pe noroiul din inimile noastre. Prin inima mea a fost de ajuns să treacă o singură dată și L-am recunoscut, iar de atunci nu mă mai despart de El. Fără El nu ți-aș putea vorbi acum astfel. Eu sunt un nimic, dar dacă tu vezi mai mult decât un nimic, este doar datorită Lui, Care a avut milă cu mine. Tu știi, Vasile, că eu sunt un prost. Nu știu de ce Dumnezeu mi-a rănit astfel inima, dar acum, așa cum mă vezi, nu mi-e teamă de nimic și sunt în stare să dau orice

pentru ca Dumnezeu să nu moară niciodată aici, ci să fie viu. Viața mea? Nimic nu valorează fără El. Acest Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său să pătimească pentru noi, iar eu Îl iubesc pe acest Fiu ca pe nimic altceva. Ceea ce vezi tu înaintea ochilor tăi e un hoit. Cuvintele mele sunt vii, dar ele nu vin din ceea ce-i omenesc în mine. Eu n-aș putea vorbi niciodată astfel în fața ta, chiar de-ar fi să-mi pregătesc discursul foarte bine. De aceea și ceea ce-ți spun nu e un discurs, e Viața, adică e Hristos, Care ia chip de cuvânt viu și pornește ca un fior dinspre inima mea înspre a ta. Crede-mă, Vasile, n-aș vrea să trăiesc o secundă fără Hristos. Tu-mi zici să semnez, dar semnătura mea ar fi un pumn în obrazul deja învinețit al lui Hristos. Să lovesc eu, asta îmi ceri? Mai bine să fiu eu lovit de atâtea ori, încât să nu mai mișc, decât asemenea gând.

- Nu ți-e teamă că vei muri și mort fiind ți se va dezvălui o lume care e diferită de tot ce gândești acum? Dacă Dumnezeuul tău este o halucinație?

- Îți zic că nu e, așa cum nici eu, nici tu nu suntem acum halucinații. Sunt așa sigur de Dumnezeu, pentru că și Dumnezeu este sigur de mine. El are încredere în mi-

ne, deși eu sunt slab. Și-ți mai spun ceva: sunt fericit. Iar fericirea aceasta este așa de mare, că nu ți-o pot explica și chiar dacă aș face-o, n-ai putea s-o înțelege. Ar trebui să-ți pui măcar această întrebare: cum, cu toată bătaia pe care am luat-o, eu sunt fericit, iar tu, ești atât de lipsit de fericire? Și mai cred că nici măcar un minut de fericire nu ai trăit pe acest pământ. Trebuie să fii tare nefericit și nefericiți sunt toți cei care-L omoară pe Dumnezeu în inima lor. Dacă vrei să afli asta de la mine, îți spun: da, există fericire și există Adevăr. Pe acestea nimeni nu mi le poate lua. Vezi? Trupul meu îți aparține. Poți face ce vrei cu el, dar autoritatea asupra conștiinței mele nu o ai, nu poți s-o ai niciodată. Și nu o fac din îndărătnicie, ci doar purtat de dragostea cea mare a lui Dumnezeu. Dacă te uiți în ochii mei, vei vedea că nu te urăsc, pentru că nici Dumnezeu din mine nu te urăște, ci te așteaptă. Dar văd că tu te urăști, te urăști într-atât, încât vrei să te răzbuni.

- De unde știi gândul meu, izbucni Danciu. Zi acum, imediat, cum l-ai aflat? De unde știai că asta îmi trece prin cap?

- Inima mea te simte. Domnul Care trăiește în inima mea plânge și de aceea. Lasă-mă să te îmbrățișez, Vasile, și o să

vezi că inima ta va ceda. Îl vei primi pe Hristos și nu vei mai prigonii Biserica.

Părintele S. întinse mâinile spre el și cătușele zornăiră metalic. Danciu sări ca pe arcuri. Privi hipnotizat spre mâinile lui Radu și îi păru că mâinile acelea sunt chiar mâinile lui Hristos întinse spre el. Îngheță. Se îndrepta spre haos, spre o prăbușire iremediabilă. Și nimic nu-i venea în ajutor. Făcu un efort teribil de a nu se lăsa absorbit de albastrul acela senin, frână cu disperare, iar gura i se încleștă într-un spasm ciudat, de parcă un demon îl posedă. Își reveni. Era iarăși stăpân pe sine. Lovi mâinile acelea întinse cu o brutalitate ce-i provocă mulțumire, apoi începu să-l bată sistematic tocându-i fiecare mădular, fiecare bucățică de trup. Se oprea să respire, apoi iar dădea. Danciu era o fiară însetată de sânge. Când sângele murdări totul în jur, se opri. Nu-l interesa dacă mai trăiește sau nu. Ieși din cameră și imediat în urma lui intrară gardienii. Unii îl luară pe părintele S. și-l duseră în celula lui, iar alții se apucară de curățenie. Găsiră o zdreanță de buză și dinți pe jos. Lovise tare șefu'!

Capitolul 19

*Poveștile adevărate ale lui Nelu Ispas.
Șoapta profetică a nebunului.*

Nelu Ispas avea sacul plin cu povești și toate numai din satul lui. Povești adevărate, dar spuse cu o artă care te făcea să hohotești sănătos. La muncă ar fi fost plictiseală mare, credea Sile, dacă n-ar fi fost Nelu să mai destindă atmosfera. Acum, când se întorcea de la schimbul doi, era târziu, trecut de zece, se gândea zâmbind la felul în care începea. Știi valea aia dinspre Otmăt? Te băga în ceață. Cine să știe valea dinspre Otmăt, un cătun pierdut prin Bărăgan! Dar el întreba ca și cum toți ar fi copilărit pe-acolo cu el. Sau poate că se lega de detaliul ăsta ca să dea substanță poveștii.

Azi le povestise cum se întâmplase la colectivizare, în '49. Nimeni nu voia să se înscrie. Taică-su avea pământ, avea căruță și animale și de ce să și le dea la colectiv? La puturoși? Dacă asta era egalitatea, atunci, mulțumesc frumos, nu. Și când, deodată, ce să vezi, toți țiganii în colectiv. Sarmales, Pardales, Argint și alții. Ca moțu-n frunte. Țăstia nu munceau, stăteau ziulica întreagă

și dormeau sub căruța cu coviltir și după aia se duceau pe câmp la furat. Furau de la cine se nimerea. Acum, dacă totul se naționaliza, pământul era al statului, iar ei furau de la stat, că doar statu-i băgase în colectiv și trebuia să le dea de potoleală. Altfel ieșeau din colectiv. „Bă, Cioară, tu crezi că ieși din colectiv așa cum crede creierul ăla mic al tău?” Da, așa credea, să moară Ciupilan dacă nu credea așa. „Vericule, lasă-mă, mânca-ți-aș, să trăiesc și eu că am opt suflete de hrănit”, zicea țiganul văicărindu-se. „Dă și mie un sac de grâu, pupa-ți-aș mânușițele tale, vericule!”

Țiganul era chemat la muncă, dar la muncă nu se ducea. Adică se ducea și stătea pe câmp, sub căruță, și nu făcea nimic. Apoi începea să se tânguie că-s vremuri grele, că a greșit intrând în colectiv și până nu-i dădeai și niște untură nu scăpai de el. Și așa mereu, că se săturaseră activiștii de partid de frumoși din ăștia. Dacă partidul făcea colhoz doar cu de-alde Argint, se ducea dracului comunismul.

Treptat, oamenii, loviți bine pe sub coaste, au intrat în colhoz, iar țiganii au ieșit. Mai rămăsese unul, Fieraru, care se ocupa cu cositoareli de tot felul, lipituri și peticeli, iar utilajele agricole se mai stricau

și aveau nevoie de câte o lipitură. Țsta era băiat serios, adică în felul în care un țigan poate fi serios. Cel puțin muncea. Puțin, dar muncea. Într-o zi, s-a întâmplat că a venit secretarul de la județ în inspecție și a găsit atelierul ziua-n amiaza mare închis. Fieraru dormea. Cât îi țiganu de mic, după masă doarme-un pic. Iar țiganul respecta acest principiu cu tenacitate. Tovarășul secretar era însă furios, că așa se întâmplă cu secretarii de partid, odată li se întunecă cerul și scot fulgere pe ochi. Înjură pe țigan și pe toată șatra lui că stă mașina cu radiatorul fisurat și n-are cine-l cositori. Când l-au adus pe țigan de-acasă, tovarășul secretar îi arse o palmă cam pe la ureche, așa, că cioara începu să croncăne pe tonalități înalte, de-ți venea să-l iei și tu la bătaie să tacă din gură, că tovarășu' e supărat. A reparat radiatorul, a plecat tovarășul secretar, iar țiganul s-a luat de gânduri. Nu mai voia în colectiv, nu mai voia nimic, se săturase de tot, și de oameni, și de viață.

A aluat-o așa, pe câmp, gândindu-se că cel mai bine e să se spânzure, că așa fac toți cei care nu mai au poftă de viață. Se spânzură și gata, termină cu nefericirea. Să vadă și ei că există hotărâre la țigan, nu-i țiganu' așa, ce crede românu'. Are demni-

tatea lui și așa va muri, demn. Ajunse în valea dinspre Otmăt, văzu un cireș fălos, îl cunoștea, era al lu' Crăciunoiu, își scoase cureaua, avea una lungă și rezistentă, se prinse de brâu și de o cracă grosă și stătu atârnat așa în copac vreun sfert de ceas până când trecu un rumân care-l văzu și se miră de el ce face acolo.

- Ce să fac, vericule, m-am spânzurat, dacă nu mai era de trăit în colectiv!

Rumânul clătină din cap, râse și plecă mai departe. Veniră și alții. Iar unul mai mucalit îi spuse:

- Păi bine, mă, panaramă de ȝigan, așa te spânzuri tu? De brâu?

- Da' cum, vericule? întrebă mirat făurarul.

- De gât, cioară! Îți pui cureaua de gât și atunci zici că te-ai spânzurat.

- Aoleu, vericule, cum de gât? Vrei să nu mai respir?

Sile Lascăr râdea pe înfundate de unul singur, aducându-și aminte de ce le povestea Nelu Ispas. Iată de ce sunt buni colegii, pentru că îți oferă niște clipe de bucurie într-o vreme când nu prea ai de ce te bucura. Apoi își aduse aminte de alta zisă de Nelu. Cum venise unul fonfănit la biserica din sat și îi arăta cu degetul preotului:

- Uite, aici partidul vrea să facă un club pentru oamenii din sat. Trebuie să ne ocupăm urgent.

Lui Sile i se părea că-i poveste. Cum să transforme biserica în club? Dar povestea era istorie adevărată. Nelu nu știa să inventeze.

- Uite, acolo unde-s icoanele ălea multe (se referea la altar), acolo să fie scena!

Ăștia chiar erau porniți împotriva bisericilor. Dacă nu le dărau, le transformau în cluburi. Nu mai avea mult până când să ajungă acasă, când o umbră se furișă pe lângă el și-i spuse:

- Domnul știe inimile tuturor și zice să te pocăiești că zilele rele sunt. Să nu cumva să-I dărâmi biserica la care El ține.

Și umbra dispăru în noapte. Sile se opri uluit. Ce fusese asta? Ca o nălucire! Se frecă la ochi, apoi rememoră cuvintele și parcă i se păru cunoscut glasul. Nu cumva era... Ba da. El era. Nebunul de Sandu Stoenescu. Chiar că-i nebun! Cică să nu dărâme biserica! Cine, el? Hm!

Capitolul 20

Cinci ani de condamnare. Una dintre posibilitățile de a te sustrage sistemului dictatorial este să te consideri mort pentru lumea aceasta. Dovada inutilității torturilor vine din faptul că mai înainte părintele S. murise lumii acesteia.

La o săptămână și ceva de la arestarea părintelui S., Eleonora primi o înștiințare cum că soțul său a fost condamnat de Tribunal la cinci ani de închisoare. Când s-a desfășurat procesul? Sub ce acuzație? Cu ce avocat? Izbucni în plâns. Plânsese tot timpul acesta, dar mai avea o speranță, că poate într-o zi va apărea acasă. Acum se năruise totul. Tot visul frumos al familiei lor. O privi pe fetița care dormea și care avea să crească de acum înainte cine știe cât fără tată. Cinci ani! De obicei, acești ani se prelungeau până la deznădejde. Auzise de atâtea cazuri în care soții fuseseră luați noaptea din așternuturi, aruncați în dube și duși în necunoscut. O pustietate teribilă i se născu în suflet. Se prăbuși de durere într-un leșin adânc.

Danciu ar fi vrut să-i scoată inima aceea în care zicea că trăiește Hristos. Cum poate să trăiască Cineva într-o inimă? Cea mai mare nerozie, pe care nu puteai s-o întâlnești decât la cei care se contaminaseră de misticism din copilărie. Își aminti de versurile care se potriveau atât de bine acum, când în față avea un veritabil dușman de clasă: „Urâți! Urâți! Căci nimic nu-i mai sfânt/ Ca ura strajă vieții pe pământ.”. Și-l ura. O, cum îl mai ura! În fiecare noapte îl supunea unor torturi inimaginabile, care îl reconfortau. Îl va face să-și ceară iertare pentru tot ce a gândit și o să vadă el, după atâta suferință, cât valorează acest Hristos! Nimic! Nu zicea așa și versul *Internaționalei*: „Sculați, nu-i nicio mântuire în regi, ciocoi sau dumnezei!”? Ce este în acest caz libertatea? - se întrebă înfiorat Danciu. Răspunsul îi devenea tot mai clar. Era moartea celuiilalt, a celui care susținea că ar exista o altfel de libertate. Tocmai asta îl împiedica pe el să fie liber: credința celuiilalt într-o libertate care nu-i a lui. Dacă dispărea omul care considera în chip dușmănos libertatea, atunci credința aceea nu mai avea resurse, nu mai dispunea de adepți, intra în criză. Hristos există pentru că inima ta e vie. Dacă încetează să mai ba-

tă, atunci și Hristos încetează să mai existe. Biserica? Cuib al misticismului care este atât de primejdios, vezi bine. Omul nou va întârzia să se nască atât timp cât astfel de oameni vor trăi, atât timp cât astfel de locașuri vor fi în picioare. De aici pornește tot sistemul acesta perfid al credinței, din faptul că partidul nu a sugrumat definitiv această umanitate bolnăvicioasă, ci a lăsat să se înalțe tot mai semeață buruiana otrăvitoare care este Biserica. Toată plaga societății actuale din Biserică vine, își repetă Danciu. Aici sunt plămădite toate argumentele împotriva fericirii omului pe pământ. Dacă nu ar fi Hristos, omul ar putea fi cu adevărat fericit, dar așa, iată, lumea se dezbină și începe războiul fratricid. Ne ucidem între noi. Dar este necesar. Pentru libertate. Altfel, am fi toți robi ai acestei concepții dușmănoase într-un Dumnezeu pe care nimeni nu-L înțelege.

- Tu-L înțelegi pe Dumnezeul tău?

- Dumnezeu este iubire și iubirea trăiește în mine, iar fără iubire nimic n-aș putea să gândesc. Gândirea mea este dovada prezenței iubitoare a Dumnezeului meu și al tău, fiindcă și al tău este, chiar dacă tu nu recunoști lucrul acesta. Nimic nu este mai presus de Adevăr, iar Adevărul ne va face

liberi. Hristos este Adevăr și din cuvintele mele poți să simți acest Adevăr, așa cum alte cuvinte nu ți-o pot spune, pentru că nu sunt trăite. Dar eu L-am aflat și îți spun și ție, ca să crezi și să primești Adevărul.

- Dacă Dumnezeu este Adevărul de care spui, de ce nu face dreptate pe pământ? De ce se ascunde și nu se arată? De ce nu este totul clar, ca să pricepem toți?

- Dacă nu trăiești în Duh și-n Adevăr, n-ai de unde să înțelegi iconomia divină. Ai putea înțelege că, din multa Sa iubire față de om, îi acceptă acestuia până și lupta împotriva acestei evidențe a iubirii? De ce face asta Dumnezeu? Pentru că are motive. Iubește. De aceea, mintea fără inimă nu poate pricepe această taină. Rațiunea vede nedreptatea, fiindcă ea survolează, dar nu pătrunde în adânc. Rațional, frica biologică produce ravagii; rațional, pierderea onorabilității este un cataclism al personalității umane; rațional, societatea este un mecanism reglabil cu cheie comunistă. Dar rațiunea nu poate cuprinde taina. Ea nu-și poate explica de ce sofisticatele metode de anchetă și tortura nu produc cu exactitate efectele scontate, nu înțelege cum un om poate să stea drept, în ciuda repetatelor încercări de a-l încovoia. Dar inima

înțelege că este vorba de un Adevăr veșnic, la care nu se va ajunge niciodată pe calea progresului. Adevărul nu este apogeul unei evoluții, deoarece la capătul evoluției se ascunde neantul. Toți credincioșii progresului sunt convinși că, treaptă cu treaptă, adevărul va fi cucerit. Cât de falsă este această supoziție! Relativismul acesta evreiesc domină despotic prin ideologia de partid. De aceea este atâta obstinație în a dărâma turla înaltă a Adevărului absolut. Este incriminator să știi că există Adevăr absolut, iar tu să te complaci în enunțuri relative. Pentru aceasta, pentru a se substitui Adevărului, s-a ivit comunismul, credința în omul nou, în omul desfigurat, căci altfel nu pot să-l numesc pe cel care s-a lepădat de Hristos, ca să creadă într-un înfricoșător viitor fără Adevăr. Omul nu poate trăi fără o credință, este firesc, iar partidul știe ce face. Livrează un surogat de viață, obligând pe toți să accepte că aceasta este viața. Nu pot să cred! Și nu pot, pentru că trăiesc în Hristos și Hristos trăiește în mine și știu că aceasta este viața. Dacă n-aș ști, aș fi, probabil, unul dintre ucenicii ideologici ai partidului, unul dintre mulții înșelați care urmează cu sete pe firul secat al izvorului. La sfârșit, acolo, când vor

ajunge, vor înțelege că acel izvor nu a avut niciodată apă și că imaginația lor a fost păgubitoare. Propaganda de partid toarnă în sufletele oamenilor noi direct sterpiciunea. Copacii roditori sunt indezirabili și sunt făcuți vreascuri de foc. Partidul vrea copaci goi și îi are, pentru că, fără Dumnezeu, oamenii sunt astfel de copaci goi. Rodul lor este amăgirea.

- Ce mai contează o iluzie sau alta, dacă oricum moartea șterge totul? Eu mă amăgesc cu partidul, iar tu cu Dumnezeul tău. Moartea va încheia aceste socoteli bizare.

- Iluzia nu este universală. Dacă ar fi așa, atunci Dumnezeu n-ar fi decât o altă amăgire. Dar Dumnezeu este viu și face moartea neputincioasă. Fiul Său a arătat moartea din trupurile noastre și noi am văzut-o prin Învierea Sa. Dacă o vedem astfel - singura perspectivă justificată -, moartea nu există. De aceea nu mă tem. Nimeni în această lume nu a promis Învierea decât numai Hristos, Care a înviat a treia zi și ne-a dat nădejde. Vezi tu? nu iei în calcul Învierea, pentru aceea crezi că un creștin este nici mai mult, nici mai puțin decât un nebun. Și eu vreau să fiu nebun până la capăt, pentru că acolo, la capăt,

este Hristos. Nici la sfert, nici la jumătate, ci la final. Moartea a fost asumată, iar noi, prin Hristos, ne-am asumat-o. Uită-te atent la mine și vezi că eu sunt mort pentru toate idealurile tale, nimic nu mă obligă, nimic nu mă determină. Sunt cu adevărat liber. Sunt mort pentru această lume fără Hristos și viu numai pentru El, Cel ce este Viața. Dacă aș da mai puțin decât viața mea, atunci viață n-aș avea, dar pentru că întreg am hotărât să fiu al Lui, iată, mă privesc ca pe un mort.

Danciu se cutremură. Își imaginează moartea și i se păru că acel om din fața lui este cu adevărat mort. Ce era moartea, dacă nu tocmai absența unor dorințe ca ale lui, ca ale multor alora legate de acest pământ, de momentul istoric actual? Iar acest om nu avea dorințe. Se desprinsese de istorie și... Avu senzația că trebuie să recapituleze toate acestea și să le ordoneze într-un dosar. Aflase multe. Aflase suficient. Iar asta de la urmă i se părea cea mai mare descoperire. Când omul nu mai este legat de cursul istoriei, când nu mai are interes pentru idealurile unei societăți, când, în fine, se desprinde din corsetul paradigmatic al epocii, atunci el este mort. A pierdut tot de bunăvoie și nu ai ce să-i mai iei. A

renunțat la convenție și convenția nu-l mai poate determina. Nu mai există niciun dacă. Teribil! Înseamnă că el, Danciu, a pierdut! Moartea acestui om nu înseamnă libertate, așa cum a crezut tot timpul, ci o pecetluire dureroasă a pierderii pe care el, Danciu, o consemnează. Plecă resemnat capul și tăcu. După un timp, figura îi tresări, se ridică și, înainte de a ieși, zise:

- Și dacă eu îi redau viața celui mort? Dacă îl supun unei operații de resuscitare?

Capitolul 21

Fericirea este Hristos. Pentru o asemenea fericire renunți la tot, spre uimirea celor care nu înțeleg că sunt posibile astfel de renunțări.

Părintele S. stătea în celulă și abia mai avea vlagă să spună un cuvânt: Hristos! De cuvântul acesta se agăța cu multă nădejde. El, Mântuitorul lumii, este aproape. „Ajută-mă, Doamne, să-Ți slujesc până la capăt!” Asta își dorise dintotdeauna, să slujească lui Hristos cu toată ființa sa, fără trădări. „Doamne, nu vreau să Te dezamăgesc!” Știa că fericirea și deznădejdea se despart printr-un singur gând. Părintele S. era fericit. O așa fericire nu mai simțise niciodată. Se simțea inundat de lumină dumnezeiască, deși trupul lui fusese sfărâmat în bătai.

Auzi zăvoarele trăgându-se și abia avu putere să privească. Era ea, Eleonora care izbucni în lacrimi și se aruncă jos, lângă el, luându-l în brațe. Era de nerecunoscut. De ce, Doamne? Iubitul ei soț, părintele, zăcea acolo jos și nu avea putere nici s-o privească măcar. L-au nenorocit, criminalii! Lacrimile îi picurau direct pe mâna lui cada-

verică și mâna tresări. O căută și ea îi luă mâna și i-o puse pe fața ei, pe frunte, pe ochi. Îl iubea așa cum nu-l mai iubise niciodată, deși vedea că nu era decât un morman de carne bătută. Dar dacă îl îngrijea, se făcea bine. Și omul acela, Danciu, îi promisese că o lasă să vină zilnic să-l îngrijească aici. Așa va face.

În zece zile, părintele S. își reveni. Masa venea la timp, Eleonora stătea și-l supraveghea tot timpul, ajutându-l să ajungă la toaletă și să se așeze în pat. Se uita la el și era suficient. Nu aveau nevoie să vorbească pentru a ști unul despre celălalt. Părintele nu fusese niciodată vorbăreț. Tăcea și din tăcerea lui se desprindea multă lumină. Familia ei nu-l înțelesese, dar ea îl înțelegea și îi vedea cuvintele frumoase din inimă. Nu trebuia să vorbească, așa era. Primea cuvintele lui frumoase și se bucura. Așa petreceau mult timp, privindu-se și parcă se hrăneau din privirea celuilalt. Era frumos să stai așa, Eleonora ar fi vrut să fie așa mereu, însă știa că părintele nu va da niciodată semnătura pentru demolarea bisericii. Dar era drept ca ea să sufere atât pentru acea biserică? Partidul demola multe biserici. Cu sau fără părintele, tot avea s-o facă și în cazul bisericii lor. Nu

trebuia să se gândească și el că are soție și o copilă care-l așteaptă acasă s-o legene și să-i spună povești? Sau totul trebuia dat lui Hristos? Doamne, de ce?

Părintele S. simți în privirea ei nedumerirea și o strânse de mână. Ea înțelese și, plângând, ieși. Era ultima zi. Danciu dăduse ultimatum. Acum trebuia să se decidă. Oare nu mai avea nimic de pierdut? În mintea părintelui S. apăru imaginea Eleonorei plângând și grăbindu-se spre casă. Care casă? Casa mea este Hristos! Lui îi datorez viața, gândurile, simțirea, voința, frumusețea, bucuria.

Eleonora mergea pe strada Republicii și plângea. Își aminti de clipele în care se ținuse prima dată cu Radu de mână, de săptămâna aceea a Deniilor, de minunatele lor întâlniri. Ce delicat era Radu, părintele, soțul său! Înalt și tăcut, ființa lui părea concentrată în ochii aceia albaștri din care ea sorbea cu nesaț. Cât de curate fuseseră întâlnirile lor! Purta în suflet o întreagă istorie a iubirii ce se derula acum cu încetinitorul, ca o autentică retrospectivă a vieții. Fusesse fericită. Și acum își luase rămas bun de la el. Nu știa dacă îl va mai vedea vreodată pe scumpul ei Radu, pe părintele. Danciu, fiara aceea, îl va băga în mormânt.

Epilog

Părintele S. a murit anul următor, în 1959, datorită torturilor îngrozitoare pe care le-a suferit în camera de anchetă a securității. Danciu a înnebunit, pur și simplu, când a auzit că nu semnează pentru demolarea bisericii și l-a bătut noapte de noapte. Îl prevenise că nu va scăpa murind așa ușor și așa s-a și întâmplat. Moartea părintelui S. a fost una minunată, așa cum este a oricărui mucenic. Danciu n-a vrut până la sfârșit să primească lumina aceea curată și mirosul de bună mireasmă pe care trupul său mult pătimitor l-a răspândit imediat după moarte. La puțin timp după moartea sa, sentința judecătoriei orașului a fost atacată și Tribunalul militar regional l-a achitat, considerându-l nevinovat.

În 1964, în duminica a treia din postul mare, a început demolarea bisericii. Într-o săptămână totul a fost nivelat. Pe buldozerul care a huruit neîncetat în acea săptămână a lucrat echipa formată din Sile Lascăr, Gigi Hăntescu și Nelu Ispas. Chiar în acea dimineață, Costiug a fost trimis de Danciu să cerceteze paraclisul amenajat la subsol de dușman și a murit în urma unei

explozii necoordonate. Explozia coordonată a fost așa de puternică, încât ferestrele multor locuințe s-au spart și pereții s-au crăpat. Pentru că dinamita nu a reușit să spargă fundația masivă, s-a decis ca pe aceasta să se înalțe cele două blocuri.

W. și-a amenajat cu gust cele două apartamente și le-a dat fiilor săi, iar după el, Danciu și mulți alți responsabili ai partidului s-au instalat în noile apartamente. Viața lor a fost una ternă, lipsită de perspectivă. După ce și-au atins acest ideal, au trăit un sentiment al zădărniceii pe care niciodată nu-l mai trăiseră.

Sandu Stoenescu a luat o bucată dintr-un stâlp de susținere și, cu el încărcat într-un cărucior, s-a plimbat multă vreme prin oraș, închinându-se. Pe bucata de stâlp era așezată o icoană a Cuvioasei Parascheva.

Eleonora l-a îngropat pe părintele în cimitirul mare al orașului. Peste ea au trecut anii, dar părintele stă tânăr și tăcut în inima ei. Fata a crescut mare și e la fel de tăcută. Colegii nu îi înțeleg tăcerea și cred că e supărată. Dar ea e fericită și tăcută. Ochii ei albaștri sunt plini de o strălucire neobișnuită. Eleonora privește des în ochii fiicei ei și inima-i tresaltă.

Pe chipul meu e scris Hristos. În El vorbesc, în El tac, în El mă rog. Dacă lumea aceasta nu L-ar avea pe Hristos, totul ar fi un chin fără margini, pentru că nu ar putea fi fericire, nu ar fi viață. Mi-e de ajuns Hristos și prin El văd. Dacă tac, este pentru că în tăcere se formează cuvinte de o frumusețe pe care gura nu o înțelege, iar ele prind aripi și zboară ca un roi de fluturi albi, desprinzându-se fără nici un zgomot din inima mea, pentru a călători spre alte inimi.

Cuprins

Schiță istorico-biografică.....	5
Surse bibliografice	9
1.....	Error! Bookmark not defined.
2	25
3	45
4	54
5	64
6	70
7.....	86
8	96
9	106
10.....	115
11	124
12.....	132
13.....	153
14.....	159
15.....	166
16.....	173
17	179
18.....	185
19.....	198
20	203
21.....	211
Epilog.....	214